

Hagstova Føroya

Konsulentprojektet vedr.
udviklingen af den
færøske statistik

DANMARKS
STATISTIK

Afsluttende rapport
om konsulentprojektet

samt

Papirer og referater fra
seminar 31. maj - 3. juni 1999
på Hotel Frederiksdal

Oktober 1999

Indholdsfortegnelse:

Side

Forord	3
Afsluttende rapport om konsulentprojektet	7
 Papirer og referater fra seminar 31/5-3/6-1999	
Arbejdsmarkeds-, indkomst- og socialstatistik	
Arbejdsmarkeds-, indkomst- og socialstatistik v. Finn Spieker.....	15
Referat af session om arbejdsmarkeds-, indkomst- og socialstatistik	52
Referat af session om lønmodtagerbeskæftigelse og beskæftigede selvstændige	55
 Erhvervsstatistik	
Erhvervsstatistik for Færøerne v. Sven Egmose	59
Status for den færøske momsstatistik v. Ólavur Christiansen.....	70
Referat af session om den færøske momsstatistik.....	78
 Erhvervsregister	
Status og forslag til udviklingsinitiativer for det færøske erhvervsregister v. Torben Søborg.....	79
Bilag: Udkast til en enhedsmodel for et nyt erhvervsregister hos Hagstovan v. Torben Søborg	90
Referat af session om det færøske erhvervsregister	99
 Offentlig sektor	
Statistikken for de offentlige finanser under stigende internationalisering v. Søren Brodersen	103
Status for statistikken for den færøske offentlige sektor v. Bjarni Olsen.....	109
Kommuneregnskabsstatistik for Færøerne v. Mai Laksáfoss, Magni Laksáfoss og Kaj Johannesen.....	116
Referat af session om den offentlige sektor i internationalt perspektiv	122
Referat af sessionerne om den færøske offentlige sektor og kommuneregnskabsstatistik for Færøerne.....	123
 Nationalregnskab	
Nye nationalregnskabsberegninger for Færøerne v. Bent Thage	125
Deflatering af det færøske nationalregnskab og vægte til det færøske detailpristal v. Vøgg Løwe Nielsen	132
Bilag: Uddrag af artikel om det færøske detailpristal i "Festskrift til Anders Ølgård"	138
Bilag: The Supply and Use Approach in Practice v. Bent Thage	143
Referat af session om nye nationalregnskabsberegninger for Færøerne	150
Referat af session om deflatering af det færøske nationalregnskab og vægte til det færøske detailpristal	152
 Betalingsbalance	
Betalingsbalanceopgørelser for Færøerne v. Ole Berner	153
Referat af session om betalingsbalanceopgørelser for Færøerne	160
 Deltagere i seminaret	161

Forord

I 1995 blev det efter anbefaling af Statsministeriets rådgivende udvalg vedrørende Færøerne besluttet at Danmarks Statistik sammen med Hagstova Føroya skulle gennemføre et udviklingsprojekt for den færøske statistik. Projektet skulle for så vidt angår Danmarks Statistiks indsats finansieres af danske midler.

Efter at den nærmere fremgangsmåde var aftalt mellem Danmarks Statistik og Hagstova i 1996, gennemførtes projektet i løbet af en periode på godt tre år. Det blev afsluttet med et seminar i Frederiksdal 31. maj-3. juni 1999, hvor arbejdet på de enkelte projektområder blev dokumenteret og gennemgået.

Vedlagte rapport indeholder - evt. i udbygget tilstand - seminarpapirerne og - hvis der under drøftelserne fremkom væsentligt nyt i forhold til disse - et resumé af disse drøftelser.

Endvidere indgår en sammenfattende rapport, udarbejdet af den danske projektledelse.

Afsluttende rapport om konsulentprojektet

Poul Jensen, Danmarks Statistik

Efter forudgående drøftelser mellem Statsministeriet, Det rådgivende Udvalg vedrørende Færøerne og Danmarks Statistik forespurgte Det rådgivende Udvalg i efteråret 1995 Hagstova Føroya om Hagstovan ville være interesseret i en ordning, hvorefter Danmarks Statistik med dansk finansiering i en periode ydede Hagstovan konsulentbistand med henblik på at fremme udviklingen af den færøske statistik. Hagstovan bekræftede ved et møde i Statsministeriet 3. november 1995 sin interesse i en sådan ordning og fremsendte 11. december 1995 en udførlig redegørelse for den færøske statistikproduktion med vurdering af behovet for udbygning af denne.

Bevilling

Med dette udgangspunkt søgtes Danmarks Statistiks finanslovsbevilling for 1996 og 1997 med støtte fra Statsministeriet forhøjet med i alt 3,6 mio. kr., hvoraf 0,6 mio. kr. var beregnet til rejseudgifter og 3,0 mio. kr. til finansiering af 4 årsværk. Da bevillingsansøgningen blev imødekommet, var vejen banet for projektet.

1. Konsulentprojektets iværksættelse

Før projektet blev iværksat drøftede Hagstovan og Danmarks Statistik grundigt fremgangsmåden med hensyn til projektindsatsområder, organisation og strategi.

Projektets afgrænsning

De områder der skulle behandles med dansk bistand blev udvalgt ud fra overvejende to hensyn: For det første en vurdering af, hvilke statistiske områder, der mest trængte til forstærkning, set bl.a. i lyset af de foregående års udvikling i den færøske økonomi og for det andet de potentielle muligheder, der, set fra et datamæssigt synspunkt, forelå for forbedringer.

Indsatsområder

Resultatet af disse overvejelser var en liste over indsatsområder, der i det store og hele svarer til de emner, som blev drøftet ved projektets afslutningsseminar i Frederiksdal 31. maj til 3. juni 1999, jf. seminarpapirerne samt resuméer af drøftelserne på seminaret.

Projektmedarbejdere på Færøerne

Fra færøsk side udpegedes til projektet de medarbejdere i Hagstovan, som var beskæftiget med planlægning og drift på de respektive indsatsområder. Det var allerede fra starten et problem, at Hagstovans medarbejdere er så fåtallige, at hver må beskæftige sig med flere statistikområder og derfor i nogle tilfælde med flere af de udvalgte indsatsområder. Til de problemer, som dette har skabt for projektets effektivitet, er kommet, at flere nøglemedarbejdere i løbet af projektperioden har fået anden beskæftigelse. Disse omstændigheder har medvirket til en forlængelse af projektperioden til i alt 3 ½ år.

Danske projektmedarbejdere

Til at deltage i projektet fra dansk side blev udpeget en række medarbejdere, udvalgt på baggrund af viden om og erfaringer i de typer af statistik, som svarer til indsatsområderne.

Projektledelse	Til at udgøre projektets ledelse udpegede Hagstovan, henholdsvis Danmarks Statistik, direktør Bjarni Olsen og konsulent Poul Jensen. Poul Jensen er i sit arbejdet blevet støttet af en referencegruppe, bestående af medlemmer af Danmarks Statistiks stab, der gennem deres tilknytning til det Statsministerielle rådgivende udvalg havde kendskab til færøske forhold, nemlig kontorchef Vøgg Løwe Nielsen, kontorchef Sven Egmos og kontorchef Kirsten Wismer. Referencegruppen har siden 30. september 1998 været suppleret med kontorchef Finn Spieker og specialkonsulent Ole Schnor, der har været medarbejdere i statistikprojektet fra dets start.
Datagrundlag	I kraft af veludviklede administrative datasystemer er der gode muligheder for at anvende administrative data som grundlag for færøsk statistikproduktion.
Udsnit dyrere...	Omvendt er opgørelser baseret på indsamling af statistiske oplysninger fra repræsentative udsnit forholdsvis langt dyrere i Færøerne end i Danmark.
... i hvert fald i personstatistikken	Det skyldes, at det er antallet af enheder i stikprøverne, ikke de relative andele af totalpopulationen, der er afgørende for den statistiske sikkerhed, i hvert fald når det drejer sig om små udsnit. I praksis indebærer dette at udsnitsstatistik på personområdet ikke er økonomisk overkommelig under de gældende budgetmæssige vilkår for den færøske statistik. For erhvervsstatistik stiller sagen sig anderledes, fordi et begrænset antal større virksomheder kan dække væsentlige andele af totalen.
Strategi	Uden at andre fremgangsmåder på forhånd var udelukket, blev det besluttet, at den danske indsats på de enkelte projektområder som hovedregel skulle baseres på ophold på Færøerne af de danske projektmedarbejdere, typisk af en uges varighed. På denne måde kunne de danske medarbejdere få indblik i de færøske forhold og få lejlighed til at drøfte problemer grundigt med de færøske medarbejdere, således at rådgivningen kunne gives på et forsvarligt grundlag. Mellem møderne på Færøerne opretholdtes kontakten via e-post og telefon. Efter hvert besøg i Færøerne skulle udarbejdes en rapport. Disse rapporter er indarbejdet i seminarpapirerne. Endvidere har enkelte medarbejdere fra Hagstovan været på studieophold i Danmarks Statistik, og der har været afholdt et metodeseminar i Tórshavn.
Målsætningen	Det ligger i sagens natur, at Danmarks Statistiks indsats i de enkelte områder navnlig måtte placeres i de forberedende faser i udviklingen af ny eller ombygget statistik.
Entydig kompetence	Ligeledes var det en selvfølge, at alle beslutninger skulle træffes af Hagstovan, men gerne på et beslutningsgrundlag, hvis centrale dele Danmarks Statistik-medarbejdere havde udarbejdet eller præget. Det var som hovedregel hverken muligt eller ønskeligt på forhånd at sætte mål for, hvor langt man skulle nå i udviklingsprocessen på de enkelte indsatsområder.

2. Resultaterne

De bestræbelser, der er udført i forbindelse med projektet, har som minimum givet et overblik over de muligheder, der foreligger for at udbygge den færøske statistik på de forskellige indsatsområder. Hvor langt man er nået på de forskellige områder fremgår af seminarpapirerne.

Bedømmelsen

Det må nok erkendes, at de forventninger, som ved starten fra dansk side blev knyttet til projekterne, ikke fuldt ud er indfriet. Fra færøsk side har man - de givne omstændigheder taget i betragtninger - fundet resultaterne tilfredsstillende, og man har den opfattelse, at det udførte arbejde giver et forbedret udgangspunkt for udvikling af den færøske statistik, der - når man ser alene på potentialet i de foreliggende grundoplysninger - må siges at have særdeles gode muligheder.

Kapacitetsproblemer

Når disse ikke allerede er udnyttet i højere grad end sket, er årsagen, at den kapacitet, som Hagstovan råder over er lille i forhold til opgavernes krav. De personelle ressourcer er i det daglige fuldt ud optaget af drift af eksisterende statistikker og brugerbetjening. Hagstovan har derfor ikke mulighed for at frigøre kræfter til fremadrettet, projektorienteret udviklingsarbejde uden at det går udover dag til dag prioriterede opgaver.

Ressourcer og prioritering

At kapaciteten til at benytte potentialet fuldt ud savnes, gør det ikke mindre nyttigt at mulighederne nu er beskrevet. I det mindste gør det det lettere for Hagstovan at bedømme ressourcebehov, opstille prioriteringer og arbejde projektorienteret.

Oversigt

Det kan derfor være hensigtsmæssigt at sammenfatte, hvilke behov, der kan tilgodeses ved udbygning inden for indsatsområderne og hvilke yderligere behov, der - uden de er behandlet nærmere - blev nævnt på seminaret i Frederiksdal.

Standardopdeling

En sådan oversigt kan passende tage udgangspunkt i den tredeling af statistik i personstatistik, erhvervsstatistik og økonomisk statistik; som bl.a. den danske statistikproduktion bygger på.

Personstatistik

Inden for dette område har den egentlige befolkningsstatistik, der baseres på landsregisteret, ikke været inddraget i projektet, og der er formentlig ikke behov for omlægninger eller forbedringer af den løbende statistik på området.

Arbejdsmarkedsstatistik

Derimod har arbejdsmarkedsstatistikken været behandlet, og der foreligger et gennembearbejdet oplæg, der beskriver indhold, grundlag og fremgangsmåde. Det er konstateret, at der er gode muligheder for at udvikle statistik på dette område både til strukturbelysning og konjunkturbedømmelse. Bl.a. kan der på månedsbasis udarbejdes både beskæftigelses- og lønsumsstatistik. Dette vil i de fleste lande blive opfattet som en særdeles gunstig situation. Manglende oplysninger om udviklingen i selve lønningerne og i beskæf-

tigelsesvolumet vil dog kunne medføre en vis usikkerhed i konjunkturbedømmelserne.

**Beskæftigelses-
volumen**

En lønstatistik til belysning af udviklingen i lønningerne ville samtidig give mulighed for at beregne et beskæftigelsesvolumen som en deflateret lønsum og dermed fjerne denne usikkerhed.

Metoden

En sådan lønstatistik kunne opbygges på basis af indsamling af oplysninger fra større arbejdsgivere og et begrænset udsnit af mindre arbejdsgivere. Den ville selvfølgelig indebære krav om ressourcer og medføre en "respondentbyrde", men vil næppe være uoverkommelig, hvis Hagstovan får ressourcerne dertil.

**Indkomst- og social-
statistik**

Selvom mulighederne for indkomst- og socialstatistik ikke har været gransket så nøje som mulighederne for arbejdsmarkedsstatistik, er vurderingen på grundlag af projektarbejdet dog, at der også her er et potentiale, der vil kunne udnyttes.

Uddannelsesstatistik

Vedrørende statistik over *løbende* uddannelser, findes der formentligt et potentiale, der kan udnyttes, men dette er ikke undersøgt nærmere i forbindelse med projektet. En kortlægning af *befolkningens* uddannelse ville kræve en totalopgørelse, eventuelt en folketælling, hvis uddannelsesoplysninger i givet fald ville kunne udbygges til et uddannelsesregister som i Danmark. Ajourføringskanalerne hertil ville være oplysninger om den løbende uddannelse fra uddannelsesinstitutionerne samt oplysninger fra genindvandrere om uddannelse erhvervet i udlandet.

**Folke- og bolig-
tælling, husstands-
statistik**

En folke- og bolig-tælling ville også kunne nyttiggøres til husstandsstatistik, for hvilke alternative muligheder savnes. Indføjelser af nøjagtige adressekoder fra landsregisteret - et forslag Hagstovan tidligere har stillet de færreste myndigheder - ville kunne tjene samme formål. Det må imidlertid understreges, at en folke- og bolig-tælling, som sidst blev gennemført i 1977, er en meget omfattende opgave, der også involverer andre myndigheder end Hagstovan, men i tilknytning til en sådan ville der formentlig være mulighed for at etablere grundlag for adresse- og uddannelsesregistre.

Erhvervsstatistik

Vigtigt for udnyttelse af de erhvervsstatistiske muligheder er, at der etableres et velfungerende statistisk erhvervsregister med sikre oplysninger om et begrænset antal grunddata. Et detaljeret oplæg til et sådant register er udarbejdet. En implementering af oplægget, delvis inden for konsulentprojektets rammer, måtte derimod opgives, fordi Hagstovan ikke kunne skaffe ressourcer nok til den koncentrerede indsats, som i givet fald skulle være præsteret.

Et CVR?

Hvis Hagstovan får mulighed for at realisere planerne til dette statistiske erhvervsregister, vil der i givet fald kunne være basis for et mere omfattende generelt virksomhedsregister med tilsvarende funktion som det danske CVR. En sådan udvikling vil - selv om ambitionsniveauet holdes lavest mu-

ligt - kræve en del ressourcer og indsats fra flere institutioner, men vil til gengæld også kunne udgøre et rationelt og sikkert grundlag for den del af administrationen, som behandler erhvervslivets forhold.

Arbejdspladsprojekt? Når et erhvervsregister udbygges med oplysninger om arbejdssteder og deres beskæftigede, evt. i forbindelse med en lønstatistik af den forannævnte type, vil der blive mulighed for at etablere en effektiv forbindelse mellem personer og erhvervsstatistik a la det danske "Arbejdspladsprojekt".

Momsstatistikken Hagstovan har offentliggjort den kvartalsvise udvikling i omsætningen indenfor detailhandel og forretningsservice fra og med 1. kvartal 1993. Bl.a. det forhold, at fiskerisektoren er momsfrataget, bevirker at datagrundlaget hidtil ikke har muliggjort offentliggørelse af alle erhverv.

Efter at der i det færøske momssystem også registreres afgiftsfri køb, er der store potentielle muligheder i momsaseret statistik. Det forudsætter, at problemerne med datakvaliteten og tolkningen af oplysningernes indhold kan overvindes. Momsstatistikken vil endvidere kunne blive et effektivt bindeled mellem erhvervsstatistikken og nationalregnskabsstatistikken.

Regnskabsstatistikken Arbejdet med at opbygge en regnskabsstatistik har stået på i flere år. En statistik, hvor regnskabet er fordelt på hovederhverv i perioden 1985-1997, forventes offentliggjort i 1999.

Også til regnskabsstatistikken, der i den nu etablerede form kunne omfatte lønudbetalende virksomheder, vil der kunne etableres forbindelse - bl.a. med det formål at afdække, hvor stor (eller lille) rolle de ikke-lønudbetalende virksomheder spiller i det samlede billede.

Erhvervsmæssig strukturstatistik På længere sigt kan man forestille sig, at der er informationer nok til integreret, strukturbelysende erhvervsstatistik.

Økonomisk statistik

Om udviklingsmulighederne i den økonomiske statistik kan konstateres:

Udenrigshandel – at der allerede findes en velfungerende udenrigshandelsstatistik, der bl.a. også vil kunne anvendes som et væsentlig bidrag til en syntetisk forbrugsopgørelse til pristalsvægte og nationalregnskabsformål

Betalingsbalance – at der efter omlægningen af Nationalbankens valutastatistik er opstået nye muligheder for transaktionsorienterede bidrag til betalingsbalancestatistikken. De nye oplysninger rummer dog et betydeligt problem i relation til de betalinger, der går over PBS, som ikke p.t. kan specificeres, men som i relation til færøske udlandsbetalinger har en ret væsentlig betydning

Kommuneregnskaber – at Hagstovan i samarbejde med Landsbanken har etableret et lovende system for opgørelser vedrørende kommunernes økonomi

Nyt kontosystem for Landskassen	– at det nye kontosystem for Landskassen udgør et udmærket grundlag for den fremtidige statistik - også i relation til nationalregnskabsopgørelser vedrørende den samlede offentlige økonomi
Nationalregnskabs-potentiale	– at der - hvis de centrale primærstatistiske muligheder, der allerede eksisterer, kan realiseres - foreligger et egnet grundlag for beregning af pålidelige, officielle nationalregnskaber.
Kvartalsvise regnskaber	Om nationalregnskabsopgørelserne kan tilføjes, at der allerede i korttidsstatistikken (bl.a. momsstatistikken, lønsums- og beskæftigelsesstatistikken) foreligger indikatorer, der formentlig vil muliggøre kvartalsberegninger. I givet fald vil foreløbige årsopgørelser eventuelt kunne undlades.
Den faglige konklusion	Samlet synes konklusionen således at være, at det ud fra en ren faglig synsvinkel vil være muligt at udbygge den færøske statistik til et i international sammenhæng særdeles tilfredsstillende niveau, endda uden at udløse meget store indberetningsbyrder på befolkning og erhvervsliv. Dette skyldes først og fremmest, at de administrative systemer er indrettet således, at de giver optimale statistiske muligheder, vel at mærke såfremt kvalitetsproblemerne kan overvindes, og såfremt der bliver mulighed for, at Hagstovan kan udføre det betydelige faglige udviklingsarbejde i samarbejde med de respektive administrative myndigheder.
Det ressourcemæssige dilemma	Her foreligger imidlertid et særdeles alvorligt problem. Med Hagstovans nuværende bemanning skal hver faglig medarbejder som nævnt varetage brugerbetjening og drift på flere statistiske opgaver. Erfaringerne fra konsulentprojektet har vist, at dette i realiteten ikke levner tid til projektorienteret udviklingsarbejde - eller for den sags skyld til drift og kundebetjening på nye områder. Det største problem for den færøske statistik er derfor mangel på personelle ressourcer.

3. Forudsætninger og muligheder

Selv om de overordnede beslutninger om den færøske statistik selvsagt klart ligger uden for konsulentprojektet, er det med sidstnævnte konstatering in mente naturligt at slutte denne redegørelse med nogle uforpligtende overvejelser over, hvorledes den færøske statistik kunne udbygges, således at den fuldt ud kan leve op til sin rolle som nationalt beslutningsgrundlag.

Mange forudsætninger er tilstede	Det kan som udgangspunkt konstateres, at forudsætningerne i vid udstrækning allerede er til stede. <i>Datagrundlag</i> til megen relevant statistik eksisterer som nævnt, eller kan skaffes - ganske vist med en betydelig udviklingsindsats, men uden uoverskuelige vanskeligheder. På andre områder kunne det som nævnt være ønskeligt med ny dataindsamling. Dette vil kræve bistand fra andre myndigheder og ressourcer, men ligger inden for, hvad der er muligt.
Edb-system	Et velfungerende <i>edb-system</i> , der er velegnet til håndtering af administrative data, råder Hagstovan allerede over.

Viden og erfaring	Hagstovans medarbejdere har en <i>grundlæggende viden og erfaring</i> om statistikproduktion og denne viden må antages at være blevet styrket gennem konsulentprojektet.
... men for få medarbejdere	Men derimod er der i forhold til opgaverne <i>for få medarbejdere</i> , der har eller kan erhverve sådan viden. Løsning af dette problem forudsætter tilførsel af økonomiske ressourcer, og at de fornødne rekrutteringsmuligheder findes eller kan etableres.
Organisationen	Hvis man spørger, hvilke foranstaltninger der i givet fald skulle træffes for at sikre, at mulighederne i væsentlig omfang kan udnyttes indenfor en overskuelig tid, er det første problem organisationens størrelse. Ud fra danske erfaringer kan man skønne, at hver af de tre statistiske hovedopgaver samt de tværgående funktioner vejer omtrent lige meget og derfor kunne være udgangspunkt for en organisation delt op i 4 enheder. Hermed ville der kunne skabes en arbejdsdeling, der i det mindste i nogen grad kunne give grundlag for en specialisering af medarbejdernes kompetence. Hvis en sådan 4-delt organisation skal have tilstrækkelig styrke, ikke være for sårbar overfor personskift, sygdom og lignende, må hver enhed i det mindste have nogle få medarbejdere hver, og en ansvarlig leder med normering for eksempel svarende til det danske chefkonsulentniveau. I så fald ville der være grundlag for, at hver enhed foruden drift og brugerbetjening kunne dyrke projektorienteret udviklingsarbejde på et par områder hver. Et eksempel på hvorledes et sådant arbejde kunne tilrettelægges er nævnt i seminarpapiret om nationalregnskaber.
Større udgifter	Selv under en sådan ordning vil der være behov for overordnet prioritering. Det er indlysende, at omkostningerne ville stige betydeligt, måske fra de nuværende ca. 2/3 promille af BNP til 1 promille eller mere. Dette er betydeligt mere end i Danmark - som i øvrigt internationalt set ligger lavt. Men det må tages i betragtning, at der for hver statistikgren er en kerne af omkostninger, som kun i begrænset grad varierer med landets størrelse. Alt andet lige er de relative statistikomkostninger derfor større, jo mindre landet er. Men afvejningen af udgiftsstigningen mod et forbedret samfundsmæssigt beslutningsgrundlag er selvsagt et anliggende for de politiske myndigheder.
Samarbejdsordning i overgangsfase?	Gik man bevillingsmæssigt så langt som beskrevet, ville de etablerede avancementsstillinger formentlig forbedre rekrutterings- og fastholdelsesmuligheder, men hovedproblemet ville alligevel være at skaffe det fornødne antal kvalificerede medarbejdere. En mulighed ville være at inddrage vigtige brugere direkte i udviklingsarbejdet, jf. det eksempel som Hagstovan og Landsbanken har vist i projektet om de kommunale regnskaber. En sådan overgangsordning forudsætter selvfølgelig, at en række institutioner er så interesserede i statistikens udvikling, at de er villige til at stille kvalificerede medarbejdere til rådighed - i hvert fald på deltidsbasis i en overgangsperiode. Men da både Landsstyrets administrationsgrene, Landsbanken samt de øvrige pengeinstitutter og større erhvervsvirksomheder har betydelige interesser i sagen, er muligheden for en sådan ordning næppe på forhånd helt udelukket.

Risici

En sådan fremgangsmåde ville imidlertid ikke vil være uden risikomomenter. Hagstovan vil let komme i krydsild mellem forskellige brugerinteresser og forskellige prioriteringer. Hertil kommer efter danske erfaringer, at selve det tætte samarbejde med brugerne kan give anledning til påstande om, at statistikken ikke er tilstrækkeligt uafhængig.

Gardering

For at gardere sig mod en sådan risiko kunne man i forbindelse med en styrkelse og rekonstruktion af den færøske statistik overveje at indføre en styrelse til at forestå den overordnede ledelse, til at træffe de principielle prioriterings- og planlægningsbeslutninger og til at markere Hagstovans uafhængighed.

Arbejdsmarkeds-, indkomst- og socialstatistik

Finn Spieker, Danmarks Statistik

En foreløbig udgave af dette papir blev behandlet på et møde i Hagstovan den 18.-21. januar 1999, og efterfølgende er det i en tilrettet 2. udgave anvendt som baggrundspapir i forbindelse med planlægnings- og databehandlingsseminaret i Hagstovan den 19.-23. april 1999. I nærværende 3. udgave er der foretaget mindre tilpasninger foranlediget af bemærkninger fremkommet på seminaret samt enkelte mere redaktionelle ændringer.

Formålet er at beskrive mulighederne for udbygning af den færøske statistik inden for områderne arbejdsmarked, indkomst og sociale forhold. Det er ikke en detaljeret plan for udarbejdelsen af statistiske opgørelser, men målet er at nå frem til en beskrivelse, som gør det muligt med et tilstrækkeligt kendskab til datagrundlagets konkrete værdisætninger (databeskrivelser) at udforme sådanne planer (detaljerede procesbeskrivelser), som kunne være grundlag for den nødvendige programmering og dermed iværksættelse af statistikkerne.

Papiret er baseret på det kendskab til færøske administrative registre som er opnået på møder i Hagstovan og gennem materiale udleveret i forbindelse med disse møder.

Der foreligger fire tidligere udarbejdede notater¹. De er delvist indarbejdet i denne beskrivelse. I forbindelse med notatet vedrørende lønmodtagerbeskæftigelsen foreligger der SAS-programmer, som fører helt frem til endelige tabeller. Programmet har været anvendt i forbindelse med prøveopgørelser. Resultaterne af dette foreligger som bilag til lønmodtagerbeskæftigelsesnotatet.

1

Udarbejdelse af lønmodtagerbeskæftigelsesstatistik på Færøerne, 8. september 1997
Ledighedsstatistik på Færøerne, 23. oktober 1997
Forslag til opgørelse af beskæftigede selvstændige, 6. januar 1998
Forslag til udformning af arbejdsstyrkestatistik for Færøerne, 6. januar 1998

Indhold

- 1. Statistikkens generelle indhold og grundlag**
- 2. Det samlede statistiksystem**
- 3. Lønmodtagerbeskæftigelsesstatistik (delprojekt B1)**
- 4. Ledighedsstatistik (delprojekt B2)**
- 5. Opgørelse af beskæftigede selvstændige (delprojekt B3)**
- 6. Arbejdsstyrkestatistik (delprojekt B4)**
- 7. Indkomststatistik (delprojekt B5)**
- 8. Socialstatistik (delprojekt B6)**
- 9. Vedligeholdelse af systemet**

Bilag 1. Det sammenhængende statistiksystem

Bilag 2. Systembeskrivelser, arbejdsmarkedssstatistik

Bilag 3. Systembeskrivelser, indkomststatistik

1. Statistikkens generelle indhold og grundlag

1.1. Delopgaverne

Udarbejdelsen af arbejdsmarkeds-, indkomst- og socialstatistik for Færøerne omfatter seks delelementer:

A. Månedlig lønmodtagerbeskæftigelsesstatistik

Der udarbejdes en månedsstatistik til belysning af udviklingen i antal beskæftigede lønmodtagere.

B. Månedlig ledighedsstatistik

Statistikken skal gennem hyppige og hurtige (månedlige) opgørelser belyse ledighedens omfang og udvikling.

C. Opgørelse af beskæftigede selvstændige

Opgørelse af antal beskæftigede selvstændige skal ses som et del-element i grundlaget for en samlet arbejdsstyrkestatistik for Færøerne. Sigtet er at afgrænse en bruttobestand, som gennem individuel afvejning med andre oplysninger kan indgå i en endelig opgørelse af arbejdsstyrkens sammensætning.

Bruttobestanden vil i sig selv være udtryk for beskæftigelsen som selvstændigt erhvervsdrivende, men det antages, at opgørelsen af disse primært skal ses som et led i den samlede arbejdsstyrkestatistik.

D. Årlig arbejdsstyrkestatistik

Formålet med statistikken er at belyse den færøske arbejdsstyrkes størrelse og sammensætning på et givet tidspunkt i året samt dens fordeling efter beskæftigelsesforhold.

Udvalgt materiale fra ovenstående tre delopgaver indgår i grundlaget for denne statistik.

E. Årlig indkomststatistik

Der skal foretages opgørelser af indkomstsammensætningen efter art og størrelse samt fordeling af personer og familier efter sum af indkomster og relevante baggrundsoplysninger.

F. Årlig socialstatistik

Sociale foranstaltninger belyses gennem opgørelse af udbetalte sociale ydelser og foranstaltningernes varighed.

Statistikkerne skal være fuldt registerbaseret, hvilket betyder, at datagrundlaget udelukkende er oplysninger fra administrative kilder.

Data indsamlet primært til administrative formål

Det oprindelige formål med de anvendte data har således været løsningen af administrative opgaver, hvorfor de ikke umiddelbart kan påregnes at være ideelle i forhold til de krav til begreber og definitioner, som stilles i forbindelse med udarbejdelsen af statistik. Visse enkeltoplysninger kan anvendes direkte, men der vil være tilfælde, hvor man gennem kombination af oplysninger for den enkelte person må udlede den ønskede information på en sådan måde, at der opnås en acceptabel tilnærmelse til den statistiske begrebsverden. Man skal så at sige samle brikker i et puslespil, så de samlet giver et billede af de forhold i samfundet, som man ønsker at belyse.

Identifikationer

Grundlaget er som sagt foreliggende administrative oplysninger, og nøglerne til at udnytte disse i forskellige kombinationer er de generelt anvendte identifikationsnumre RAD-tal (personen), A-tal (virksomheden / udbetalingsenheden) og V-tal (firmaet). Hertil kommer yderligere P-tal, som anvendes i Socialforvaltningen.

1.2. Databehov

Som det ideelle bør det tilstræbes at indhente oplysninger, som kan bidrage til at belyse følgende forhold på individniveau:

Personoplysninger:

køn
alder
statsborgerforhold
fødested
bopælskommune
uddannelse*
familietype²
beskæftigelsesstatus³
fag/stilling*
deltidsbeskæftigelse*
ugentligt ledighedsomfang
uddannelsessøgende
pensionist
indkomster (art og størrelse)
sociale foranstaltninger (art, varighed og størrelsen af eventuel ydelse)

Virksomhedsoplysninger:

branche
ejerforhold
antal ansatte
beliggenhedskommune

² Der er ikke taget stilling til, om der skal anvendes familiebegreber i indkomst- og socialstatistikken. I givet fald vil familierne kun kunne karakteriseres ved formel civilstand og antal børn.

³ Med mindst følgende værdisæt: selvstændig, lønmodtager, ude af erhverv.

Mangler i data-grundlaget	Visse forhold kan dog ikke i tilstrækkeligt omfang dækkes af de aktuelt foreliggende administrative oplysninger. De er markeret med * og er udeladt i den følgende projektbeskrivelse.
Fag/Stilling	Fag/stilling findes ikke systematisk registreret, men ALS-systemets medlemsregister indeholder oplysninger om fagforening, hvilket i givet fald kan udnyttes som delvis kompensation.
Uddannelse	Uddannelsesoplysninger er kun til rådighed i ALS-systemets anvisningsregister, som kun omfatter arbejdssøgende, men en eventuel gennemførelse af en folketælling med efterfølgende vedligeholdelse kan åbne mulighed for generelt at inddrage oplysninger om uddannelse i et færøsk statistikregister-system.
Medarbejdende ægtefælle	Endvidere er der ikke i de administrative systemer oplysninger, som kan være grundlag for at udsøge medarbejdende ægtefæller. Mulighederne for at få oplysninger om ugentligt ledighedsomfang er noget varierende.
Indkomst- og socialstatistik uafklaret	Kravene til indholdet i indkomst- og socialstatistikken er ikke endeligt afklaret, og det er kun delvist undersøgt, hvilke muligheder de administrative kilder giver for specifikation af de enkelte ydelser og for beregning af sociale foranstaltningers varighed.

1.3. Datakilder

Grunddata indhentes fra en række kilder med henblik på direkte anvendelse eller til brug for udledning af nye oplysninger ved kombination. Kilderne og de relevante data er følgende:

Landsfolkeregistret

RAD-TAL REFERENCEDATO
FØDSELSDATO KØN CIVILSTAND STATSBORGERSKAB FØDSELSREGISTRERINGSSTED BOPÆLSKOMMUNE
RAD-TAL ÆGTEFÆLLE RAD-TAL FORÆLDRE

Population og variable oplysninger tidsafgrænses efter det valgte opgørelsestidspunkt.

Lønregistret (Lønarskráin)

RAD-TAL A-TAL AFLØNNINGSPERIODE (dagnr./ugenr./månednr.)
A-INDKOMST INDBETALINGSDATO

Oplysningerne indhentes løbende til lønmodtagerbeskæftigelsesstatistikken. Endvidere indgår de i afgrænsningen af beskæftigede selvstændige (sum pr. A-tal). Endelig anvendes de tidsafgrænset i forbindelse med arbejdsstyrkestatistikken.

Visse sociale ydelse identificeres ved RAD-tal, så registret vil være en kilde til specifikation af indkomstarter, og indbetalingsdatoer kan muligvis anvendes ved beregning af varigheden ved sociale foranstaltninger.

Virksomhedsregistret (Vinnuskráin)

A-TAL RAD-TAL (personlig ejer) REFERENCEDATO
VIRKSOMHEDSTYPE (ejerforhold) BRANCHE BELIGGENHEDSKOMMUNE

Virksomhedsindehavere (arbejdsgivere) identificeres, og beskæftigede lønmodtagere klassificeres efter branche og ejerforhold via A-tal. Udtræk foretages på passende tidspunkter i forhold til opgørelsen af lønmodtagerbeskæftigelsen og referencetidspunktet for arbejdsstyrkestatistikken samt under hensyntagen til opdateringsfrekvensen for kilderegistret.

Moms-registret (MVG-skipanin)

A-TAL V-TAL REFERENCEPERIODE
INDBETALINGSDATO INDBETALT BELØB MOMSBELAGT OMSÆTNING MOMSFRI OMSÆTNING MOMSKØB

Element til afgrænsning af selvstændige (moms-betalere). Samler endvidere A-tal enheder på firma-niveau (V-tal). Ved udtræk foretages

tidsafgrænsning under hensyntagen til referencetidspunktet for arbejdsstyrkestatistikken.

Slutregistret (Endaskipanin)

RAD-TAL INDKOMSTÅR
A-INDKOMST (beløb med kode for indkomstart) DIS-INDKOMST (199) INDTÆGT VED LANDBRUG (220) UDENLANDSK INDKOMST (201, 202) INDKOMST VED EGEN VIRKSOMHED (240) INDKOMST VED LANDBRUG INDK. VED EGEN VIRKSOMH. I ANDEN KOMMUNE RENTEINDTÆGT DIS-INDKOMST UDLANDSINDKOMST UDLANDSINDKOMST MED FRADrag
SAMBESKATNINGSKODE KODE FOR STUDERENDE PENSIONISTKODE ANTAL SKATTEDAGE

Anvendes til afgrænsning af selvstændige, som ikke er arbejdsgiver eller moms-pligtig. Endvidere indgår der oplysninger, som kan anvendes ved en eventuel klassificering af ikke-erhvervsaktive. Registret opdateres månedligt, men fristen for selvstændiges indsendelse af selvangivelse er 1. august, så udtræk kan foretages 1. september år x+1.

Registret er hovedkilde med hensyn til indkomstdata.

Arbejdsløshedsforsikringsregistret (ALS)

RAD-TAL PERIODE (2 ugenumre)
LEDIGHED I UGE 1 LEDIGHED I UGE 2 ARBEJDEDE TIMER I UGE 1 ARBEJDEDE TIMER I UGE 2 FRAVÆRSTIMER I UGE 1 FRAVÆRSTIMER I UGE 2 KODE FOR FRAVÆRSTYPE I UGE 1 KODE FOR FRAVÆRSTYPE I UGE 2

Arbejdsløshedsforsikringsregistret (ALS/Fiskeindustrien)

RAD-TAL
PERIODE (2 ugenumre)
ARBEJDEDE TIMER I UGE 1
ARBEJDEDE TIMER I UGE 2

Oplysningerne indgår løbende i ledighedsstatistikken og som grundlag for afgrænsningen af ledige i arbejdsstyrkestatistikken. Endvidere kan oplysningerne indgå i socialstatistikken til beregning af varighed i året. Registret opdateres efter hver 2-ugers periode.

Socialforvaltningen (Almannastovan)

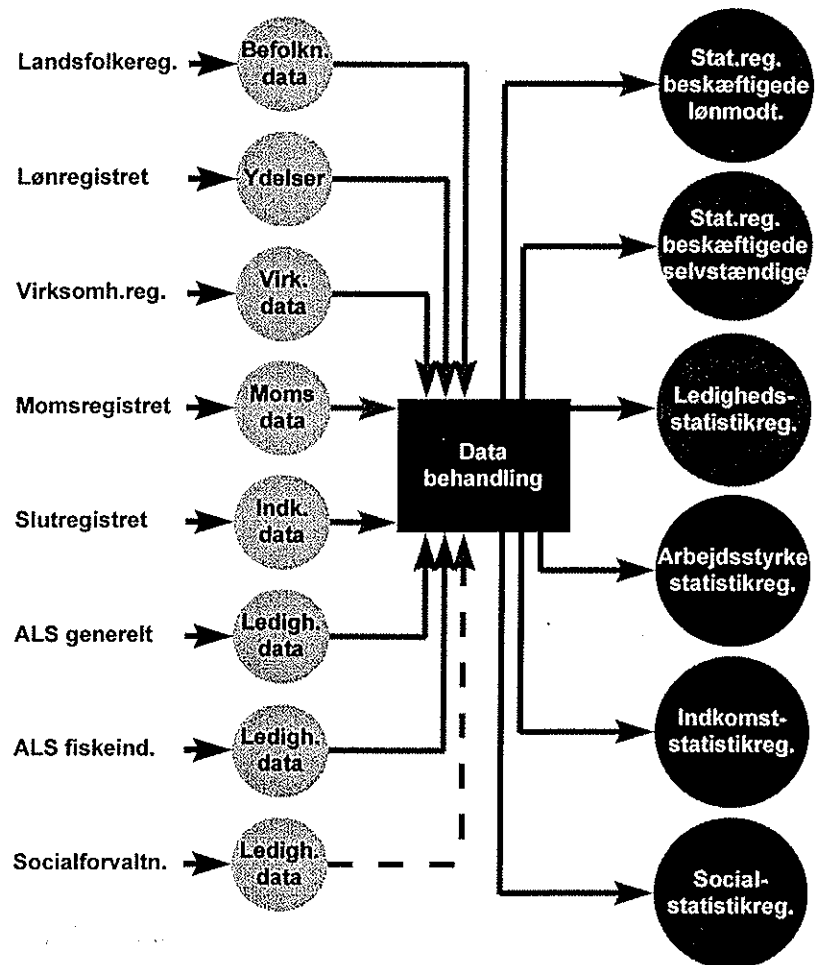
RAD-TAL
A-TAL (identificerer ydelsen art)
BELØB (forsorgsydelser)
PERIODE (skæv måned)

Oplysningerne (med givne A-tal) er en delmængde af Lønregistret karakteriseret ved A-tallet. De indgår løbende i ledighedsstatistikken og som grundlag for afgrænsningen af ledige i arbejdsstyrkestatistikken. Endvidere kan oplysningerne indgå i socialstatistikken til beregning af ydelsers størrelse og varigheden af foranstaltninger i året. Opdateres månedligt.

2. Det samlede statistiksystem

Det samlede statistiksystem udgør en integreret helhed og bør anskues som sådan. Der foreligger de nødvendige nøgler (RAD-tal, A-tal og V-tal) til at knytte systemets forskellige dele sammen.

Figur 1. Det samlede statistiksystem, Oversigt

I figur 1 samt i bilag 1a og 1b illustreres det samlede statistiksystem for arbejdsmarkeds-, indkomst- og socialstatistik. I etableringsfasen må der blive tale om en trinvis opbygning, således at lønmodtagerbeskæftigelsesstatistikken og ledighedsstatistikken iværksættes som to isolerede opgaver, hvorefter den integrerede arbejdsmarkedsdel udbygget med selvstændige og arbejdsstyrke tages op. Efterfølgende tilføjes indkomst- og socialstatistik. I afsnit 3-8 gennemgås hver af de seks delopgaver.

3. Lønmodtagerbeskæftigelsesstatistik

3.1. Datakilder

Lønregistret er hovedkilden

Lønregistret indeholder oplysninger om alle transaktioner vedrørende udbetaling af løn, arbejdsløshedsdagpenge og andre sociale ydelser. Fra dette register udtrækkes alle transaktioner for en given periode, der vedrører løn, mindsteløn, dagstøtte eller mindsteindtægt fra Lønudligningsfonden. Selektionen sker ved at udelade sociale ydelser, som kan identificeres på grundlag af A-tal, samt på grundlag af indbetalingsdato. Dataindholdet i de enkelte transaktioner er RAD-tal, A-tal, A-indkomst og indbetalingsdato.

Branche mv. fra Virksomhedsregistret

Fra *Virksomhedsregistret* udtrækkes A-tal, virksomhedstype, branche og beliggenhedskommune. Oplysningerne kan ikke altid påregnes at være arbejdsstedorienteret.

Supplerende data fra Landsfolkeregistret

Fra *Landsfolkeregistret* udtrækkes køn, fødselsdato og bopælskommune. Sidstnævnte skal være den, som gælder primo den omhandlede måned.

3.2. Databehandling

Først komprimering pr. ansættelsesforhold ...

I første step gennemføres en komprimering af transaktionerne⁴ til ansættelsesforhold. Det betyder, at indkomster fra transaktioner med samme kombination af RAD-tal og A-tal summeres, og der dannes en ny sumtransaktion for den pågældende kombination, således at der kun foreligger én transaktion pr. kombination af arbejdsgiver/lønmodtager.

... og derefter pr. personer

Fra ansættelsesforhold komprimeres yderligere til lønmodtagere ved at summere alle indkomster i perioden med samme RAD-tal til én indkomst. Hvis der for et givet RAD-tal kun foreligger betalinger fra samme arbejdsgiver, så bevares virksomhedsoplysningerne uændret, ellers bevares virksomhedsoplysningerne for den arbejdsgiver, som har betalt det største beløb til den pågældende lønmodtager. Herefter vil der kun være ét sæt oplysninger pr. lønmodtager (RAD-tal).

Mindstegrænse for A-indkomst

Der skal fastsættes en mindstegrænse⁵ for A-indkomstens størrelse som betingelse for, hvem der skal indgå i lønmodtageropgørelserne. Lønmodtagere med en samlet indkomst i perioden, som er mindre end dette beløb, udelades af statistikken⁶.

Brancheklassificering og beregning af alder

På grundlag af 6-cifrede branchekoder dannes en ny kode med 23 grupper. For lønmodtagere med største indkomstandel fra Lønudligningsfonden sættes branchegruppen til "Fiskeri". Alderen beregnes på grundlag af fødselsdato og en valgt dato i perioden, fx ultimo.

⁴ Transaktioner vedr. A-tal med skattekode 29 udelades.

⁵ Forsøgsvis sat til 8 x timelønnen (incl. ferieløn) for ufaglærte i forbindelse med en månedsstatistik. I 1994 (alle måneder) udgjorde beløbet 675,12 kr. Den endelige mindstegrænse er fortsat under overvejelse.

⁶ I oktober 1994 drejede det sig om 473 personer ud af 17.982 oprindeligt udsøgte.

Systemet er illustreret i bilag 2a.

3.3. Slutprodukter

For hver måned vil der foreligge en fil (Statistikregistret vedrørende beskæftigede lønmodtagere) med et redigeret indhold af individualoplysninger identificeret ved RAD-tal.

Lønmodtagerbeskæftigelse

RADTAL
REFERENCEMÅNED
KØN
ALDER
BOPÆLSKOMMUNE
A-INDKOMST
VÆSENTLIGSTE BRANCHE (omgrupperet)
VÆSENTLIGSTE VIRKSOMHEDSTYPE
BELIGGENHEDSKOMMUNE (væsentligste virksomhed)

Tabelgrundlag ...

Denne fil vil være grundlag for tabelkørsler til publicering.

... og anvendelse ved opgørelse af arbejdsstyrken

Endvidere vil der være et slutprodukt som dannes årligt for en udvalgt periode med henblik på at indgå i arbejdsstyrkestatistikken. Det kan være ovennævnte fil, men det er her kun set som et alternativ til en mere præcis afgrænsning af ansættelsesforhold, jf. afsnittet om arbejdsstyrkestatistikken. Filen med ansættelsesforhold skal indeholde tilsvarende data, blot på et mere detaljeret niveau (RAD-tal, A-tal). I begge tilfælde overføres årsløn fra slutregistret for det pågældende år til filen, som går videre til arbejdsstyrkestatistikken.

Visse lønmodtagere ikke medregnet

Statistikken omfatter ikke lønmodtagere med sømandsindkomst (DIS), udlandsindkomst eller anden lønindkomst, som ikke er registreret i Lønregistret.

3.4. Præsentation

Tabeller som et integreret led i databehandlingsprocessen

Med et endeligt fastlagt tabelindhold vil tabelkørslerne kunne afvikles som et integreret efterfølgende led i databehandlingsprocessen. Ved præsentationen bør der lægges stor vægt på at belyse beskæftigelsens fordeling efter branchehovedgrupper. Endvidere vises en fordeling efter køn og alder svarende til den i ledighedsstatistikken anvendte gruppering.

Præsenteres som tidsserie

Ved tilrettelæggelsen af tabelproduktionen bør der tages højde for, at statistikken skal vises som en tidsserie, hvilket indebærer, at et vist antal måneder forud for den aktuelle skal inddrages i præsentationen af en given opgørelse, bl.a. med henblik på en grafisk fremstilling og/eller beregning af indekstal. Dette kan ske i form af en edb-teknisk løsning, eller man kan

vælge løbende manuel ajourføring af tabellerne i takt med, at nye resultater foreligger.

**Sæsonkorrigering
overvejes**

Sæsonkorrektur kan overvejes senere, når der foreligger tilstrækkeligt grundlag for at gennemføre noget sådant.

**Udbetalingsperiode
og valg af branche**

I forbindelse med offentliggørelsen er det vigtigt at understrege, at opgørelsen er baseret på

- udbetalingsperioder og ikke arbejdsperioder
- branchen for det arbejdsgivernr. hvorfra den største løn er udbetalt.

4. Ledighedsstatistik

4.1. Datakilder

ALS-systemet

Fra *Arbejdsløshedsforsikringsregistret ALS* (delregistret vedrørende ledighed) indhentes RAD-tal samt oplysninger om ugenummer, ledighedsperiode i ugen, arbejdede timer i ugen og fraværstimer i ugen fordelt efter årsag. Medlemsregistret under ALS indeholder oplysninger om fagforeningsmedlemskab, som i givet fald kan anvendes, hvis der er behov for det. I delregistret vedrørende anvisning foreligger visse uddannelsesoplysninger, men da de kun foreligger for en begrænset del af populationen, og derfor ikke kan være grundlag for en generel baggrundsklassificering udelades de. Registret opdateres hver 14. dag, men det er meget fleksibelt med hensyn til tidsafgrænsning. Opgørelser pr. dag ville således være mulig.

Specielt for fiskeindustrien

Arbejdsløshedsforsikringsregistret for fiskeindustrien omfatter personer med garanti for en mindstebetaling svarende til lønnen for 32 timers arbejde. Fra dette register indhentes RAD-tal samt oplysninger om periode og arbejdede timer i perioden. Der findes ikke oplysninger om fravær til justering af timetallet. Registret opdateres hver 14. dag, men det er ugebaseret.

Socialforvaltningen

For ledige personer, som ikke er omfattet af ovennævnte to systemer indhentes oplysninger fra *Socialforvaltningen*⁷. Det drejer sig om personer, som er nye på arbejdsmarkedet, som har en karenperiode, eller som har overskredet grænsen for en ledighedsperiodes varighed i ALS. Endvidere indgår selvstændige, som ikke frivilligt har betalt kontingent til ALS. Fra denne kilde indhentes RAD-tal samt A-tal (til identifikation af ydelsens art), ydet beløb og periode. Ydelsens størrelse er eneste indikator for ledighedsvarigheden, men det er et meget usikkert mål, idet beløbet er fastsat efter en individuel behovsvurdering. Det er således ikke nødvendigvis alene udtryk for ledighedens omfang. Registret opdateres månedligt, men ikke svarende til kalendermåned.

⁷ via Lønregistret

**Baggrundsdata fra
Landsfolkeregistret**

Baggrundsoplysningerne køn, alder og bopælskommune indhentes fra *Landsfolkeregistret*.

4.2. Databehandling

I databehandlingen må der tages hensyn til de indholdsmæssige forskelle i datagrundlaget fra de forskellige kilder samt til de forskellige muligheder for tidsafgrænsning.

**Forskellige tids-
referencer**

Med hensyn til sidstnævnte åbner både ALS og FiskeindustriSystemet mulighed for ugebaserede opgørelser, medens forsorgsydelser kun foreligger på månedsbasis med den 23. i måneden som afslutningsdato. Statistikken for en given måned afgrænses derfor således, at den sidste uge i perioden indeholder datoen den 23.⁸ En opgørelsesperiode vil omfatte 4 eller 5 uger.

**Beregning af ledig-
hedsomfang ...**

Beregning af ledighedsomfang tilpasses mulighederne i de enkelte kilder. For ALS-ledige og ledige i fiskeindustrien gennemføres individuelle beregninger af antal ledige timer på ugebasis.

... for ALS generelt

For ALS-delen gøres dette efter formlen

$$\begin{aligned} \text{LEDIGE TIMER} = & 40 \\ & - \text{ikke ledig periode} \\ & - \text{arbejdede timer} \\ & - \text{sygetimer (fraværskode 01)} \\ & - \text{kursustimer (fraværskode 02)} \\ & - \text{orlov (fraværskode 20)} \\ & - \text{selvoptjent ferie (fraværskode 36)} \end{aligned}$$

... for fiskeindustrien

og for FiskeindustriSystemet anvendes formlen

$$\begin{aligned} \text{LEDIGE TIMER} = & 40 \\ & - \text{arbejdede timer} \end{aligned}$$

For fiskeindustrien bliver den begrebsmæssige afgrænsning ikke helt præcis, men der findes ikke yderligere oplysninger til afhjælpning af dette.

... og for andre

Tilsvarende beregninger kan ikke gennemføres for arbejdsløse på forsorgshjælp. Arbejdsløse personer fra dette system må betragtes som fuldtidsledige.

Antal personer berørt af ledighed i en given måned vil være det antal forskellige personer (RAD-tal), som har LEDIGE TIMER > 0 i den pågældende måned. De tre delmaterialer skal derfor komprimeres til en samlet fil, som for hvert RAD-tal viser den samlede sum af ledige timer. Baggrundsoplysningerne fra Landsfolkeregistret kobles på denne fil via RAD-tal.

⁸ Alternative månedsafgrænsninger er omtalt i notatet *Ledighedsstatistik for Færøerne* af 23. oktober 1997.

Ledighedsgrad

Der beregnes en ledighedsgrad i perioden for hver person efter formlen:

$$\text{ledige timer} / (\text{beskæftigede timer} + \text{ledige timer}).$$

Systemet er illustreret i bilag 2b.

4.3. Slutprodukt

For hver måned vil der foreligge en fil (Ledighedsstatistikregistret) med et redigeret indhold af individualoplysninger identificeret ved RAD-tal.

Arbejdsløshed

RAD-TAL
REFERENCEMÅNED
KØN
ALDER
BOPÆLSKOMMUNE
LEDIGE TIMER
LEDIGHEDSGRAD

Tabelgrundlag ...

Denne fil vil være grundlag for tabelkørsler til publicering.

... og anvendelse ved opgørelse af arbejdsstyrken

Endvidere vil der være slutprodukter for en udvalgt periode, som dannes med henblik på at indgå i arbejdsstyrkestatistikken. Det foreslås her at operere med tre delmaterialer, svarende til de tre kilder, for at udnytte den præcision i tidsafgrænsningen, som kan opnås fra de forskellige kilder.

4.4. Præsentation

Standardtabeller

Der skal fastlægges et sæt standardtabeller, som køres i umiddelbar forlængelse af slutproduktets færdiggørelse. Tabellernes indhold er ikke helt afklaret, men det må dreje sig om at vise udviklingen i antal ledige personers fordeling efter køn, alder og ledighedsgrad, evt. med en geografisk opdeling. Endvidere bør arbejdsløshedsprocenten, hvor antal ledige ses i forhold til den senest opgjorte arbejdsstyrke, være et fast element. Endelig er der også behov for opgørelser med fordeling efter ledighedens varighed.

Belysning af udvikling

Ved tilrettelæggelsen af tabelproduktionen bør der, som i forbindelse med beskæftigelsesstatistikken tages højde for, at et vist antal måneder forud for den aktuelle skal inddrages i præsentationen af en given opgørelse, bl.a. til grafisk fremstilling eller beregning af indekstal.

Evt. sæsonkorrektur

Sæsonkorrektur kan også overvejes her, når der foreligger tilstrækkeligt grundlag for at gennemføre noget sådant.

5. Opgørelse af beskæftigede selvstændige

5.1. Datakilder

Der anvendes data fra følgende administrative registre:

Personlige ejere i Virksomhedsregistret	<i>Virksomhedsregistret</i> indeholder oplysninger om A-tal, virksomhedstype, branche, beliggenhed og startdato. For personligt ejede virksomheder indgår indehaverens RAD-tal.
Arbejdsgivere i Lønregistret	<i>Lønregistret</i> indeholder alle enkeltbetalinger af løn og indkomstoverførsler. Hver betaling er identificeret ved et A-tal (udbetaleren) og et RAD-tal (modtageren), og betalingstidspunktet er anført. Lønudbetalinger kan afgrænses via A-tallene, og der vil være mulighed for at danne et "arbejdsgiverregister" med angivelse af periodiserede lønsummer og antal forskellige RAD-tal (antal ansatte).
Andre aktive i Momsregistret	<i>Moms-registret</i> indeholder kvartalsvise oplysninger om indbetalt moms. De enkelte enheder er identificeret ved A-tal samt et overordnet V-tal. Anvendelse af flere A-tal i samme virksomhed vil således fremgå af registret.
Slutregistret supplerer	<i>Slutregistret</i> indeholder selvangivne og andre oplysninger om indkomst og fradrag mv. til brug for skatteligningen. Der gennemføres månedlige opdateringer, men fristen for aflevering af selvangivelser er for erhvervsdrivende 1. august år x+1. Det er uklart, hvornår eventuelle ligningsmæssige konsekvenser indgår i tilstrækkeligt omfang. Registret indeholder bl.a. oplysninger om indkomst ved egen virksomhed og indkomst ved landbrug. Enhederne er identificeret ved RAD-tal. Der indgår ikke oplysninger af kvalitativ karakter til karakteristik af indkomstmodtageren, fx regnskabspligt.

5.2. Databehandlingen

Udsøgning af personlige ejere ...	Fra Virksomhedsregistret udtrækkes alle enheder med typekode = 00, 01, 02, 03, eller 05, hvilket betyder, at der foruden enkeltpersonvirksomheder (01) udtages interessentselskaber (02), kommanditselskaber (03), partsrederier (05) samt uoplyst ejerforhold (00). Det er muligvis for bredt, men en mere præcis afgrænsning må aftales nærmere og ses i forhold til, hvordan man i almindelighed organiserer ejerforholdet i virksomhederne, og hvorledes ejerne er beskæftigelsesmæssigt knyttet til disse. RAD-tallet forudsættes generelt indført i Virksomhedsregistret, så forekomsten af RAD-tal kan måske opfattes som en hjælpeoplysning, specielt hvor ejerforholdet er uoplyst. I forbindelse med udtrækket overføres de relevante oplysninger til nærmere klassificering af de pågældende personer.
... lønudbetalende enheder ...	Uafhængigt af ovenstående trækkes fra Lønregistret de A-talsenheder, hvor der foreligger udbetaling af A-indkomst (klassificeret som løn) i den rele-

vante periode⁹, og oplysninger om udbetalte beløb og antal modtagere (RAD-tal) komprimeres pr. A-tal.

... og moms-aktive

Ligeledes uafhængigt af ovenstående trækkes fra Moms-registret de enheder fra hvilke der er indbetalt moms for den relevante periode. Om nødvendigt komprimeres oplysninger om omsætning/indbetalt moms pr. A-tal.

Samkøring af de tre datasæt

De tre datasæt samkøres på grundlag af A-tal, og enheder fra Lønregistret eller Moms-registret, som ikke findes i Virksomhedsregistret udelades. (De udeladte enheder opbevares i etableringsfasen med henblik på nærmere undersøgelse, hvis virksomhedsregistrets dækningsgrad er utilstrækkelig, og der derfor kan være tale om at vurdere kvaliteten i den foretagne afgrænsning.) Herefter komprimeres yderligere pr. V-tal, og man får et datasæt med personligt ejede virksomheder.

Komprimering pr. virksomhedsejer

Når der foretages endnu en komprimering pr. RAD-tal fås et datasæt, hvor der indgår én record for hver virksomhedsejer.

Selvstændige i Slutregistret

Visse selvstændige forekommer ikke i ovennævnte tre udtræk, hvorfor afgrænsningen af selvstændige søges kompletteret ved at trække på oplysninger om indkomst fra skattesystemet (Slutregistret). Her er grundlaget meget usikkert, men der må gennemføres undersøgelser af, hvilke krav man kan stille til indkomsternes art og størrelse på årsbasis, for at man med rimelighed kan klassificere en person som selvstændigt erhvervsdrivende.

Virksomhedsejere og andre (rimeligt afgrænsede) erhvervsindkomstmotagere udgør tilsammen isoleret set en bestand af selvstændige.

To typer af beskæftigede selvstændige

I bilag 2c er systemet for udsøgning af beskæftigede selvstændige illustreret. Slutproduktet af det samlede gennemløb er en fil indeholdende de personer, som efter de fastsatte regler må anses for værende beskæftiget som selvstændigt erhvervsdrivende. I forbindelse med arbejdsstyrkestatistikken anvendes dog de to filer Virksomhedsejere og Erhvervsindkomstmotagere som input hver for sig.

5.3. Slutprodukt

Anvendelse ved opgørelse af arbejdsstyrken

Slutproduktet kan være en fil (Registret vedrørende beskæftigede selvstændige) indeholdende RAD-tal samt visse erhvervsoplysninger for de personer, der umiddelbart betragtes som selvstændige. Når resultatet af dette delprojekt anvendes i forbindelse med opgørelsen af den samlede arbejdsstyrke, foreslås som nævnt de selvstændige behandlet som to grupper, således at den usikre indkomstbaserede gruppe nedprioriteres på en sådan måde, at den kun får betydning, hvis intet andet peger mod en anden klassificering end selvstændig, jf. afsnittet om arbejdsstyrkestatistikken.

⁹ Eventuelle problemer omkring A-tal med skattekode 29 skal afklares.

6. Arbejdsstyrkestatistik

6.1. Datagrundlag

Mange administrative kilder

Datakilderne er som nævnt en række administrative registre. Det drejer sig om følgende:

- Personregistret
- Lønregistret
- Virksomhedsregistret
- Moms-registret
- Slutregistret
- Arbejdsløshedsforsikringsregistret (ALS)
- Arbejdsløshedsforsikringsregistret (Fiskeindustrien)
- Socialforvaltningen (Forsorgsydelser)

Forudgående behandling i delopgaver

Registrenes oplysninger er bearbejdet i forbindelse med delopgaverne Lønmodtagerbeskæftigelsesstatistik, Ledighedsstatistik og opgørelse af beskæftigede selvstændige. Der er således gennemført visse forarbejder til en samlet arbejdsstyrkestatistik. Det drejer sig om i denne sammenhæng at udsøge de rette elementer i disse forløb, som giver den mest præcise tidsafgrænsning af de relevante oplysninger i forhold til det valgte tidspunkt for opgørelse af arbejdsstyrken.

6.2. Referenceperiode

Månedperiode eller mindre

Ved valg af referenceperiode vil det være nærliggende at tænke på en given måned, da lønmodtagerbeskæftigelses- og ledighedsstatistikken er månedsbaseret. En sådan synes dog umiddelbart at være for lang, idet man så bevæger sig noget væk fra at give et øjebliksbillede af arbejdsstyrkens sammensætning og går mere i retning af at belyse, hvad der hovedsageligt er gældende. Det foreslås derfor, at man som udgangspunkt tilstræber at operere med en given uge¹⁰. Præcisionen i dateringen af kildeoplysningerne er noget varierende, men gennem kombination af oplysninger kan der måske opnås en tilstrækkelig indsnævring af de problematiske områder. Arbejdsstyrkestatistikken bør derfor så vidt muligt baseres på oplysninger omkring referenceperioden vedrørende ansættelsesforhold, arbejdsløshed samt beskæftigelse som selvstændig, idet der her, i modsætning til hvad der gælder ved isolerede opgørelser for hvert af disse områder, tages hensyn til den bredere mængde af information om den enkelte person samtidig med, at datering af oplysningerne udnyttes mere, hvor dette er muligt.

6.3. Tidsafgrænsning af data

Bruttobestande

Der opereres med en række bruttobestande, som hver er karakteriseret ved art og kvalitet af de foreliggende oplysninger. Den enkelte person kan indgå i flere af disse bestande, og selve processen med at danne et endeligt data-

¹⁰ se dog omtal på næste side af Beskæftigede lønmodtagere

grundlag for arbejdsstyrkestatistikken vil bestå i at vælge de data, som med størst sandsynlighed beskriver forholdene i den valgte referenceperiode for det enkelte individ. Der er defineret syv bruttobestande nedenfor. En ottende bruttobestand burde indgå, medarbejdende ægtefæller, men det er ikke muligt at afgrænse denne gruppe.

Beskæftigede lønmodtagere

Alternativ 1

Ansættelsesforhold i en given måned kan ses som et mellemprodukt i forbindelse med opgørelse af lønmodtagerbeskæftigelsen. Bruttobestanden af lønmodtagere i arbejdsstyrkestatistikken udsøges på grundlag af transaktionsdatoer og A-indkomst i forhold til referenceperioden¹¹. I tilfælde af flere mulige ansættelsesforhold for samme person hos forskellige arbejdsgivere vælges det ansættelsesforhold, hvor den største A-indkomst foreligger (den primære beskæftigelse)¹². Eventuelle sekundære ansættelsesforhold skal bevares med henblik på supplerende analyser.

Alternativ 2

En anden model kunne være, at man vælger at inddrage alle lønmodtagere, som de er afgrænset i statistikken vedrørende lønmodtagerbeskæftigelsen i den relevante måned og lade dem udgøre bruttobestanden af lønmodtagere i forhold til arbejdsstyrkestatistikken. Det ville være en mere enkel men mindre præcis løsning. De mulige konsekvenser af et sådant valg behandles nærmere nedenfor i forbindelse med prioriteringen af bruttobestandene.

Den foretrukne model

Den sidstnævnte model synes for nærværende at være den mest fremkommelige og er derfor den umiddelbart foretrukne.

Begrænset tilknytning udelades

Der bør endvidere generelt tilføjes en regel, som sikrer, at en meget begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet ikke fører til, at den pågældende indgår i bruttobestanden af lønmodtagere. Det kan være et krav om at være tilmeldt ALS, eller det kan være knyttet til A-indkomstens størrelse¹³. Oplysning om årsindkomst indhentes i givet fald fra Slutregistret.

ALS-ledige

Præcis afgrænsning

ALS-ledige omfatter personer, som har været ledige i en given periode og er berettiget til dagpenge fra ALS. Datagrundlaget rummer mulighed for en præcis afgrænsning til en valgt referenceuge samt opgørelse af ledighedens omfang i ugen. Bruttobestanden afgrænses derfor til fuldt ledige i referenceugen. (Det forudsættes her, at afgrænsningen af ledige sker som første trin i den endelige klassificering af de enkelte personer. Hvis det sker senere bør kravet til ledighedens omfang slækkes.)

¹¹Ved komprimeringen af oplysninger pr. RAD-tal, A-tal skal seneste transaktionsdato samt A-indkomstsommen bevares.

¹²Det er ikke nødvendigvis det samme, som gælder for den pågældende person på månedsbasis.

¹³I Danmark er det en betingelse, at man har en årsløn mindst svarende til 80 timers beskæftigelse.

Ledige i fiskeindustrien

Ledige opfattes som beskæftigede

For visse grupper ansat i fiskeindustrien gælder ansættelsesvilkår, som sikrer en ugentlig aflønning svarende til 32 timers beskæftigelse. I ledighedsstatistikken foreslås ikke-arbejdede timer behandlet som ledighed, medens det i arbejdstyrkestatistikken er afgørende, at der foreligger et ansættelsesforhold. Personer omfattet af denne ordning opfattes derfor som beskæftigede lønmodtagere. Data foreligger på ugebasis.

Ledige med forsorgshjælp

Begrænset information

Ledige med forsorgshjælp omfatter personer, som har modtaget hjælp fra Almannastovan på grund af ledighed. Der foreligger kun oplysninger om udbetalte beløb i en skæv månedsperiode.

Virksomhedsejere

Tilstrækkeligt grundlag for tidsafgrænsning

Gruppen virksomhedsejere omfatter personer, der er aktive som indehaver ifølge virksomhedsregistret opdelt efter, om de er observeret som arbejdsgiver og/eller som moms-pligtig i perioden. Der skulle foreligge tilstrækkelige oplysninger til en for arbejdsstyrkeopgørelsen nødvendig tidsafgrænsning. Det overvejes, om der i denne forbindelse skal stilles krav til antal ansatte eller omsætningens størrelse.

Andre lønmodtagere

Afgrænsning efter DIS-indkomst eller løn fra udlandet

Lønmodtagere, som ikke findes i Lønregistret, udsøges på grundlag af oplysninger fra Slutregistret. Det drejer sig om personer med DIS-indkomst eller løn indtjent i udlandet. Gruppen afgrænses efter størrelsen af de pågældende indkomster. En mindste grænse for størrelsen er ikke fastsat.

Andre selvstændige

Afgrænsning efter årsindkomst

Erhvervsindkomstmodtagere afgrænses alene på grundlag af indkomstoplysninger fra skattesystemet med henblik på at fange selvstændige, der ikke er registreret som aktiv i virksomhedsregistret. Det er uklart, hvor præcist en sådan gruppe kan afgrænses.

Mangler i Virksomhedsregistret

Det er uafklaret, hvordan arbejdsgivere og moms-pligtige, der ikke forekommer i Virksomhedsregistret, skal behandles.

6.4. Procesforløbet

Valg af referencebefolkning

Ved starten af procesforløbet fastsættes en referencebefolkning, som angiver den befolkningsramme inden for hvilken arbejdsstyrken skal afgrænses. Det

må være befolkningen på et givet tidspunkt, som ikke nødvendigvis behøver at være sammenfaldende med referenceperioden¹⁴.

Prioriteret klassificering

I selve procesforløbet fastsættes endeligt den enkelte persons klassificering som selvstændig, lønmodtager eller ledig. Det sker ved en prioriteret udsøgning fra bruttobestandene på en sådan måde, at der først vælges fra den bruttobestand, hvor sikkerheden for at oplysningerne er korrekte i forhold til referenceperioden er størst. Der vælges således fra bestandene i rækkefølge efter datakvalitet, og når en person én gang er udsøgt, undlades søgning efter den pågældende i de følgende bruttobestande. Personer, der ikke indgår i mindst én bruttobestand, klassificeres som værende uden for arbejdsstyrken.

Prioritering af bruttobestande

Der foreslås følgende prioritering af bruttobestandene ved udsøgningen og klassificeringen af disse:

Prioritet	Bruttobestand	Klassificering
1	ALS-ledige	Ledig
2	Virksomhedsejere	Selvstændig
3	Ledige i fiskeindustrien	Lønmodtager
4	Lønmodtagere	Lønmodtager
5	Ledige med forsorgshjælp	Ledig
6	Andre lønmodtagere	Lønmodtager
7	Andre selvstændige	Selvstændig
8	Øvrige	Ikke erhvervsaktiv

Et forløb som ovenstående betyder, at en ALS-ledig (fuldt ledig i referenceugen) altid vil blive klassificeret som ledig. Virksomhedsejere vil blive selvstændige, hvis de ikke er registreret som fuldt ledige i ALS, og så fremdeles. Specielt for bruttobestanden af lønmodtagere gælder det, at de har fået udbetalt løn for beskæftigelse, der med stor sandsynlighed er udført i referenceperioden, og derfor endeligt klassificeres som lønmodtagere.

Lønmodtagerbeskæftigelsens alternativer

Hvis den alternative afgrænsning af lønmodtagerbruttobestanden vælges, jf. ovenfor, så betyder det, at man bliver lønmodtager, hvis man i en måned omkring referenceperioden har modtaget løn svarende til 8 timers beskæftigelse som ufaglært og ikke har været fuldt ledig i referenceperioden ifølge ALS. Man skal her være opmærksom på, at det udvalgte ansættelsesforhold, som klassificerer lønmodtageren i lønmodtagerbeskæftigelsesstatistikken, ikke nødvendigvis er gældende i referenceperioden. Det kan måske have en vis effekt på fordelingen af arbejdsstyrken efter branche og andre virksomhedskarakteristika.

Ledige med forsorgshjælp

For ledige med forsorgshjælp er det vanskeligt at periodisere støtten snævert, men det er givet, at der ikke er grundlag for at klassificere dem som lønmodtager eller selvstændig, så på den baggrund bliver klassificeringen

¹⁴I Danmark er det befolkningen pr. 1. januar år x, medens referenceperioden er sidste uge i november år x-1.

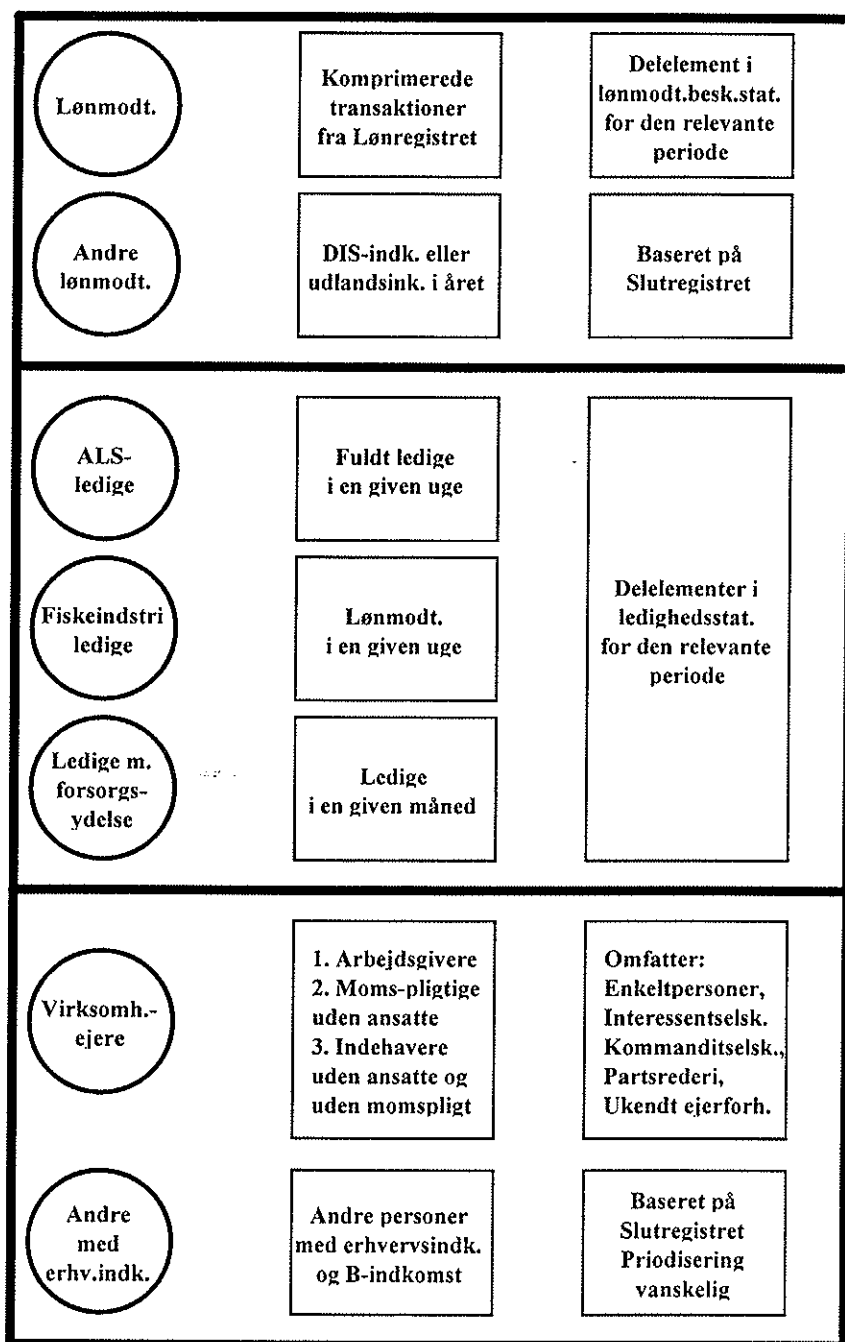
mere velfunderet, forudsat at støtten klart kan identificeres som arbejdsløshedsunderstøttelse.

Andre selvstændige analyseres

Gruppe 7 er noget tvivlsom, og en endelig beslutning om behandlingen af denne må baseres på analyser af indkomstsammensætning og evt. andet for denne gruppe, men det bliver vanskeligt at henføre oplysningerne til referenceperioden.

Bruttobestandene er illustreret oversigtsmæssigt i figur 2 nedenfor, og systemet er vist mere udførligt i bilag 2d.

Figur 2. Bruttobestande

6.5. Klassifikationer

Oplysninger til rådhed

Traditionelt opgøres arbejdsstyrken efter personernes køn, alder, beskæftigelsesstatus, fag/stilling, heltids-/deltidsbeskæftigelse, uddannelsesbaggrund og bopæl samt efter arbejdsstedernes branche, ejerforhold og beliggenhed. Der synes her at være problemer med fordeling efter fag/stilling, beskæftigelsens omfang og uddannelse.

For de øvrige oplysninger gælder det, at beskæftigelsesstatus udledes som beskrevet ovenfor, medens de øvrige oplysninger hentes fra Virksomhedsregistret på grundlag af sammenhængen mellem RAD-tal og A-tal, som hentes fra Lønregistret. Hvis der er behov for det, kan virksomhedsstørrelse målt i antal ansatte beregnes for A-tals- og V-talsenheder på grundlag af Lønregistret og Virksomhedsregistret.

6.6. Baggrundsoplysninger

Oplysninger fra Landsfolkeregistret

Ved hjælp af RAD-tal tilføjes oplysninger fra Landsfolkeregistret om køn, alder (beregnet på grundlag af fødselsdato), bopælskommune, statsborgerforhold og fødested.

6.7. Fordeling af ikke-erhvervsaktive

Evt. afgrænsning af uddannelsessøgende og pensionister

Det umiddelbare sigte med opgaven er at vise arbejdsstyrkens sammensætning, men det kan overvejes at inddrage supplerende oplysninger til belysning af den ikke-erhvervsaktive del af befolkningen. Der kunne eventuelt indføres en tredeling i grupperne uddannelsessøgende, pensionister og andre ude af erhverv. Noget sådant kunne ske i form af en udbygning af værdisættet for beskæftigelsesstatuskoden, eller der kunne tilføjes særlige markeringer for igangværende uddannelse og pensionist i slutproduktet. Ved sidstnævnte løsning ville man opnå mulighed for at opgøre antal uddannelsessøgende med samtidigt erhvervsarbejde.

6.8. Slutprodukt

Grundlag for tabelkørsler

Slutproduktet er en fil (Arbejdsstyrkestatistikregistret) indeholdende en record (tabel) for hver person i arbejdsstyrken eller befolkningen med et sæt arbejdsmarkedsoplysninger og et sæt baggrundsoplysninger. Denne fil kan i sig selv være grundlag for dannelse af tabeller til publicering, men de kan også danne grundlag for udtræk (aggregerede eller på individniveau) til videre bearbejdning med henblik på offentliggørelse.

Anvendelse på andre områder

Arbejdsklassifikationerne i Arbejdsstyrkestatistikregistret anvendes i Indkomststatistikregistret og i Socialstatistikregistret.

Arbejdsstyrke

RAD-TAL REFERENCEÅR A-TAL (udvalgt lønudbetaler, ejer)
KØN ALDER MARKERING FOR UDDANNELSESSØGENDE PENSIONISTKODE STATSBORGERFORHOLD FØDELSREGISTRERINGSSTED BOPÆLSKOMMUNE
BESKÆFTIGELSESSTATUS ¹⁵ BRANCHE VIRKSOMHEDSTYPE BELIGGENHEDSKOMMUNE, VIRKSOMHED

6.9. Præsentation

Det er endnu ikke nærmere diskuteret, hvordan resultaterne af arbejdsstyrkestatistikken skal præsenteres, men fordelinger efter beskæftigelsesstatus og branche/ejerforhold samt fordelinger efter køn, alder og bopæl er oplagte. Andre muligheder er opgørelser af arbejdsstyrkens fordeling efter arbejdsstedets beliggenhed evt. kombineret med pendlingsopgørelser. Endvidere kan der, hvis der træffes beslutning herom, præsenteres opgørelser vedrørende uddannelsessøgendes og pensionisters eventuelle beskæftigelse.

Evt. opgørelse af sekundær beskæftigelse

Der er ikke i databehandlingen taget højde for at opgøre sekundær beskæftigelse, men der foreligger datagrundlag for at gøre det. Hvis der er behov for sådanne opgørelser, så kan de relevante oplysninger føres videre i databehandlingen, således at de indgår i slutproduktet, og i så fald vil det alternative forslag til afgrænsning af bruttobestanden af beskæftigede lønmodtagere være udelukket.

7. Indkomststatistik

7.1. Kilder

Slutregistret er hovedgrundlag

Landsfolkeregistret (demografiske oplysninger, familierelationer)
Slutregistret (hovedgrundlag)
Lønregistret (suppl. grundlag til specifikation af opl. fra Slutregistret)
Arbejdsstyrkestatistikregistret (klassifikationer)
[Socialstatistikregistret (indkomster og datoer fra Socialforvaltningen?)]

¹⁵ Klassificerer arbejdsstyrken i grupperne: Beskæftiget selvstændig, Beskæftiget lønmodtager, Ledig. Afhængig af den overordnede populationsafgrænsning kan gruppen Ude af erhverv tilføjes og eventuelt deles i undergrupperne Uddannelsessøgende, Pensionister og Andre ude af erhverv.

7.2. Databehandling

Lønregistret supplerer

Lønregisteroplysninger skal anvendes som supplement til oplysningerne fra Slutregistret. Anvendelsen af givne A-tal for bestemte ydelser i Lønregistret åbner op for en specifikation af indkomstsammensætningen, som ikke fremgår af Slutregistret. En "A-tals nøgle" skal derfor indgå i processen.

Måske også data fra Socialforvaltningen

Noget tilsvarende gælder for ydelser fra Socialforvaltningen. Her kan foreligge oplysninger, som ikke findes i Slutregistret, specielt kan det dreje sig om ikke-skattepligtige ydelser. Bearbejdningen af sidstnævnte sker i forbindelse med dannelsen af Socialstatistikregistret jf. afsnit 8, hvorfor dette register anvendes som kilde til Indkomststatistikregistret.

Kort beskrevet kan følgende processer komme på tale:

Dannelse af et personregister

Person

Udsøg og afgræns indkomstarter (indholds- og tidsmæssigt)
Komprimér ensartede indkomster pr. RAD-tal
Samkøring på grundlag af RAD-tal
Dannelse af indkomstsum pr. RAD-tal
Overfør klassifikationer og demografiske data på grundlag af RAD-tal
Populationsafgrænsning (skattepl. omfang, alder)

Evt. familieorienteret version

Familie¹⁶

Dan familier og sæt familienr., status i familien og familietype
Komprimér indkomster pr. familienummer
Sæt familieklassifikationer og demografiske data

Systemet er illustreret i bilag 3a og 3b.

7.3. Slutprodukt

Som slutprodukt vil der foreligge et indkomststatistikregister med individoplysninger identificeret ved RAD-tal. Endvidere vil der, hvis der træffes beslutning herom foreligge en registerversion med familieenheder identificeret ved et familienummer (kunne være RAD-tallet for en bestemt person i familien). Den/disse registre vil være grundlag for udarbejdelse af tabeller til publicering.

¹⁶ Oplysninger i Landsfolkeregistret åbner mulighed for at danne familier, ægtepar og enlige med eller uden børn.

Indkomststatistik, person

RAD-TAL [FAMILIENUMMER] REFERENCEÅR
KØN ALDER STATSBORGERFORHOLD FØDSELSREGISTRERINGSSTED BOPÆLSKOMMUNE [FAMILIESTATUS] BESKÆFTIGELSESSTATUS ¹⁷
SKATTEPLIGTENS OMFANG INDKOMSTSUM (brutto) ARBEJDSINDKOMST OVERFØRSELSINDKOMST KAPITALINDKOMST BELØB 1 BELØB 2 - - - BELØB N

Indkomst, familie

FAMILIENUMMER REFERENCEÅR
BOPÆLSKOMMUNE FAMILIETYPE BESKÆFTIGELSESSTATUS (højeste indkomst)
FAMILIEINDKOMSTSUM FAMSUM ARBEJDSINDKOMST FAMSUM OVERFØRSELSINDKOMST FAMSUM KAPITALINDKOMST

Indkomststatistikregistret danner input til dannelsen af Socialstatistikregistret.

7.4. Præsentation

Der udarbejdes tabeller, som viser indkomstsammensætningen (hvor mange har fået hvor meget af de forskellige indkomstarter) samt indkomstfordelingen for udvalgte køns-, alders- og beskæftigelsesstatusbestemte grupper.

¹⁷ Herunder uddannelsessøgende, pensionist

I en eventuel familiestatistik vises indkomstfordelinger for forskellige familietyper.

8. Socialstatistik

8.1. Kilder

Landsfolkeregistret
Lønregistret (supplerende grundlag)
Socialforvaltningen
Arbejdsstyrkestatistikregistret (klassifikationer)
Indkomststatistikregistret
Andre kilder ?

8.2. Databehandling

Omsætning fra P-tal til RAD-tal

Oplysninger, der hentes direkte fra socialforvaltningen er identificeret ved P-tal. RAD-tal anvendes kun i forbindelse med data, som behandles af Elektron. Det er derfor påkrævet at gennemføre en omsætning af P-tal til RAD-tal, hvis sådanne oplysninger skal indgå i det sammenhængende statistiksystem.

Beregning af sociale foranstaltningers varighed i det omhandlede år
Komprimering af ydelser
Yderligere behandling er uafklaret

8.3. Slutprodukt

Socialstatistikregistret
Indhold uafklaret

Socialstatistikregistret kan danne input til Indkomststatistikregistret.

8.4. Præsentation

Uafklaret

9. Vedligeholdelse af systemet

9.1. Dokumentation

Dokumentation er nødvendig

Et meget væsentligt led i driften af det statistiske system er udarbejdelsen og vedligeholdelsen af den nødvendige dokumentation. Det skal her tydeligt

fremgå, hvilke data der anvendes som input, hvordan de bliver behandlet, og hvad der overføres til de endelige registre.

Den skaber overblik

I etableringsfasen vil dette arbejde i høj grad bidrage til at skabe det fornødne overblik og dermed også mulighed for hurtigt at udvikle integrationen mellem de enkelte delopgaver, således at databehandlingen udføres på den mest hensigtsmæssige måde i forhold til at tilgodese de forskellige statistikprodukter, som skal være resultatet af denne behandling. Endvidere vil man få mulighed for lettere at vurdere de valgte løsninger i forhold til eventuelle alternative muligheder.

Kendskab til de administrative grund-data

Udgangspunktet må være dokumentationsmateriale fra de anvendte administrative systemer. Det er grundlag for beskrivelser af de data, som går ind i statistiksystemet. Kendskab til værdiindhold og -sætningerne af disse er en afgørende forudsætning for en detaljeret planlægning og programmering af de enkelte edb-processer. Dertil kommer, at de er nødvendige til beskrivelse af de anvendte begreber, som ikke altid kan påregnes at være helt i overensstemmelse det ønskede.

Løbende ajourføring

Dokumentationen skal altid være ajourført, så den svarer til det aktuelt gældende¹⁸. Der må indgås aftale med dataleverandørerne om, at alle ændringer meddeles, når de er kendt, så nødvendige programændringer kan foretages og dokumentationen opdateres. Ofte kan der være en tilbøjelighed til at udskyde dokumentationen, fordi den person, som aktuelt har opgaver, godt kan overskue konsekvenserne og ved, hvad der sker. Efter et eventuelt personskift ser det imidlertid anderledes ud. Så kan en ny person have vanskeligt ved at håndtere ændringer, fordi det er svært at finde det, som skal ændres.

Opdateringen af dokumentationen bør ske i sammenhæng med programændringerne. Ved en udskydelse af dokumentationsajourføringen er der en risiko for, at den aldrig bliver gennemført. Jo længere man venter, jo mere besværligt vil det være. Så i en ressourcemæssigt presset situation, hvor en udskydelse er nærliggende, skal man være opmærksom på, at det kan koste flere ressource at vente, i visse tilfælde betydeligt flere.

Krav til indhold

Minimumskravene til dokumentationen må være:

- Databeskrivelser fra de administrative kilder med begrebsdefinitioner og forklaring på alle forekommende værdier (skal altid foreligge i opdateret stand).
- Databeskrivelser for data i alle bevarede registerversioner, som stadig finder anvendelse, med den statistiske begrebsdefinition og de i statistikregistrene gældende værdisætninger.
- Aktuelle procesbeskrivelser for alle behandlinger af data, som stadig gennemføres.
- Beskrivelse af strukturen i lagringen af alle opbevarede registre/datasæt.

¹⁸ Ældre dokumentation bevares dog så længe de registre, som det relaterer sig til, bevares.

9.2. Systemets stabilitet over tid

Administrative ændringer

Statistiksystemet fødes fra de administrative systemer og er derfor meget afhængig af, hvad der sker i disse. Ændringer i love eller administrativ praksis kan medføre ændringer i statistikgrundlaget. En oplysning kan udgå eller blive præsenteret på en ny måde, hvilket kan betyde, at programmerne ikke fungerer eller endnu værre, programmerne fungerer, men giver fejlagtige resultater i forhold til det tilsigtede.

Konsekvenser vurderes

I sådanne situationer drejer det sig dels om at være opmærksom på ændringer og dels om at vurdere konsekvenserne og træffe de fornødne forholdsregler (hvilket vil være nemmere, hvis systemet er veldokumenteret). Hvis der er en effektiv informationsudveksling med dataleverandørerne, skulle sådanne hændelser ikke komme som en overraskelse.

Kan påvirke begrebsdefinitioner

Der vil, næsten uundgåeligt, optræde ændringer i de administrative systemer, som indvirker på mulighederne for at anvende oplysningerne i en statistisk sammenhæng. I visse tilfælde kan problemet klares ved at ændre behandlingsmåden, så statistikken kan køre videre uden mærkbare indholdsmæssige ændringer, men i nogle situationer vil ændringerne have en sådan karakter, at det vil påvirke muligheden for at opretholde en eller flere begrebsdefinitioner. Her kan man være henvist til at acceptere ændrede definitioner og dermed brud i tidsserier.

Administrative ændringen kan også skabe nye muligheder

Administrative ændringer har ikke altid kun negativ effekt. Sådanne ændringer kan åbne for nye og bedre muligheder for at opnå det, man egentlig sigter mod, og således medvirke til at hæve statistikens kvalitet. Det er et forhold, man løbende skal være opmærksom og udnytte, også hvis det kan være generende med manglende sammenlignelighed over tid. Man kan kompensere lidt for sidstnævnte ved på et givet tidspunkt at lave en dobbelt-opgørelse med henholdsvis gamle og nye definitioner.

9.3. Fejlsøgning

Indgangskontrol - selvkontrol

Man kan skelne mellem to typer fejlsøgning. Den ene er en såkaldt indgangskontrol, hvor man undersøger indkommet materiale for eventuelle fejl. Den anden kan betegnes som selvkontrol, hvor man i forbindelse med den statistiske databehandling holder øje med, om processer kører som planlagt.

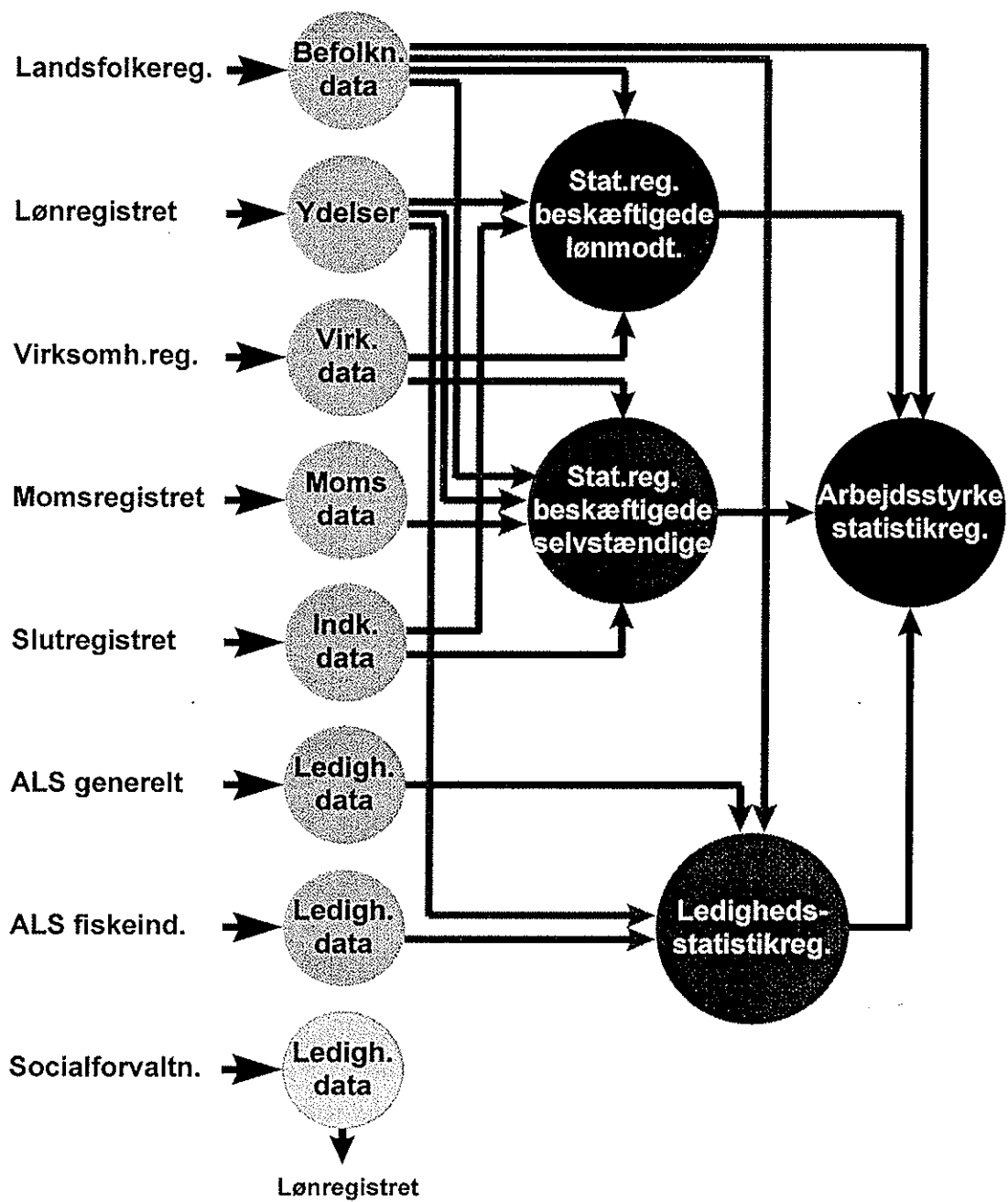
Afstemning af fejl-søgningsindsatsen

Omfanget af en indgangskontrol må vurderes i forhold til de kontroller, som dataleverandøren selv gennemfører i forbindelse med brugen af oplysningerne. Endvidere må indsatsen ved fejlsøgning stå i et rimeligt forhold til de forventede resultater. Man skal ikke drukne sig i søgning efter fejl, som kun forekommer med meget lille sandsynlighed, eller som har meget ringe eller ingen betydning for de statistiske resultater. I almindelighed må det anbefales, at der gennemføres kontrol af de mere tekniske forhold så som antal modtagne records (tabeller) og eventuel tidsafgrænsning, medens den mere indholdsmæssige kontrol koncentrerer sig om oplysninger, der kan være særlig grund til at være opmærksom på. Det kunne måske være aktuelt i forbindelse med ændringer i det administrative registergrundlag.

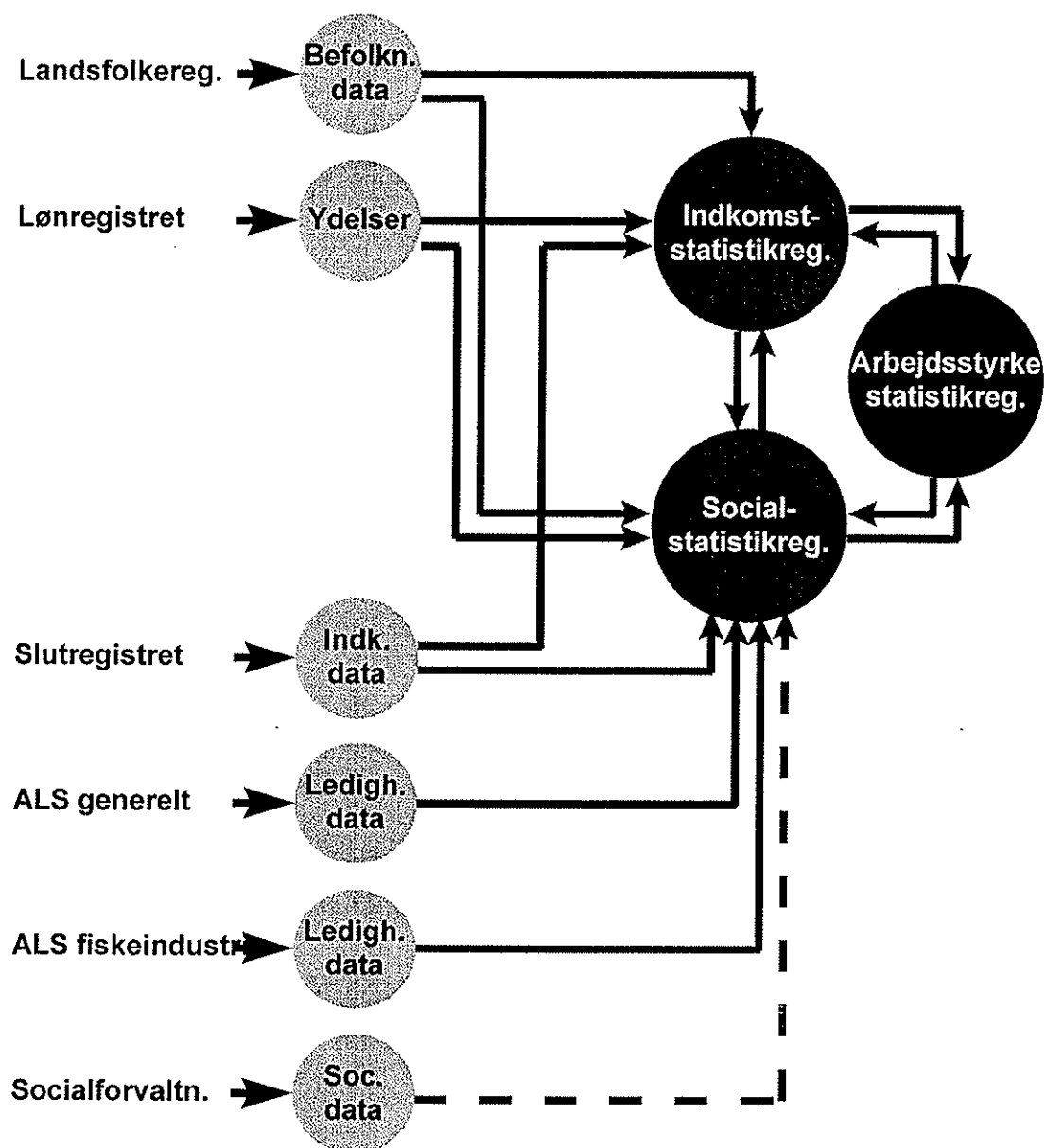
Kontrol af edb-processer i forløbet

Selvkontrol drejer sig om at følge edb-processerne og rette eventuelle fejl så tidligt i forløbet som muligt. Det kan ske ved at indlægge simple optællinger på forekommende værdier for centrale variable i forløbet. Man kan vente med at vurdere materialet til det endelige slutprodukt foreligger, men det kan give forsinkelser, fordi det hele skal køres om, og måske fordi det ikke altid vil være helt klart, hvor i forløbet fejlen optræder.

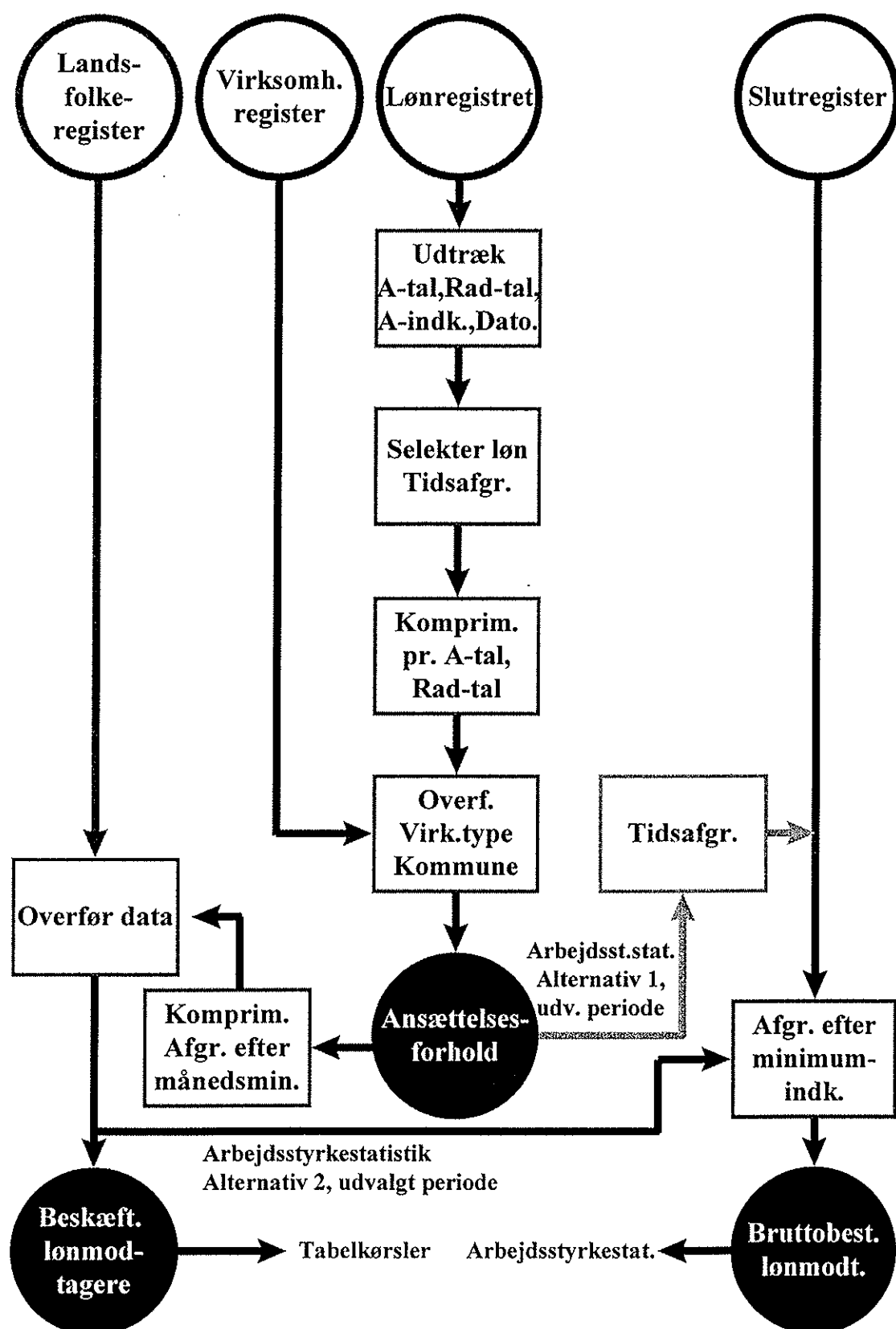
Bilag 1a. Arbejdsmarkedssstatistiksystemet

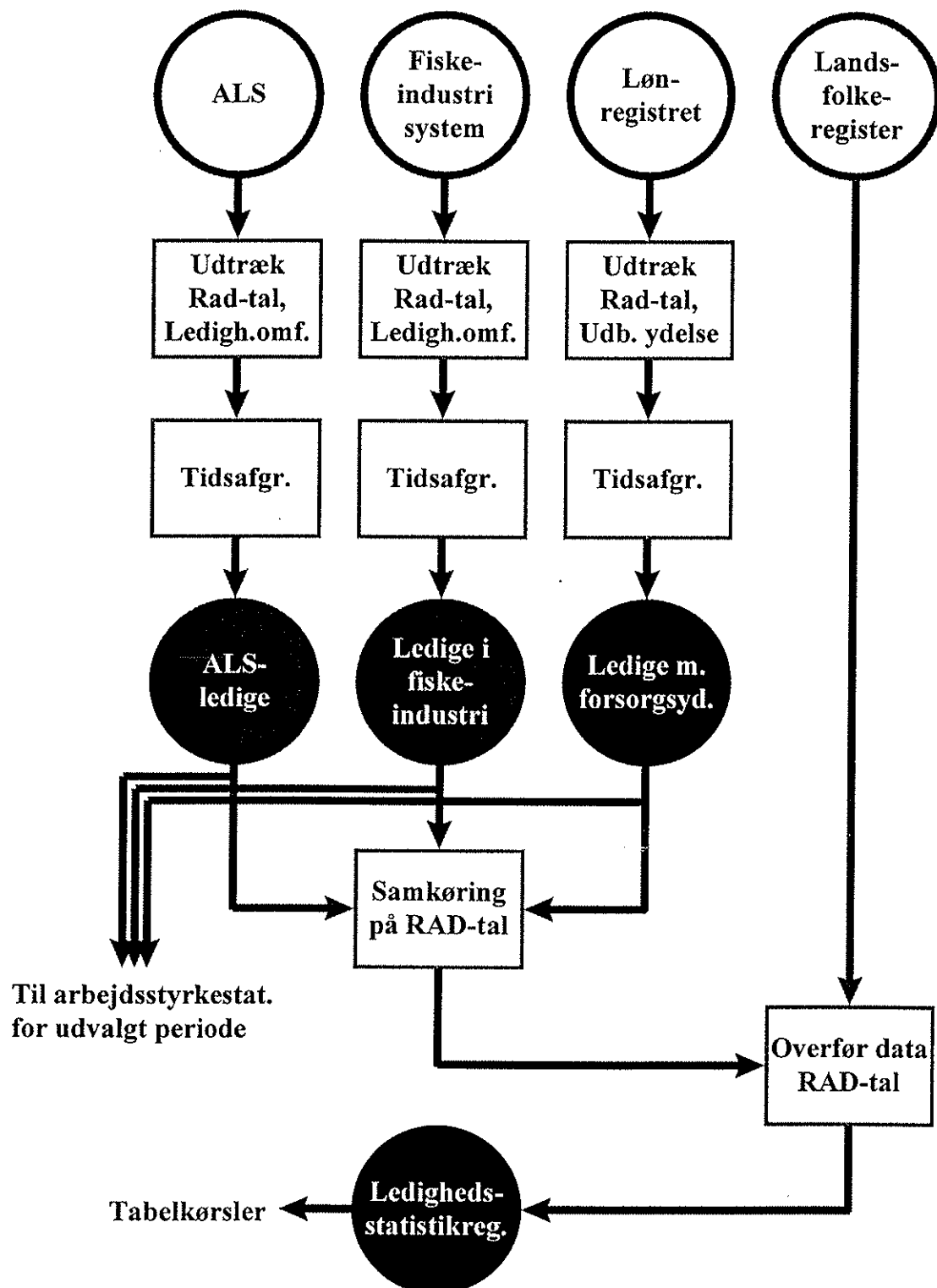
Bilag 1b. Indkomst- og socialstatistiksystemet

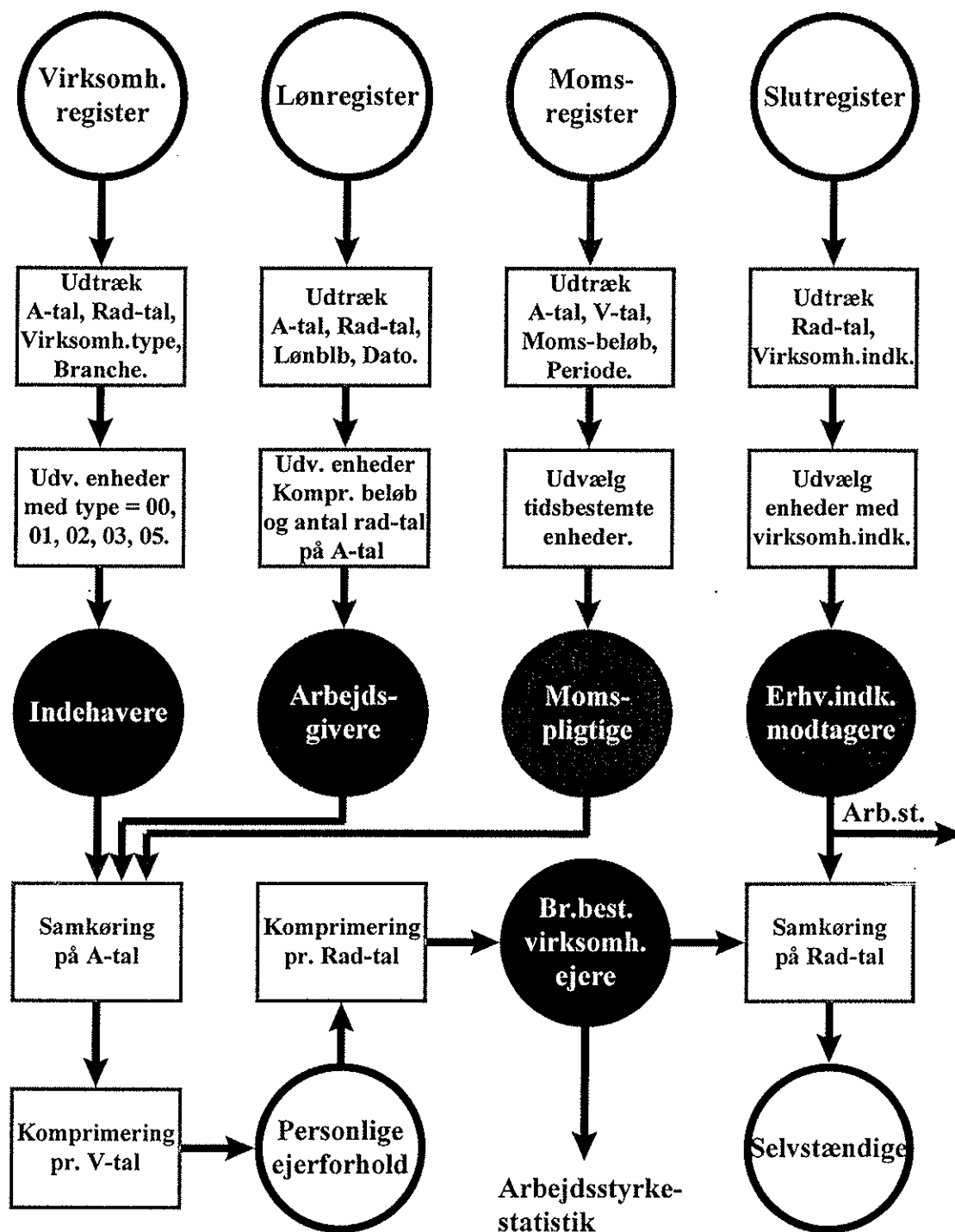
46

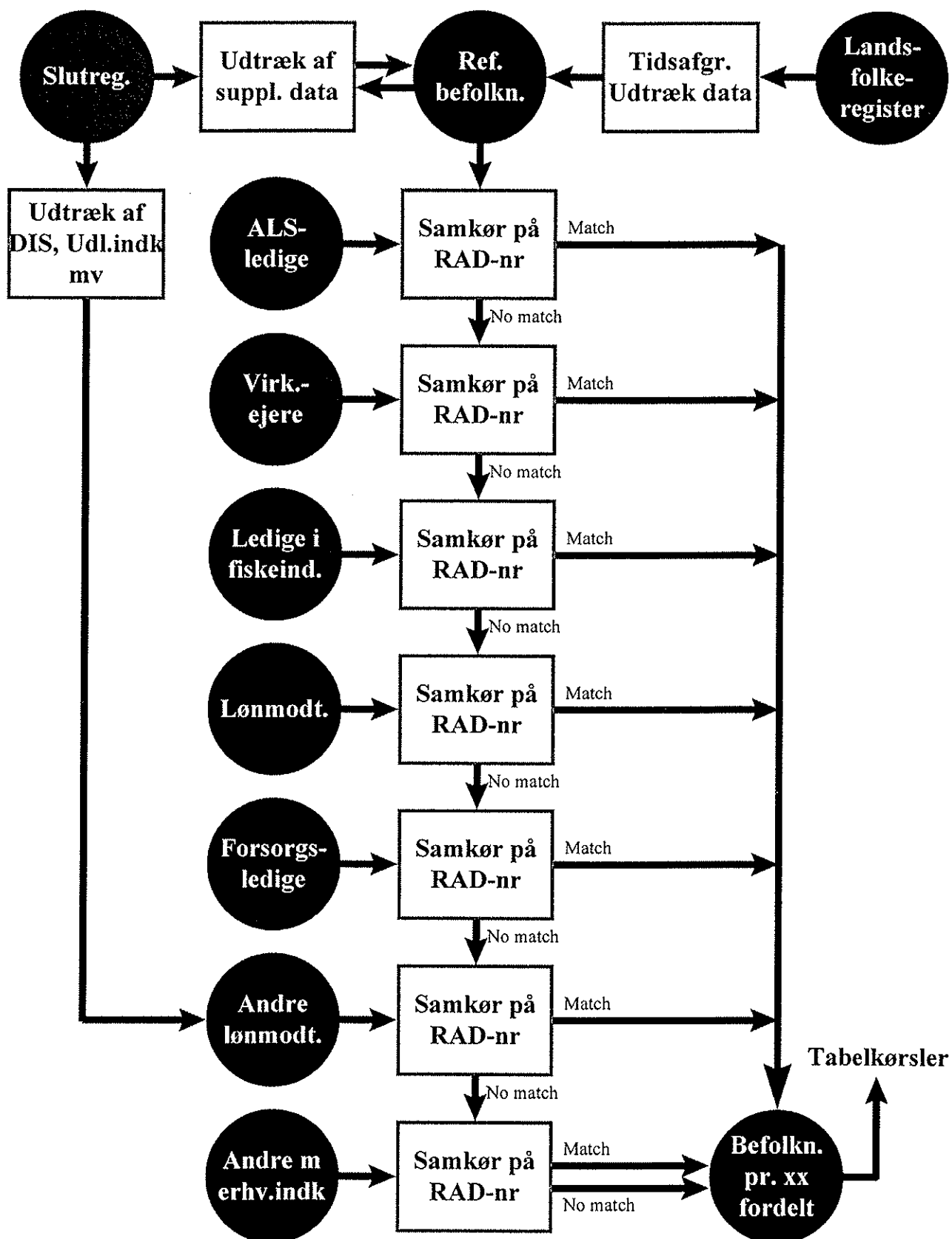
Bilag 2b. Arbejdsmarkedsstatistik, Ledige Systemoversigt

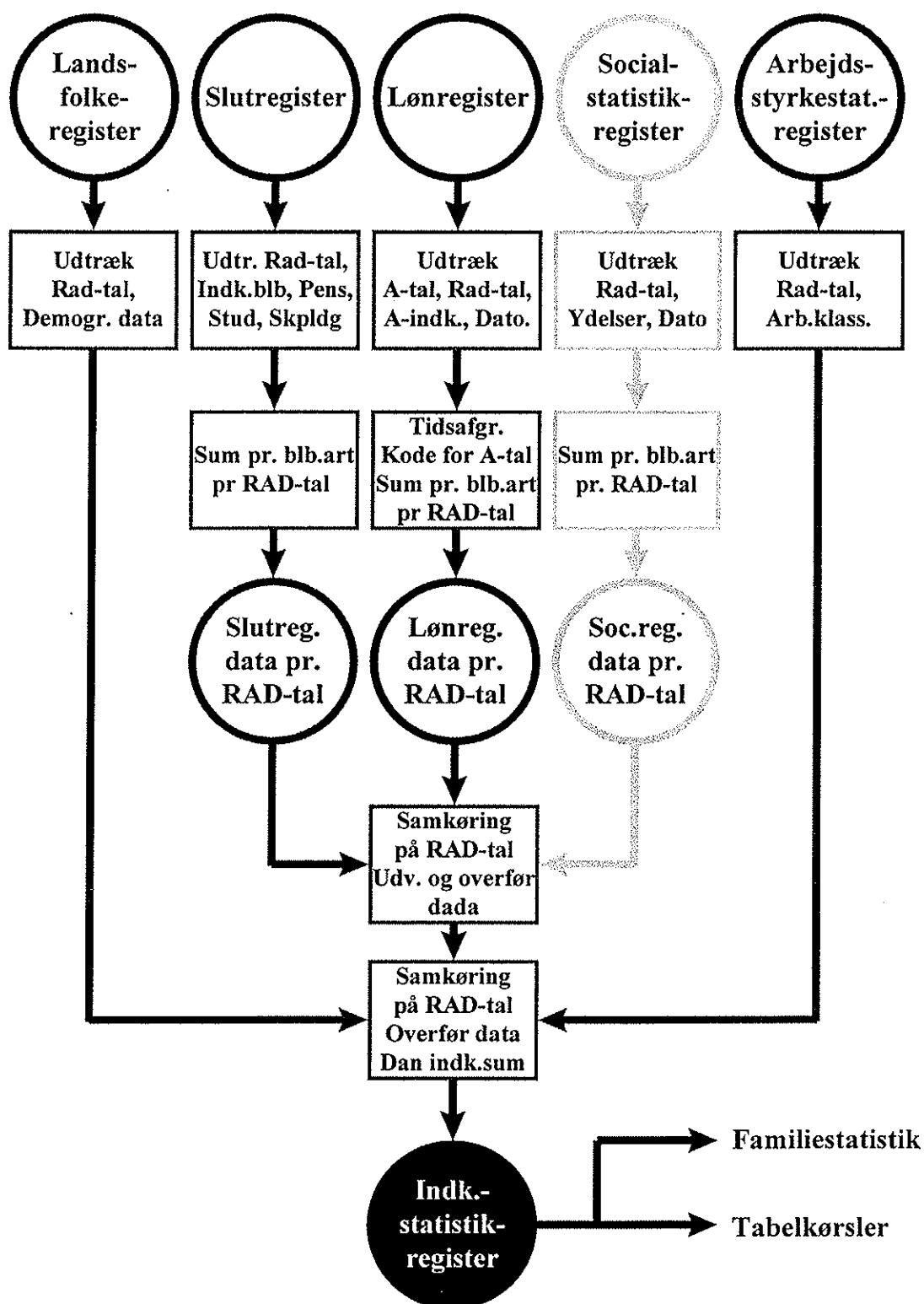
Bilag 2c. Arbejdsmarkedsstatistik, Beskæftigede selvstændige Systemoversigt

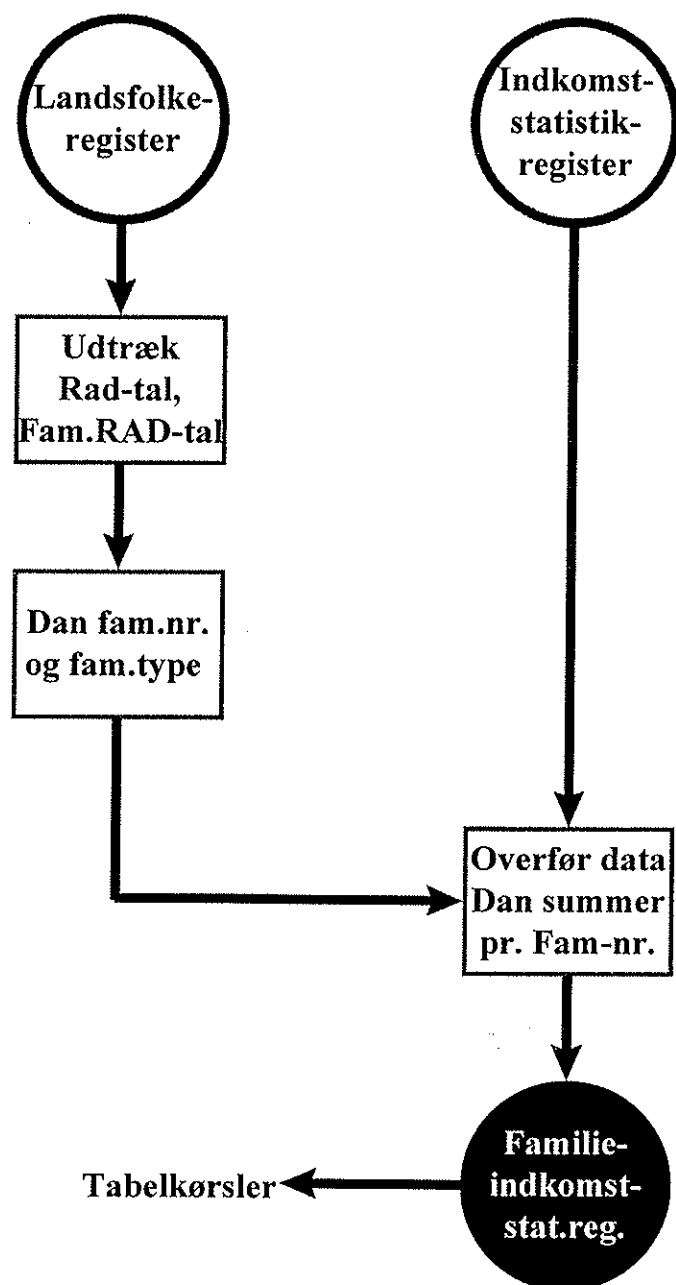
Bilag 2d. Arbejdsmarkedsstatistik, Arbejdsstyrken Systemoversigt

Bilag 3a. Indkomststatistik, persondel Systemoversigt

Bilag 3b. Indkomststatistik, familiedel Systemoversigt

Referat af session om Arbejdsmarkeds-, indkomst- og socialstatistik

Oplæg ved Finn Spieker, Danmarks Statistik

Referent: Kirsten Wismer, Danmarks Statistik

Formålet med indlægget var at beskrive mulighederne for udbygning af den færøske statistik inden for områderne arbejdsmarked, indkomst og sociale forhold. Samlet er der udarbejdet forslag til etablering af følgende 6 statistikker:

1. Månedlig lønmodtagerbeskæftigelsesstatistik
2. Månedlig ledighedsstatistik
3. Årlig opgørelse af selvstændige
4. Årlig arbejdsstyrkestatistik
5. Årlig indkomststatistik
6. Årlig socialstatistik

I det følgende gengives en kort gennemgang af de væsentligste emner, der blev berørt under diskussionen.

Månedlig lønmodtagerbeskæftigelsesstatistik

Formålet med den månedlige lønmodtagerbeskæftigelsesstatistik er at følge udviklingen i såvel antal ansættelsesforhold som antallet af beskæftigede lønmodtagere. Antallet af ansættelsesforhold skal opgøres brutto, således at alle ansættelsesforhold indgår. Ved opgørelsen af antal lønmodtagere indgår en person kun en gang, og lønmodtageren branchelagres efter den vigtigste ansættelse i den givne måned målt ved lønudbetalingen. Statistikken vil derimod *ikke* vise udviklingen af beskæftigelsesomfanget, dvs. en volumensopgørelse.

For at sikre, at opgørelsen af lønmodtagere kommer til at omfatte egentlige beskæftigede og ikke tilfældige lønudbetalinger fastsættes en mindstegrænse for A-indkomstens størrelse. Lønmodtagere med en samlet indkomst i perioden, som er mindre end dette beløb, udelades af statistikken. Denne bagatelgrænse skal fastsættes efter empiriske analyser.

Alle registre opgøres løbende, og statistikken vil kunne produceres umiddelbart efter månedens slutning.

Statistikregistret vil indeholde oplysninger om såvel lønmodtagerens bopæl som arbejdsstedets adresse. Da der er kvalitetsproblemer med adresseoplysningerne i virksomhedsregistret vil en geografisk fordeling af lønmodtagerbeskæftigelsen ske ud fra bopælskommunen.

Månedlig ledighedsstatistik

Ledighedsstatistikken skal udarbejdes på grundlag af Arbejdsløshedsregistret (ALS), Arbejdsløshedsforsikringsregistret for fiskeindustrien og

oplysninger fra socialforvaltningen. En af de vigtige forskelle på disse registre er periodeafgrænsningen. Mens arbejdsløshedsregistre muliggør en ugentlig opgørelse af ledigheden indeholder oplysningerne fra socialforvaltningen ingen periodeoplysninger. Ydelsens størrelse er således eneste indikator for ledighedens længde.

Beregningen af ledighedsomfanget er tilpasset mulighederne i de enkelte kilder således at omfanget for ledige i ALS opgøres som 40 timer minus fravær fra ledighed som fx beskæftigelse, sygetimer, kursustimer, orlov eller ferie. For ledige i Fiskeindustrien opgøres det som 40 timer minus arbejdede timer. Arbejdsløse på forsorgshjælp betragtes derimod alle som fuldtidsledige, hvilket vil give en vis overvurdering af denne del af ledigheden.

Det er muligt at få udbetalinger fra såvel socialforvaltningen som fra arbejdsløshedskassen. Det er derfor vigtigt at disse registre samkøres på individniveau således at dobbeltindberetninger undgås. Dette gøres ikke i den eksisterende statistik.

Årlig opgørelse af selvstændige

Bruttobestanden af selvstændige opgøres ved at samkøre virksomhedsregistret med lønregistret og momsregistret. Fra virksomhedsregistret udtrækkes enkeltmandsvirksomheder, interessentselskaber, kommanditselskaber, partsrederier samt enheder med uoplyst forhold. Hvis disse virksomheder enten har udbetalt løn i løbet af året eller haft en momspligtig omsætning betragtes ejerne som selvstændige. Visse selvstændige forekommer ikke i ovennævnte registre hvorfor afgrænsningen af selvstændige søges kompletteret ved at trække oplysninger om indkomst fra skattesystemets slutregister.

Slutregistret er opdateret efter 10 måneder.

Årlig arbejdsstyrkestatistik

Formålet med denne statistik er at udarbejde en årlig beskrivelse af befolkningen tilknytning til arbejdsmarkedet. Registret kan dannes ved at samkøre lønmodtagerbeskæftigelsen, ledighedsstatistikken og opgørelsen af beskæftigede selvstændige med befolkningsregistret.

Statistikken vil omfatte den færøske befolkning 1. januar og tilknytningen til arbejdsmarkedet søges beskrevet den 1. december året før. Man søger således at opgøre arbejdsstyrken på en given dag i året. På grund af tidspræcisionen i de anvendte kilder foreslås det dog, at man som udgangspunkt tilstræber at opererer med en given uge. Det er imidlertid fundet mest hensigtsmæssigt i første omgang at anvende resultater fra lønmodtagerbeskæftigelsesstatistikken for den relevante måned som bruttobestand af lønmodtagere.

Det tilstræbes at følge ILO's rekommandationer mht. opgørelsen af arbejdsstyrken, men der vil være visse forskelle i forhold til disse definitioner:

1. hvor ILO anbefaler at arbejdsstyrken opgøres på et givet tidspunkt, er der nogle kilder, der kun vil kunne opgøre tilknytningen indenfor en måned, mens andre opererer med en uge.
2. arbejdsløsheden defineres som den registrerede ledighed, mens ILO-ledigheden omfatter personer, der er uden beskæftigelse, aktivt søger arbejde og som har mulighed for at tiltræde et job indenfor en kort periode.
3. medarbejdende ægtefæller indgår kun i statistikken i det omfang de registreres som lønmodtagere.

I slutregistret findes oplysninger om hvilke personer, der modtager SU. Det er derfor muligt at afgrænse antallet af uddannelsessøgende. Disse klassificeres enten som beskæftigede eller udenfor arbejdsstyrken. Derimod findes ingen oplysninger om befolkningens uddannelsesforhold. Disse oplysninger vil evt. kunne indhentes i forbindelse med en folketælling, fra virksomhederne eller måske i et vist omfang fra Norge og Danmark.

Årlig indkomst- og socialpolitik

Kravene til indholdet i indkomst- og socialstatistikken er ikke endeligt afklarede, hvorfor det kun delvist er undersøgt, hvilke muligheder de administrative kilder giver for specifikation af de enkelte ydelser og for beregning af sociale foranstaltningers varighed.

Familieoplysninger kan være nødvendige ved opgørelsen af visse typer af indkomst. Oplysningerne i Landsfolkeregistret åbner mulighed for at samle ægtepar i familier med eventuelle børn. Der findes dog endnu ingen oplysninger om samboende, idet der mangler oplysninger om bopælsadresser. Der er dog håb om, at der vil blive etableret et landsdækkende adresseregister, hvorved mulighederne for at lave en landsdækkende familiebaseret indkomststatistik forøges. Indtil dette register er etableret kunne man eventuelt udarbejde en familiebaseret indkomststatistik for de store byer, som fx. Thorshavn og Klaksvig, hvor der findes adresseoplysninger.

Der er endnu ikke arbejdet med etableringen af en formuestatistik. Siden 1993/94 er de finansielle aktiver blevet registreret, hvorfor der findes et datagrundlag for en statistik over disse aktiver. Det vil dog ikke være muligt at udarbejde en fuldt dækkende formuestatistik, da der ikke foretages ejendomsvurdering på Færøerne.

Referat af session om lønmodtagerbeskæftigelse

Oplæg ved Bergur P. Dam og Hans Pauli Strøm, Hagstova Føroya
Referent: Hermann Oskarsson, Hagstova Føroya

Lønmodtagerbeskæftigelsen

Mandag d.30.maj 1999 fremlagde repræsentanter fra Hagstova Føroya to emneområder i arbejdsmarkedsstatistikken. På det første møde om eftermiddagen havde Bergur P. Dam og Hans Pauli Strøm oplæg om lønmodtagerbeskæftigelsen. Ordstyrer var Hermann Oskarsson fra Hagstova Føroya.

Bergur Dam indledte med en indføring i de eksisterende datakilder og datastruktur. Ligeledes blev der gjort rede for projektets forløb og nogle specielle overvejelser i databehandlingen.

Derefter havde Hans Pauli Strøm et oplæg, hvor der blev gjort rede for opgørelsesmetoder og fortolkning af de foreliggende statistikker. Der blev præsenteret tabeller over antal beskæftigede, fordelt på brancher, køn, alder og indtægt.

Hovedsagelig er det 3 forskellige registre der bliver brugt til opgørelsen af lønmodtagerbeskæftigelsen

- Lønregisteret, med oplysninger om lønudbetalinger, lønmodtager og lønsum.
- Landsfolkeregisteret, med oplysninger om lønmodtager
- Virksomhedsregisteret, med oplysninger om lønudbetalinger

Med anvendelse af disse 3 registre, bliver der i øjeblikket offentliggjort statistik om lønsum fordelt på erhverv, samt antal modtagere af løn fordelt på erhverv. Dette er en absolut bruttoopgørelse, da samme lønmodtager kan optræde flere forskellige steder, både i samme erhverv og i andre erhverv. Der blev også vist tabeller over nettoopgørelser, hvor lønmodtagere er fordelt på de erhverv, hvorfra de har sin hovedindkomst.

Da der ikke eksisterer opgørelser af arbejdstimer – arbejdsvolumen – på Færøerne, afprøves muligheden for at estimere beskæftigelsen på grundlag af gennemsnitslønninger, antal lønmodtagere og lønsum i erhvervene.

Den efterfølgende diskussion omhandlede hovedsagelig mulighederne for at beregne beskæftigelsesvolumen fordelt på erhverv, samt ansættelse af en bagatelgrænse for beskæftigelse.

I oplægget var der sat en bagatelgrænse svarende til en ufaglærts dagløn i alle erhvervsgrupper. Der var en del diskussion om hvorvidt det er hensigtsmæssigt at bruge samme bagatelgrænse til erhverv med meget forskellige lønsatser, fordi derved kommer man til at udskille for mange i lavtløns-erhverv, mens der bliver relativt færre udskilt i erhverv med de højeste lønsatser. Der var forslag om mere forfinede udskillelsesmetoder, hvor man tager hensyn til forskelle i lønsatser.

I udnyttelsen af datamaterialet til at estimere beskæftigelsen (arbejdsvolumen) støder på samme problem, da det er nødvendigt at trans-

formere indkomster til beskæftiget tid. Anvendes samme gennemsnitsindkomst i alle erhverv vil beskæftigelsen i lavindkomsterhverv blive for lavt estimeret, mens det modsatte vil være tilfældet i erhverv med højere indkomster. I diskussionen var der forslag til variation af de gennemsnitsindkomster, som man bør basere både bagatelgrænse og standard for estimation af erhvervenes beskæftigelse.

Referat af session om beskæftigede selvstændige

Oplæg ved Hans Pauli Strøm og Suni Slættanes, Hagstova Føroya
Referent: Hermann Oskarsson, Hagstova Føroya

Det næste møde om eftermiddagen omhandlede opgørelse af de beskæftigede selvstændige, der blev fremlagt af Hans Pauli Strøm og Suni Slættanes, begge fra Hagstova Føroya. Ordstyrer var Hermann Oskarsson, Hagstova Føroya.

Hans Pauli Strøm gjorde rede for emnets placering i projektforløbet og statistikens betydning for opgørelsen af beskæftigelse og arbejdsmarkedsstatistik som helhed. Han anførte at opgørelsen af lønmodtagerbeskæftigelsen og ledigheden (de arbejdssøgende) skulle suppleres med opgørelsen af de beskæftigede selvstændige. Ud over de overvejelser man gør sig i denne delopgørelse, skal den senere mere præcist afgrænses i forbindelse med den endelige opgørelse af hele arbejdsstyrken.

Suni Slættanes præsenterede de foreløbige opgørelser, mens han også gjorde rede for datakilder, struktur og databehandling, samt de overvejelser der var blevet gjort henad vejen.

Ud over de allerede nævnte datakilder i referatet om lønmodtagerbeskæftigelsen, indgår også i statistikgrundlaget

- Momsregisteret, med oplysninger om virksomheders momstilsvær
- Stutregisteret, med oplysninger om indkomst og fradrag mv. til brug for skatteligningen

Fra virksomhedsregisteret udtrækkes enkeltmandsvirksomheder, interessantselskaber, kommanditselskaber, partsrederier og anpartsselskaber, der sammenlagt er en meget bred base, som muligvis indeholder en del ikke virkelige selvbeskæftigende selskaber og måske også en del der hører hjemme i virksomhedssektoren. En nærmere og mere præcis afgrænsning vil blive foretaget på et senere stadie. Virksomhedsregisteret er tillige grundlaget for erhvervsgrupperingen.

Fra lønregisteret bliver de enheder udtrukket, der har været aktive i den forstand, at de har udbetalt løn i perioden. Fra momsregisteret bliver de enheder udtrukket, der i perioden har været moms-aktive, og derved kvalificerer til at indgå i statistikken. Efter sammenkøring af registrene udpeges de enheder der karakteriseres som beskæftigede selvstændige.

Der blev præsenteret tabeller over antal selvstændigt beskæftigede fordelt på erhverv, køn, indkomst samt over-/underskud af egen virksomhed.

I gennemgangen blev der specielt lagt vægt på den problematik der ligger i de enheder der enten ikke har været løn- eller momsaktive i perioden, samt de enheder, der har været moms- og lønaktive i perioden, men hvor ejeren ikke er registreret for B-indkomst. Det kræver videre undersøgelser af materialet til at vurdere regler for hvor disse ejere skal placeres i den samlede beskæftigelse.

Desuden blev der gjort opmærksom på at specielt Anpartsselskaber kan være en mere blandet gruppe på Færøerne, da en del ikke helt så små virksomheder kan valgt denne registreringsform.

Den efterfølgende diskussion kom en del ind på de problemer, der var i afgrænsningen af gruppen af beskæftigede selvstændige.

Erhvervsstatistik for Færøerne

Sven Egmose, Danmarks Statistik

Den erhvervsmæssige aktivitet er grundlaget for den velstand, der kan opnås. Erhvervsstatistikker er derfor af meget stor betydning, og erhvervsstatistikker giver i sig selv et grundlag for at vurdere såvel den aktuelle situation som udviklingen på forskellige områder. Men derudover er erhvervsstatistikkerne hovedgrundlaget for nationalregnskabsopgørelserne, som består af en sammenhængende beskrivelse af hele økonomien. Til brug for nationalregnskabet er det en meget stor fordel, hvis erhvervsstatistikkerne er konsistente. Hvis erhvervsstatistikkerne ikke er konsistente, er man i forbindelse med nationalregnskabsopgørelserne nødt til at skabe konsistens. Nationalregnskabstal baseret på erhvervsstatistikker, der ikke er indbyrdes konsistente er derfor forbundet med meget stor usikkerhed.

Erhvervsstatistikens formål

Erhvervsstatistikken skal beskrive den produktion, der foregår i virksomhederne, samt den indtjening, virksomhederne opnår. Herudover skal erhvervsstatistikken give et billede af den fremtidige kapacitet ved hjælp af opgørelser af virksomhedernes kapitalapparat samt opbygning heraf.

Beskrivelsen af produktionen omfatter den produktion, der er resultatet men derudover også de produktionsfaktorer, der deltager i produktionen.

Statistikken skal kunne give et overordnet billede, men derudover give muligheder for passende detaljerede opgørelser på baggrundsvariable (fx geografi og branche).

Statistikken skal give et dækkende billede af hele erhvervslivet, dvs. at den skal omfatte alle virksomheder medregnet en og kun en gang. De forskellige dele af erhvervsstatistikken opgøres normalt i forskellige sammenhænge, men de forskellige opgørelser skal være indbyrdes konsistente for samlet at give et korrekt og dækkende billede.

Konsistens

Kravene om, at statistikkerne skal omfatte alle virksomheder en og kun en gang, og at opgørelserne skal være indbyrdes konsistente, indebærer et krav om en fælles ramme for erhvervsstatistikkerne. Denne fælles ramme er et erhvervsregister, der anvendes både som udtræks- og opregningsramme for de statistikker, der baseres på oplysninger fra et udsnit af virksomhederne, og som leverandør af baggrundsvariable til de statistikker, der baseres på oplysninger i administrative registre.

Beskrivelsen af produktion og indtjening kræver en række opgørelser baseret på oplysninger for forskellige enhedstyper.

Produktionen bør beskrives ved oplysninger for de enheder hvor produktionen foregår. Internationalt kaldes sådanne enheder establishments, hvilket svarer til den enhedstype vi i Danmark kalder arbejdssteder.

Indtjeningen og anvendelsen af indtjeningen bør beskrives ud fra oplysninger for de enheder, der kan råde over indtjeningen. Internationalt kaldes

sådanne enheder for enterprises, og i Danmark bruger vi betegnelsen firmaer eller økonomiske enheder for disse erhvervsenheder.

1. Erhvervsregistret

Den helt basale betingelse for en god erhvervsstatistik er at have et godt erhvervsregister. Erhvervsregistret skal indeholde alle erhvervsenhederne på de enhedsniveauer, der skal udarbejdes statistik på (de statistiske enheder). Derudover skal registret indeholde de administrative enheder og oplysninger om forbindelserne mellem de administrative enheder og de statistiske enheder, hvis man ønsker at udarbejde statistik på grundlag af administrative registre.

Oplysninger fra skattevæsnet

Opbygning og vedligeholdelse af et erhvervsregister kræver ressourcer. Hvis man skulle opbygge det helt fra bunden uden at have adgang til administrative registreringer af virksomheder ville det være en uoverkommelig opgave at opbygge registret, ligesom vedligeholdelsen ville kræve enorme ressourcer i statistikbureauet. Nu forholder det sig imidlertid således både i Danmark og på Færøerne, at skattemyndighederne har registreret og vedligeholder registreringen af stort set alle, der driver erhvervsvirksomhed, og disse registreringer bør naturligvis genbruges. Skattemyndighedernes registreringer bliver herved hovedgrundlaget for erhvervsregistret. Disse registreringer er imidlertid foretaget med administrative formål for øje og derfor ikke i alle henseender umiddelbart optimale i et statistisk erhvervsregister.

Enhedsproblematikken

Det væsentligste problem set fra et statistisk synspunkt er, at skattevæsnet registrerer ikke foregår på de typer af erhvervsenheder, vi ønsker at anvende i statistikken. Skattevæsnet registrerer naturligvis på de enheder, der passer til de administrative formål, skattevæsnet skal varetage. De mest relevante i relation til erhvervsregistret er administration af momssystemet og kildeskattesystemet, idet de virksomheder, der enten skal betale moms eller indeholde kildeskat, dækker en meget stor del af det spekter af virksomheder, som skal indgå i et erhvervsregister.

Det er de juridiske virksomhedsenheder der er ansvarlige for at betale moms og for at indeholde kildeskat for virksomhedens ansatte. Men det er ikke nødvendigvis den juridiske enhed, der indberetter til skattevæsnet. Lovgivningen åbner mulighed for såvel delregistrering som fællesregistrering, hvilket betyder, at en registreringsenhed i nogle tilfælde kun dækker en del af den juridiske enhed, og i andre tilfælde omfatter mere end en juridisk enhed.

Statistiske enheder

Det statistiske erhvervsregister må derfor på grundlag af de forhåndenværende oplysninger fra T&S danne de statistiske enheder, der skal bruges i statistikkerne og dermed i erhvervsregistret, og vedligeholde disse oplysninger. Det kan ikke gøres udelukkende vha. oplysninger fra T&S. Der skal også inddrages oplysninger som statistikkontoret får fra andre kilder (fx direkte kontakter med virksomhederne). Arbejdet med det statistiske erhvervsregister består derfor i at sammenknytte den store mængde af informationer, man får fra T&S, med de supplerende data, der i øvrigt tilveje-

bringes. Resultatet skal være et register, hvor de statistiske enheder findes, og hvor de administrative enheder er koblet på de statistiske enheder.

Datakrav

For disse enheder skal registret indeholde en række oplysninger som fx adresse, branche og ejerforhold. Og som noget meget vigtigt skal registret indeholde oplysning om enhedernes størrelse. Uden oplysning om enhedernes størrelse er registret ikke meget bevendt hverken som udtræksgrundlag eller opregningsgrundlag for stikprøveundersøgelser.

Kvalitet

Datakvaliteten i erhvervsregistret er overordentlig vigtig. Registrets data skal jo bruges i alle statistikker for at gøre statistikkerne konsistente. Det er derfor meget vigtigt, at datakvaliteten er så god, at der for det første ikke er nogen statistikområder, der vælger at undlade at bruge registrets data, og for det andet, at anvendelse af registrets data giver pålidelige baggrundsoplysninger i erhvervsstatistikkerne.

2. Erhvervsstatistikkerne

Erhvervsregistret er imidlertid kun et hjælpemiddel til det som det hele drejer sig om nemlig erhvervsstatistikkerne. Men som det fremgår foran: Et meget centralt hjælpemiddel.

Erhvervsstatistikkerne bør omfatte tre dele, der beskriver

- erhvervsstrukturen
- produktionen
- indtjeningen

og specielt mht. produktionen er der behov for såvel en strukturstatistik som en konjunkturstatistik.

2.1 Erhvervsstrukturen

2.1.1 Bestanden af virksomheder

2.1.1 Bestanden af virksomheder

Beskrivelsen af erhvervsstrukturen består i en beskrivelse af de virksomheder, der opererer i økonomien. Denne beskrivelse skal omfatte opgørelser både af det samlede antal virksomheder og af virksomhederne fordelt efter forskellige baggrundsvariable som fx branche og størrelse.

Enhedsniveauer

Strukturstatistikken skal fremstilles på de enhedsniveauer, der bruges i de andre statistikker for at afdække rammen for statistikkerne. Der skal derfor opgøres strukturstatistik på firmaniveau, således at man kan fortælle hvor mange firmaer der findes, hvor store disse firmaer er, og hvordan de er fordelt på eksempelvis branche og geografi. Imidlertid er der nogle - som regel store - firmaer der opererer i flere brancher og på flere geografiske lokaliteter. I en firmastatistik placeres hele firmaets aktivitet i én branche og på firmaets hovedadresse. En firmastatistik giver derfor ikke en "branche-ren" beskrivelse og giver heller ikke en rigtig geografisk beskrivelse af erhvervsaktiviteten.

"Branche-rene" opgørelser og opgørelser af den geografiske placering af erhvervsaktiviteter fremkommer i statistikker, hvor arbejdsstederne er den grundlæggende enhed. Der er derfor også behov for at have strukturstatistikker på arbejdsstedsniveau. Hvis store og betydningsfulde firmaer har flere arbejdssteder, dvs. har aktiviteter i forskellige brancher og/eller på geografisk adskilte steder vil en firmastatistik kunne være vildledende, hvis den tages som udtryk for aktiviteten i forskellige brancher eller forskellige geografiske områder.

Statistik direkte på grundlag af Erhvervsregistret

Grundlæggende erhvervsstatistikker over antallet af virksomheder fordelt efter diverse baggrundsvARIABLE er det oplagt at lave på grundlag af erhvervsregistret. Erhvervsregistret får herved direkte en central rolle i erhvervsstatistikken og ved at offentliggøre sådanne statistikker baseret direkte på erhvervsregistret understreges registrats centrale betydning for de øvrige erhvervsstatistikker.

2.1.2 Bevægelser

Udover statusopgørelser er det naturligvis også interessant at have opgørelser over demografiske bevægelser for virksomheder, dvs. virksomheders fødsel og død.

Definitioner

Sådanne opgørelser kræver, at man har fastlagt, hvad man mener med at virksomheder starter (fødes), fortsætter eller ophører (dør). Indenfor persondemografien er disse begivenheder veldefinerede og umiddelbart forståelige. Det hænger sammen med at den grundlæggende enhed, personen, pr. konvention er veldefineret. Vi fastholder, at en person er den samme, uanset at vedkommende bliver ældre og får nye egenskaber.

Inden for virksomhedsstatistikken er det langt mere kompliceret, idet enheden ikke er defineret ved noget man kan se og røre ved. Enheden er defineret ved nogle egenskaber (at den styrer noget og/eller producerer noget). Derfor skal man også fastlægge grænser for, hvor meget disse egenskaber skal ændres for at der er opstået en ny virksomhed, og hvornår ændringerne er så små, at man vil hævde, at en virksomhed fortsætter.

Vanskeligt at sammenligne

Disse grænser er der ikke fastlagt internationale kriterier for. Eurostat har fremlagt nogle forslag til retningslinier, men der er ikke enighed blandt medlemslandene om disse retningslinier. Opgørelser over nye virksomheder er derfor meget vanskelige at sammenligne med andre landes opgørelser.

Ressourcekrævende

Hertil kommer at det kan blive meget ressourcekrævende at foretage sådanne opgørelser. Man kan naturligvis vælge at betragte alle nye administrative registreringer som nye virksomheder og alle ophør af administrative registreringer som ophør af en virksomhed. I så fald er det ikke voldsomt ressourcekrævende at lave opgørelserne. Til gengæld er det heller ikke noget realistisk billede af virkeligheden, og statistikkontoret bør derfor ikke offentliggøre sådanne tal.

Hvis man vil bruge mere realistiske kriterier for at en virksomhed er ny eller ophører, skal man for det første fastsætte, hvilke kriterier der skal være opfyldt. Dernæst skal man ved hver oprettelse eller ændring for en enhed i erhvervsregistret tage stilling til om oprettelsen/ændringen i virkeligheden afspejler, at der er oprettet en ny virksomhed eller i virkeligheden blot er en ændring for en bestående enhed.

Det kræver meget betydelige ressourcer.

Vent med bevægelsesopgørelser

Hvis registret ikke skal bruges til sådanne bevægelsesopgørelser kan man i forbindelse med ajourføringen tage afslappet på om det, der registreres i registret som en nyoprettelse (og en modsvarende ophør af en anden registrering i registret), i virkeligheden blot er en ajourføring af en eksisterende virksomhed og vice versa. Det gør arbejdet med erhvervsregister-ajourføring betydeligt lettere, og lettelsen er så betydelig, at man kraftigt må opfordre til i hvert fald at starte uden ambitioner om at kunne opgøre reelle bevægelser for virksomheder.

Hvis man senere finder det vigtigt med sådanne opgørelser, kan man etablere procedurer til dette i arbejdet med ajourføringen af erhvervsregistret.

2.2 Produktionen

Produktionen er grundlaget for samfundets velstand. Opgørelser af produktionen er derfor en meget vigtig del af erhvervsstatistikken. For at have en dækkende beskrivelse af produktionen kræves såvel opgørelser af den samlede produktion og opdeling heraf i relevante dele som opgørelser over de produktionsfaktorer, der anvendes i produktionen.

2.2.1 Den samlede produktion

For en overordnet beskrivelse af velstandsgrundlaget kræves opgørelser af den samlede produktion, og der er et stort behov for opdelinger af den samlede produktion efter fx branche og produkter. Opgørelser af produktionen er efterspurgt såvel til analyser af strukturen i økonomien som til analyser af konjunkturudviklingen. Til strukturanalyser efterspørges relativt detaljerede opgørelser, mens konjunkturanalyser i højere grad kræver regelmæssige og hurtige opgørelser, der ikke nødvendigvis behøver at være særligt detaljerede.

Arbejdssteder som enhed

Statistikker vedr. produktion bør ideelt set opgøres med arbejdssteder som enhed. Det skyldes, at arbejdsstedet er den virksomhedsenhed, hvor produktionen rent faktisk foregår. Ved at anvende arbejdsstedet som statistikenhed opnås så branche-rene opgørelser som muligt. Derudover er der med denne statistikenhed mulighed for at fordele statistikkerne geografisk efter, hvor produktionen rent faktisk foregår.

Momsstatistikken

Virksomhedernes produktion består af salg plus forøgelse af færdigvarelagre. Man bør være opmærksom på at lagerforskydninger på nogle områder

(fx frosne fiskefileter o.lign.!) kan have stor betydning. Men på de fleste områder giver salget en udmærket indikator for produktionen.

Virksomhederne i de momspligtige brancher skal hvert kvartal indberette deres salg (omsætning) til Told- og skattevæsnets momssystem. Indberetningerne foretages på administrative enheder, der ikke nødvendigvis er lig med arbejdssteder, men indberetningsenhederne må i hvert fald i første omgang anvendes som enhed i momsstatistikken.

Indberetningerne kan udnyttes til at opgøre den samlede omsætning og ved hjælp af erhvervsregisteroplysninger om virksomhedernes branche kan omsætningen fordeles på brancher.

De færreste momsoplysninger udnyttes på nuværende tidspunkt til offentliggørelse af statistik for omsætningen i detailhandel og visse servicebrancher. Momsoplysningerne dækker imidlertid også de fleste andre erhverv. Der er visse problemer med at få tallene for de øvrige erhverv til at vise en troværdig udvikling, men det vil være overordentligt nyttigt at få klaret disse problemer, så der fremover kan offentliggøres kvartalsvise tal for omsætningen i stort set alle erhverv.

Detaljeringsgrad

De kvartalsvise tal behøver ikke nødvendigvis at være særligt detaljeret brancheopdelt. En opdeling af den samlede økonomi i 20-30 standardgrupper vil være fuldt tilstrækkelig, specielt da denne standardopdeling også kan bruges i andre erhvervsstatistikker.

Hvis materialet viser sig at have tilstrækkelig kvalitet, kunne det overvejes at offentliggøre årsstatistikker for omsætningen på mere detaljerede brancher. Man må imidlertid være opmærksom på, at den færøske økonomi er relativt lille, så man ved øget detaljeringsgrad ret hurtigt støder på diskreptionsproblemer.

2.2.2 Produktstatistikker

Omsætningsstatistikken baseret på momsoplysningerne er et godt grundlag for statistikker over virksomhedernes samlede produktion. Men en sådan statistik siger ikke noget om, hvad der produceres.

Eksisterende oplysninger

På Færøerne har man for nogle varegrupper stort set en produktstatistik i eksportstatistikken. Det gælder fx produkter fra fiskeindustrien som næsten 100% går til eksport.

På et andet vigtigt område, fiskeriet, kan produktionen også belyses vha. eksisterende oplysninger. Den samlede produktion i fiskeriet, som består af landede fangster, kan belyses vha. leverancerne til fiskeauktionerne samt udenrigshandelsstatistikens opgørelse af de direkte landinger i udlandet.

Yderligere behov ?

Hermed er en meget stor del af vareproduktionen dækket af produktstatistikker, og det er meget tvivlsomt om det på nuværende tidspunkt er tilrådeligt at sætte kræfter ind på opbygge regelmæssige produktstatistikker

på andre områder. Danmark er først for ganske nylig begyndt med produktstatistikker på serviceområdet, og det er nok ikke noget som Færøerne på nuværende tidspunkt behøver at give den højeste prioritet.

2.2.3 Virksomhedernes beskæftigelse og lønudbetalinger

En af de væsentlige opgørelser på personstatistikområdet er opgørelsen over personernes tilknytning til arbejdsmarkedet og som en komponent herunder personernes beskæftigelse. Beskæftigelsen kan også ses fra virksomhedernes synsvinkel. Det bliver herved en opgørelse for en af produktionsfaktorerne i virksomhedernes produktion.

Indikator for værditilvæksten

Virksomhedernes værditilvækst hænger tæt sammen med beskæftigelsen, idet de beskæftigedes aflønning tages ud af værditilvæksten. Virksomhedernes beskæftigelse er derfor væsentlig for beskrivelsen af erhvervsstrukturen, og udviklingen i virksomhedernes beskæftigelse er en god indikator på udviklingen i værditilvæksten. En korttidsstatistik over virksomhedernes beskæftigelse - helst opdelt på de samme branchegrupper som omsætningsstatistikken - er derfor en væsentlig brik i beskrivelsen af konjunkturudviklingen. Tilsvarende kan en mere detaljeret årlig beskæftigelsesstatistik være af betydning for en detaljeret beskrivelse af den færøske erhvervsstruktur.

Administrativ kilde

På dette område findes en udmærket administrativ kilde. Arbejdsgiverne skal månedligt indberette oplysninger for hver ansat person. I forbindelse med personstatistikken arbejdes med at fastlægge en bagatelgrænse for et ansættelsesforhold. Dette arbejde kan også udnyttes i erhvervsstatistikken. Ved at anvende denne afgrænsning af "egentlig" ansættelsesforhold (ansættelsesforhold over en bagatelgrænse) kan man opgøre antal ansættelsesforhold i hver virksomhed. Denne oplysning bør indlægges i erhvervsregistret og bl.a. benyttes til en statistik over virksomhedernes beskæftigelse og lønudbetalinger.

Meget væsentlig statistik

Man kan med disse oplysninger opgøre lønsum og antal ansatte fordelt efter virksomhedernes branche mv. Derudover kan såvel statistikken over beskæftigelse som over lønsum fordeles efter virksomhedernes størrelse (antal ansatte).

Med sådanne statistikker over virksomhedernes lønudbetalinger og beskæftigelse foreligger der en virkelig god og nyttig indikator for værditilvæksten som ved hjælp af oplysninger fra et godt erhvervsregister kan opdeles efter relevante baggrundsvARIABLE.

2.2.4 Kapitalapparat

Den anden produktionsfaktor, kapitalapparatet, er det også væsentligt at vide noget om for at kunne analysere produktionen og ikke mindst for at kunne skønne over den fremtidige produktion. Virksomhedernes produktionsapparat i form af maskiner og bygninger mv. er et meget væsentligt element for produktionskapaciteten, idet de beskæftigedes produktivitet hænger

snævert sammen med kapitalapparatets effektivitet. Der findes imidlertid ikke nogen detaljeret opgørelse af virksomhedernes kapitalapparat i form af maskiner og bygninger mv., og det vil givetvis være forbundet med betydelige omkostninger at lave en sådan pålidelig opgørelse. Den samlede værdi af virksomhedernes aktiver kan opgøres på grundlag af virksomhedernes regnskaber, men man bør dog være opmærksom på at regnskaberne undervurderer den reelle værdi. Det gælder specielt i de tilfælde, hvor skatteregnskaber anvendes som grundlag for statistikken.

Eksisterende oplysninger

På visse områder findes der oplysninger der kan indikere noget om kapitalapparatets værdi, fx antal fiskeskibe fordelt efter type, størrelse og alder, men omkostningerne ved at lave en detaljeret og systematisk opgørelse af virksomhedernes kapitalapparat vil formentlig være større end værdien af en sådan opgørelse.

2.2.5 Investeringer

Endnu vigtigere end at vide noget om det samlede kapitalapparats værdi er det at vide noget om ændringerne i kapitalapparatet, nemlig investeringerne.

Hvis nettoinvesteringerne er positive, forøges produktionskapaciteten, og er de negative, formindskes den.

I de fleste perioder er nettoinvesteringerne positive og i sådanne perioder kan man ved at sammenligne investeringerne med foregående perioders investeringer få et billede af om udbygningen af produktionskapaciteten accelererer eller om forøgelsen afdæmpes. Investeringsstatistikker er derfor meget væsentlige for bedømmelsen af konjunkturudviklingen. Investeringsstatistikker er derfor stærkt efterspurgt og et statistikområde, som statistikkontoret bør give høj prioritet.

Momsoplysninger

I det færøske momssystem er der i modsætning til det danske mulighed for at skille investeringer ud fra andre køb, som virksomheden foretager. Det bør udnyttes selv om der naturligvis er en vis usikkerhed på den afgrænsning mellem investeringer og andet køb, som virksomheden skal foretage.

I forbindelse med den kortlægning af statistikmulighederne på grundlag af det færøske momssystem, som blev foretaget i 1997 og 1998, var indtrykket at materialet i hvert fald på visse områder kunne bære en opgørelse af investeringerne. Det er en enestående mulighed for at belyse et område der i øvrigt er meget vanskeligt at få pålidelige tal for. Hagstovan bør derfor overveje, om man kan skaffe ressourcer til at gå videre med at undersøge materialet. Når der er mulighed for investeringsopgørelser på så bredt et grundlag som momssystemet, bør disse muligheder udnyttes.

Regnskabsoplysninger

En anden og mere traditionel kilde til investeringsstatistik er regnskabsoplysningerne. Investeringerne fremgår ikke direkte som poster på virksomhedernes regnskaber, men i noterne til årsregnskabet skal investeringerne oplyses. Disse oplysninger kan og bør udnyttes til en investeringsstatistik. Det gælder uanset om der kan etableres en investeringsstatistik på grundlag

af momssystemet, idet investeringsoplysningerne i noterne til regnskabet umiddelbart må forventes at have en større validitet end udskillelsen af investeringsoplysningerne i virksomhedernes momsindberetninger.

Stikprøvestørrelser

Da investeringer svinger uhyre meget skal man være opmærksom på, at en pålidelig investeringsstatistik kræver - om ikke en totaltælling - så i hvert fald en stor stikprøve. Kravene til stikprøvestørrelse er noget større end for opgørelser af de egentlige regnskabsposter, hvor de væsentligste ikke svinger så meget og i øvrigt har en indbyrdes sammenhæng. Investeringernes størrelse behøver ikke at have nogen sammenhæng med de egentlige regnskabsposters størrelse.

2.3 Virksomhedernes indtjening

Regnskaberne er virksomhedernes redegørelser for driften i form af indtægter og udgifter og status i form af aktiver og passiver. Herudover indeholder noterne som nævnt ovenfor bl.a. oplysninger om investeringerne. Virksomhedernes regnskabsoplysninger er derfor en meget væsentlig kilde til erhvervsstatistikken.

Firmaet som enhed, men gerne opdelinger

Firmaet er den besluttende og ansvarlige enhed mht. at afholde udgifter og mht. til at bestemme, hvordan indkomsten i form af overskud skal anvendes. Firmaet er derfor det naturlige enhedsniveau for en regnskabsstatistik.

Der er imidlertid også stor interesse for at opgøre indtjeningen på lavere niveau end firmaet. Til analyser af indtjeningen er der behov for mere "branche-rene" opgørelser. Disse behov manifesterer sig i efterspørgsel efter en regnskabsstatistik, hvor firmaernes regnskaber er opdelt på de brancher, som firmaet opererer i. Det gælder specielt mht. de regnskabsposter som viser indtjeningen samt investeringerne. Der knytter sig en betydelig usikkerhed til regnskabstal, firmaerne kan levere, når man går under firma-niveauet, men usikkerheden er dog ikke større end at statistikker på sådanne niveauer kan være særdeles nyttige.

Driftsposterne

Virksomhedernes indtjening, eller overskud om man vil, er grundlaget for deres overlevelse. En statistik der beskriver virksomhedernes indtjening er derfor en af de allervigtigste erhvervsstatistikker.

En statistik over indtjeningen bør vise produktionsværdien opdelt på omsætning og lagerændringer for færdigvarer samt de løbende udgifter opdelt på de væsentligste udgiftsposter. Det kræver, at virksomhedernes regnskabsoplysninger standardiseres i hovedudgiftsposter, og hvis der ikke er gjort i de regnskabsoplysninger, man modtager, må statistikkontoret selv foretage standardiseringen i hovedposter. Det er tilfældet for Hagstovan, som modtager virksomhedernes regnskaber med forskellig detaljeringsgrad og selv må foretage standardiseringen.

Statistikken over indtjeningen bør fordeles på de samme hovedbrancher som de andre erhvervsstatistikker og derudover efter virksomhedernes størrelse og organisationsform. Man skal dog være meget opmærksom på diskre-

tionshensyn, og specielt i en så lille økonomi som den færøske vil detaljerede opgørelser efter de nævnte baggrundsvariable meget hurtigt føre til at enkeltvirksomheder kan identificeres.

Status

Udover opgørelser af indtjeningen kan regnskabsoplysninger også give grundlag for opgørelser af virksomhedernes status. Virksomhedernes status indeholder oplysninger om værdien af aktiverne (produktionsapparatet) samt oplysninger om gælden og egenkapitalen.

Disse oplysninger bør benyttes til statistiske opgørelser. Opgørelserne bør være på firmaniveau, idet det formentlig er forbundet med uforholdsmæssigt stort besvær at indhente disse oplysninger for dele af firmaer.

Statusopgørelserne har en tendens til at undervurdere aktivernes værdi og dermed egenkapitalen. Det gælder specielt hvis nogle af de til grundliggende regnskaber er rene skatteregnskaber, hvor aktiverne sandsynligvis afskrives hurtige end den reelle værdiforringelse. Denne skævhed bør man være opmærksom på, men den skal ikke afholde fra at offentliggøre statistikkerne over virksomhedernes status.

3. Udviklingsmuligheder

De administrative registre på Færøerne rummer store muligheder for erhvervsstatistik. Det gælder først og fremmest registrene over arbejdsgivernes lønudbetalinger og momsregistret.

På nuværende tidspunkt udnyttes disse muligheder kun delvist.

Arbejdsgivernes indberetninger om lønudbetalinger, som er månedlige, bruges til en lønsumsstatistik. Materialet kan og bør imidlertid også udnyttes til andre formål.

Når projektet om afgrænsning af lønmodtagerbeskæftigelse er gennemført på personområdet bør denne afgrænsning også udnyttes på erhvervsstatistikens område. Det er nemlig en meget stor styrke ved registeropgørelser af denne type at de kan anvendes til flere formål, og som beskrevet foran kan afgrænsningen af lønmodtagerbeskæftigelse også anvendes til at angive virksomhedernes størrelse. Dette bør udnyttes i erhvervsstatistikken og for at sikre konsistente statistikker på forskellige områder bør oplysninger om virksomhedernes størrelse lægges ind i erhvervsregistret.

Momsregistret udnyttes på nuværende tidspunkt til en kvartalsvis statistik over omsætning i detailhandel og visse serviceerhverv. Potentialet i oplysningerne er imidlertid til langt mere. Der bør sættes ind på både at udvide omsætningsstatistikken til at dække flere brancher og på at udnytte mulighederne for at opgøre investeringer ud fra oplysningerne i momsregisteret.

Med hensyn til regnskabsstatistik er der ikke på samme måde mulighed for at hente oplysninger i administrative registre. Regnskaberne er ikke registreret af nogen administrativ myndighed, og Hagstovan må derfor selv re-

gistrere regnskaberne for et udsnit af virksomhederne. Hagstovan har registreret regnskaber for en række år, og der bør derfor hurtigst muligt offentliggøres regnskabsstatistik for at belyse virksomhedernes indtjening og status.

For at disse hver for sig meget væsentlige statistikker kan blive rigtigt gode og anvendelige, er det nødvendigt at de er koordinerede og konsistente med hinanden.

Hvis statistikkerne ikke er konsistente er det endog meget vanskeligt at fortolke resultaterne i de forskellige statistikker. Konsistente statistikker giver derimod en sammenhængende beskrivelse, idet de enkelte statistikker kan stykkes sammen til et helt billede.

Konsistente erhvervsstatistikker kan kun sikres, hvis alle statistikkerne tager udgangspunkt i et erhvervsregister med en tilstrækkelig god kvalitet. Det vil sige et erhvervsregister der indeholder de nødvendige erhvervsenheder med basale data af en høj kvalitet.

Det nuværende erhvervsregister opfylder ikke i tilstrækkelig grad disse krav. Det er derfor af overordentlig stor betydning for udviklingen af den færøske erhvervsstatistik, at der udvikles et nyt erhvervsregister, efter de retningslinier som er skitseret i erhvervsregisterprojektet.

Status for den færøske momsstatistik

Ólavur Christiansen, Hagstova Føroya

Hagstovan mener at have fuld kontrol over udnyttelsen af moms-statistik-kens oplysninger. Der er dog den lille detalje, at systemer og programmer af tidsmæssige grunde ikke er dokumenteret, og kun kendes af særligt indviede.

Der findes programmer til bl.a. fejlcheck af oplysninger på brancheniveau og på virksomhedsniveau, herunder programmer til at køre tallene fra moms-statistikken op imod tal fra lønstatistikken og regnskabstatistikken. Der findes bl.a. programmet til indlæggelse af rettelser af fejlagtige oplysninger for enkeltvirksomheder (og som ikke rettes af Told- og Skattestyrelsen) i en særlig rettelsestabel på databasen. Ud over de programmer, der blev lavet af Per Nicolaisen, er der senere lavet en række nye programmer til nogenlunde samme formål, men også til andre formål.

Det færøske moms-system afviger meget fra det danske på grund af de omfattende undtagelser fra afgiftspligt. Færøernes hovederhverv er undtaget, herunder leverancer til dette hovederhverv, og flere andre varer og tjenester er også undtaget er undtaget fra afgiftspligt. Dette gør, at meget store beløb "flyttes" fra registrering under momspligtig omsætning og til den meget mere usikre registrering under moms-fri omsætning. Dette medfører også, at meget store beløb i moms-frie køb ingen steder registreres i systemet. En ekstra oplysning om moms-pligtige køb til investeringer kan ikke opveje for denne ulempe, men giver dog nogle oplysninger om investeringer. Sammenholdes dette med de begyndervanskeligheder, som moms-indførelsen fra 1993 naturligt måtte have, kan vi konkludere, at systemet som statistik-givende system i mange henseender er ustabil og kan for mange brancher være "uberegneligt" fra år til år. En ekstra indsats for at få tal rigtige, der ikke har afregningsmæssige konsekvenser, kan give nye udsving i tallene. Told- og Skattestyrelsen er heller ikke så motiveret i at medvirke i en sådan fejl-rettende indsats sammen med Hagstovan. Told- og Skattestyrelsen er meget mere interesseret i indsatser til revision af hele systemet, der kan forhindre fejl i at opstå. Told- og Skattestyrelsen erkender selv systemets svagheder, og de er klar over uhensigtsmæssighederne ved de mange undtagelser. Også store dele af erhvervslivet anser disse undtagelser for uhensigtsmæssige, idet undtagelserne blot skaber problemer og ekstra arbejde for mange virksomheder i forbindelse omsætningsangivelserne. Told- og Skattestyrelsen har bl.a. af denne grund afvist at udvide angivelsesblanketten til også at omfatte moms-frie køb til drift og moms-frie køb til investeringer. I stedet forbereder Told- og Skattestyrelsen en temadag sammen med erhvervslivet om moms-systemet, og man formoder, at denne temadag kan give stærke argumenter til en gennemgribende revision af systemet fra 1.1.2000. Hagstovan må tilslutte sig Told- og Skattestyrelsen holdning, og som følge heraf har vi nedprioriteret vores indsats med at finde og rette yderlige fejlregistreringer i det nuværende materiale. Dog checkes de offentliggjorte tal for mistænkelige udsving både på DB93-niveau og, - om det anses nødvendigt - også på virksomhedsniveau. Skal vi gå videre end dette, er det vanskeligt at beslutte hvor man skal begynde og hvor man skal slutte i

fejlsøgning og fejlretning. Der ligger p.t. kun 8 rettelser fra 1994 på vores nuværende fejlkorrektionsstabel, men vi er vidende om, at Hagstovans indsats i denne henseende har medført, at et meget stort antal fejl er blevet rettet i Told- og Skattestyrelsens system, og at dette har skærpet Told- og Skattestyrelsens indsats når det drejer sig om at godkende angivelser med åbenlyst ukorrekte angivelser af moms-frie køb. Told- og Skattestyrelsen kan nå at rette flere fejl tilbage i tiden i forbindelsen med deres kontrolbesøg i virksomhederne – fejl kan rettes indtil 5 år tilbage i tiden. Der laves dog ingen edb-mæssig overvågning af systemet, der opfanger store afvigelser, der kunne tyde på fejl. Et sådant system kunne være gavnligt som støtte for disse kontrolbesøg. Hagstovan kan meget nemt lave en sådan overvågningskørsel til hvert distriktstoldkontor for hvert kvartal. Det ville imidlertid være mere passende, at Told- og Skattestyrelsen selv lavede et sådant overvågningssystem.

Dette er en af hovedårsagerne til, at Hagstovan indtil videre har begrænset sig til at offentliggøre omsætningen for 13 brancher. Der er dog også andre årsager, som vil blive nævnt nedenfor.

Per Nicolaisen har sammen med Ole Schnor tidligere foretaget udførlige undersøgelser af moms-statistikens anvendelse, og Ole Schnor har beskrevet disse undersøgelser i nogle notater. Der henvises til notater af Ole Schnor af 16.oktober 1996 (akt. Nr. 6016-11), af 4. December 1997, samt notat af Poul Jensen 12. December 1997. Det arbejde, der siden er gjort, bygger naturligvis på dette grundlag. Det indledende og derfor grundlæggende arbejde blev udført af Per Nicolaisen, og medførte bl.a. at omsætningstal for 2 erhvervsgrupper blev offentliggjort (detailhandel og erhvervsmæssige tjenester).

Som nævnt er dette nu delvis blevet udvidet, og delvis blevet mere nedbrudt til en offentliggørelse for 13 mere opdelte erhvervsgrupper, der også omfatter bl.a. hoteller m.m. Vi regner med, at der kunne være grundlag for at offentliggøre af omsætningstal for flere end disse 13 brancher. Dette bør i givet fald gøres i forbindelse med færdiggørelse af en ny branchegruppering. Vi bruger DB93 med nogle få tilpasninger til færøske forhold. Af diskretionshensyn i et så lille samfund har vi været tilbageholdende med at offentliggøre tal på DB93-niveau. Vi bruger fast i andre sammenhænge en hovedgruppering i 23 erhvervsgrupper. Der er brug en yderligere gruppering i f.eks. 60-80 erhvervsgrupper, og de nævnte 13 erhvervsgrupper er en begyndelse til en sådan ny gruppering, som dog må udarbejdes færdig i samarbejde med flere medarbejdere på Hagstovan. Erhvervsstrukturen er helt anderledes end i Danmark, og bl.a. moms-omsætning, lønsum og DB93-rækkefølgen vil ligge til grund for sammenføjnngen af de enkelte DB93-brancher i de nye erhvervsgrupper. Egentlig har eksistensen af en sådan ny og mere detaljeret erhvervsgruppering forsinket arbejdet med undersøgelserne af moms-statistikens anvendelse. Når en sådan ny gruppering foreligger, må Hagstovan undersøge, om serien på de 13 erhvervsgrupper forsvarligt kan udvides til en større antal erhvervsgrupper. Den umiddelbare vurdering er som nævnt, at en udvidelse er mulig, men faktisk har den manglende færdiggørelse af en ny erhvervsgruppering gjort, at man har prioriteret en sådan ny erhvervsgruppering højere end blot omsætnings-

statistikken. Samtidig har tiden ikke tilladt, at man samlede kræfterne hos de enkelte medarbejdere på Hagstovan til at færdiggøre en sådan ny erhvervsgruppering. Dette er en noget kedelig konstatering, men tingene på en institution griber jo ind i hinanden, og en enkelt medarbejder bør ikke sidde alene og lave en ny erhvervsgruppering, der skal danne grundlag for offentliggjort statistik flere år ind i fremtiden.

Et andet problem i forbindelse med udnyttelse af oplysningerne fra moms-systemet er Hagstovan virksomhedsregister. Vi bruger et virksomhedsregister, der består af tabeller, som hver måned kopieres fra Told- og Skattestyrelsens virksomhedsregister. I dette register har Hagstovan ikke den fulde kontrol med branchekodningen (FV93/DB93) af virksomheder, og om selv om Hagstovan havde denne fulde kontrol, ville der alligevel være problemer, da Told- og Skattestyrelsens databasesystemer vedrørende branchekodningen ikke fuldt ud kan håndtere historik. Systemet kan således ikke håndtere rettelser af branchekodning tilbage i tiden, men registrerer den kun som ændring fra ændringstidspunktet. Told- og Skattestyrelsen har efter flere års tøven med at give Hagstovan et endeligt svar om afklaringen af disse problemer, nu i april 1999 afvist at gennemføre ændringer i det nuværende system for at imødekomme Hagstovans ønsker. Vi har en del ukendte branchekoder (DB93 = 980000) for moms-ATAL'ene. Vi ved, at en med korrekt historik udført ændring af DB93=980000 til de rigtige branchekoder, vil ændre noget ved de offentliggjorte omsætningstal, og vi ved også nogenlunde hvor stor den ændring ville blive. Alle disse forhold har også medført, at vi helt bevidst har ønsket at være afventende med at offentliggøre omsætningstal for flere erhvervsgrupper end de nævnte 13.

Hagstovan kan ikke helt tilslutte sig Poul Jensens optimistiske vurderinger fra ultimo 1997 om det nuværende materiales potentiale til værditilvækstberegninger som bidrag til nationalregnskabsberegninger, men håber naturligvis på, at en revision af moms-systemet fra 1.1.2000 fuldt ud vil indfri Poul Jensens optimistiske vurderinger. Told- og Skattestyrelsen har samme interesse som Hagstovan i at systemet kan tilvejebringe så fuldstændige oplysninger som muligt om virksomhedernes og branchernes omsætning, forbrug af rå- og hjælpestoffer samt investeringer. Virksomhedernes og branchernes lønninger får vi fra lønsystemet. Indseende med disse oplysninger på virksomhedsniveau vil kunne foretages selv om afregningen af moms og løn ikke sker via samme ATAL for mange virksomheder. Med et godt virksomhedsregister (evt. Told- og Skattestyrelsens) kan disse oplysninger på virksomhedsniveau opsamles på virksomhedens VTAL (juridisk enhed). Told- og Skattestyrelsen vil forhåbentligt se en fordel i at samarbejde med Hagstovan om branchekodningen af de enkelte ATAL.

Det nuværende materiale har et vist potentiale når det gælder investeringsoplysninger.

Det nuværende materiale har stort potentiale når det gælder opgørelser af det private forbrug for årene efter 1993. Moms-omsætningen for brancher, der leverer til det private forbrug, har forholdsvis sikre tal.

I forbindelse med arbejdet med moms-systemet er vi blevet opmærksomme på potentialet i oplysningerne om import-momsen, der registreres i et andet af Told- og Skattestyrelsens systemer, det såkaldte toldsystem. Hidtil har vi ikke fået filer fra dette toldsystem. Næsten al landskassens indtægt fra moms kommer fra import-momsen, og når vi ser bort fra privatfolks direkte import til forbrug, har vi disse oplysninger på ATAL. Udover import-moms administreres også punktafgifter og GATT-told via toldsystemet. D.v.s. vi kan branchefordele landskassens moms-indtægter, punktafgifter og GATT-told. Endvidere registreres også A-skattetrækkene i et andet af Told- og Skattestyrelsens systemer, også på ATAL. Dvs. vi kan branchefordele efter "udbetalingskilde" næsten samtlige af det offentliges skatteindtægter. Da forholdene på Færøerne er ret specielle, når det gælder finansieringen af den offentlige sektor, må potentialet i disse opgørelser anses for relevant som input til økonomiske beregninger eller modelberegninger. (Dette forhold har for så vidt ikke nogen med momsens at gøre, men kan illustrere, at interessen på Færøerne med god grund kan fokuseres på forhold, som man i Danmark ikke ville finde så interessante)

Ovenstående er hovedkonklusionen. Nedenfor gives nogle supplerende bemærkninger.

Nogle supplerende oplysninger:

Selv om den færøske moms-lov blev lavet med den danske moms-lov som forbillede, er der langt flere undtagelser fra afgiftspligt i paragraf 12 i den færøske lov. F. eks. er fiskeredskaber og alle rå- og hjælpestoffer til fiskeri, også skibsreparationer og -vedligeholdelse undtaget fra afgiftspligt. Ligeledes er salg af fisk til eksporterende virksomheder undtaget. Bøger, receptpligtig medicin og løn i håndværkerregninger for boligbyggeri og -reparation er også undtaget.

På den nuværende moms-blanket foretages bl.a. registrering for:

- Moms-afgiftspligtigt salg
- Moms-afgiftspligtigt køb, herunder:
 - Moms-afgiftspligtigt køb til drift
 - Moms-afgiftspligtigt køb til investeringer
- Moms-frit salg

Told- og Skattestyrelsen har ønsket at vente til i efteråret 1999 med at tage stilling til en udvidelse af oplysningspligten til også at omfatte:

- Moms-frit køb til drift
- Moms-frit køb til investeringer

Systemet er derfor som statistik-producerende system helt anderledes end det danske.

Der vedlægges nogle tabeller, der kan belyse yderligere nogle forhold:

Den første tabel viser samtlige registrerede størrelser for hver kvartal og hver år 1993-1998. Figuren viser forholdet mellem moms-afgiftspligtigt salg og moms-frit salg. Forholdet har været stabilt den sidste del af perioden,

men dette tyder ikke nødvendigvis på at forholdet er rigtigt. Hagstovan ved, at en rettelse i tallene for enkelte store virksomheder ville forrykke forholdet noget. F. eks. indenfor branchen "handel m.v." ved vi, at store salgsorganisationer, der sælger på provisionsbasis, opgiver hele salget som moms-frit salg. Det samme gør den egentlig sælgende virksomhed.

Investeringsstillingerne som totaltal giver naturligvis ikke et korrekt billede af investeringerne, da: (A) moms-frit køb til investeringer ikke er registreret nogen steder, (B) investeringsdefinitionen er uklar og virksomhederne har vanskeligheder og manglende incitament til at skelne mellem "moms-pligtigt køb til drift" og "moms-pligtigt køb til investeringer", (C) andre investeringer er ikke med, såsom skibsbyggeri eller -køb, køb af fast ejendom, pengeinstitutternes investeringer, forsikringsselskabernes investeringer, postvæsenets investeringer o.a., (D) investeringsarbejder foretaget af virksomhederne selv (elselskabet, telefonselskabet o.a.) er ikke med.

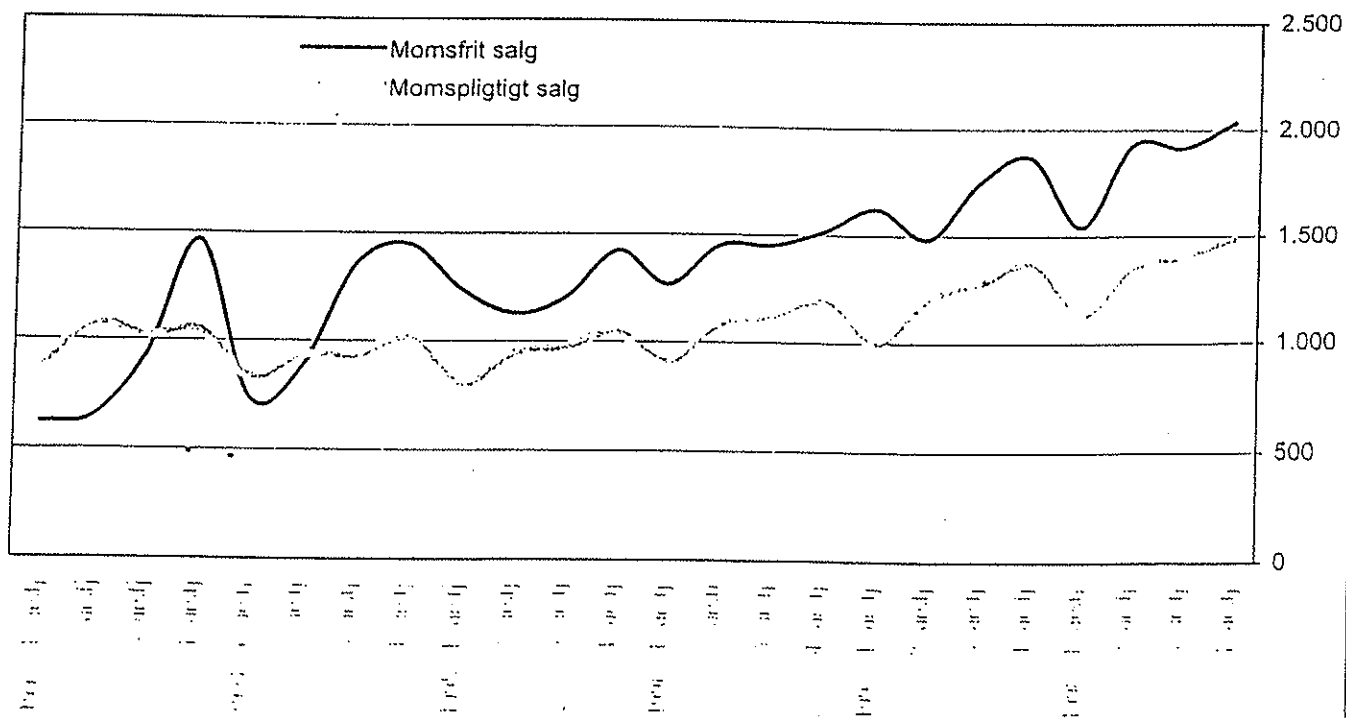
Den anden tabel viser begrænsninger i materialet når det gælder anvendelsen til virksomheds- eller branchemæssige analyser. Vi har ikke yderligere bemærkninger til tabellen.

Den tredje tabel viser de af Hagstovan offentliggjorte serier for 13 branchegrupper. Disse branchegrupper omfatter brancher, hvor problemerne med moms-frit salg ikke forekommer at være særligt store. Det drejer om detailhandelsbrancher (en belysning af det private forbrug), om hoteller og restaurationsvirksomhed (en belysning af turismens betydning) og om ydelse af erhvervsmæssige tjenester o.l.

Uanset ovennævnte bemærkning om, at dette synes at være brancher, hvor den moms-frie omsætning ikke giver store problemer, så har vi valgt at demonstrere problemet i gruppen "apoteker, materialister o.l." Vi ser her et dyk i kurven for 1. kvartal 1998. Dette skyldes en fejl i det moms-frie salg i denne periode. Fra 1.1.1998 blev receptpligtig medicin nemlig undtaget fra afgiftspligt!

Tabel 1. Totaler fra moms-statistikken 1993-1998

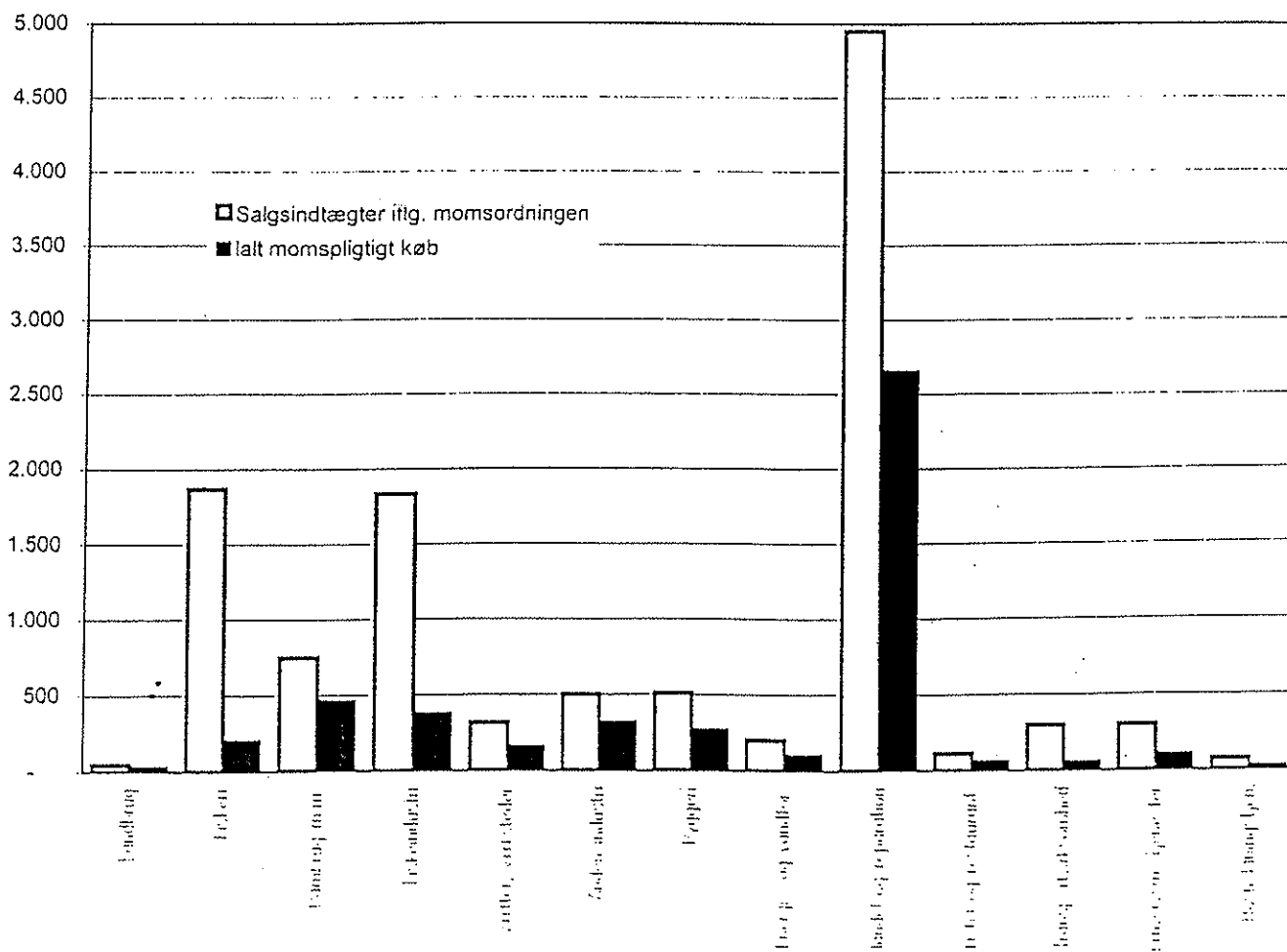
	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	(4)	(5)	(6)=(4)+(5)
År	MOMS-pligtigt salg	MOMS-frit salg	AL Omsætning	MOMS-pligtigt køb til drift	MOMS-pligtigt køb til investering	Alt MOMS-pligtigt køb
1993	4.038	3.675	7.713	3.169	142	3.311
1994	3.716	4.421	8.137	3.050	219	3.269
1995	3.770	4.997	8.767	3.241	231	3.472
1996	4.306	5.689	9.995	3.848	223	4.070
1997	4.843	6.729	11.572	4.442	264	4.706
1998	5.371	7.422	12.793	4.983	376	5.359
1993 1. årsfj.	887	623	1.510	686	22	708
2. årsfj.	1.080	651	1.732	817	30	848
3. årsfj.	1.019	936	1.955	820	47	867
4. årsfj.	1.052	1.465	2.516	846	43	888
1994 1. årsfj.	834	736	1.570	667	31	698
2. årsfj.	936	880	1.816	760	62	822
3. årsfj.	933	1.357	2.290	803	74	877
4. årsfj.	1.013	1.449	2.461	820	51	871
1995 1. årsfj.	804	1.237	2.041	669	39	708
2. årsfj.	945	1.130	2.075	781	56	837
3. årsfj.	976	1.208	2.184	858	69	926
4. årsfj.	1.044	1.423	2.467	934	67	1.001
1996 1. årsfj.	911	1.267	2.178	794	45	839
2. årsfj.	1.084	1.452	2.536	944	56	1.000
3. årsfj.	1.121	1.451	2.573	1.034	56	1.090
4. årsfj.	1.190	1.518	2.709	1.076	65	1.141
1997 1. årsfj.	997	1.624	2.621	898	40	938
2. årsfj.	1.206	1.484	2.690	1.064	64	1.128
3. årsfj.	1.280	1.755	3.034	1.222	75	1.297
4. årsfj.	1.360	1.866	3.226	1.258	85	1.342
1998 1. årsfj.	1.127	1.540	2.667	1.010	61	1.070
2. årsfj.	1.352	1.930	3.282	1.250	86	1.336
3. årsfj.	1.404	1.916	3.320	1.326	94	1.420
4. årsfj.	1.487	2.036	3.524	1.398	135	1.533

Tabel 2. Tilløb til en analyse ud fra moms-system og lønsystem

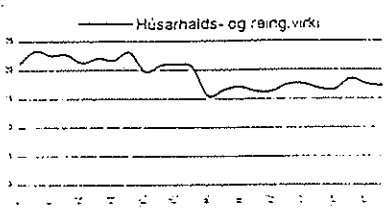
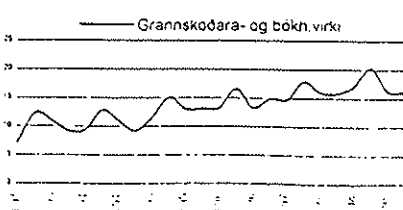
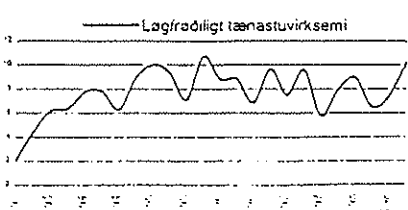
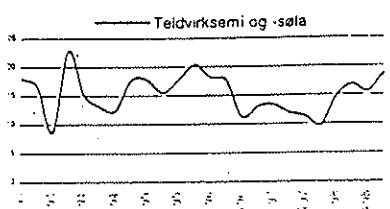
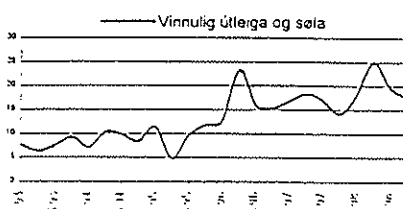
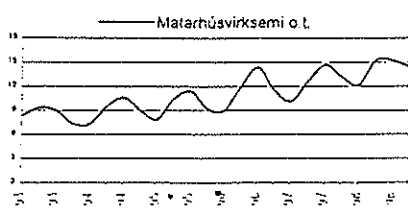
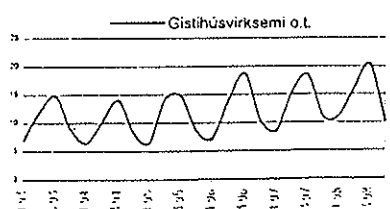
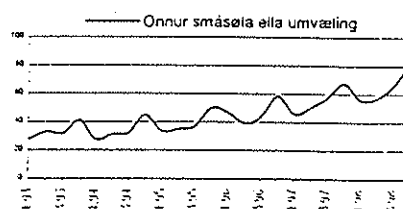
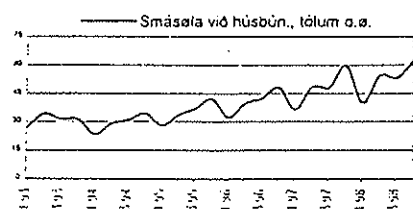
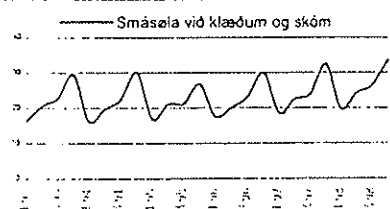
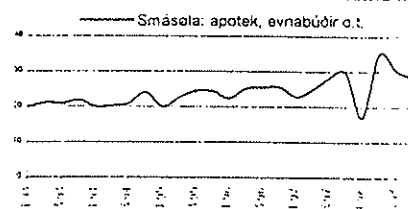
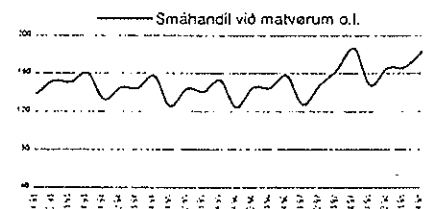
Tilløb til en vurdering af potentialet i det nuværende materiale

	(1)	(2)	(3)= (1)-(2)	(4)	(5)= (2)+(4)	(6)= (1)-(2)-(4)	(7)	(8)= (2)+(7)
			Beregnet værditilv. før moms-		Beregnete drifts- udgifter før moms-	Beregnet resultat før moms-	MOMS- pligtigt køb til investering	Alt MOMS- pligtigt køb
Branche	Salgs- indtægter ifølge MOMS- system	MOMS- pligtigt køb til drift	frit køb og div. andre udgifter	Løn ifølge løn- system	frit køb, renter, og div. andre udg.	frit køb, renter og div. udgifter		
1 Landbrug	46	28	17	5	33	13	5	33
2 Fiskeri	1.870	194	1.676	802	996	874	12	206
3 Dambrug m.m.	749	412	336	82	494	255	54	466
6 Fiskeindustri	1.832	345	1.487	272	616	1.216	37	382
7 Værfter, værksteder	318	155	163	88	243	75	8	163
8 Anden industri	503	307	196	124	431	72	16	323
9 Byggeri	511	252	259	185	437	74	21	273
10 Energi- og vandfor.	203	65	138	37	101	101	42	107
11 Handel og reparation	4.952	2.610	2.343	388	2.997	1.955	46	2.655
12 Hotel og restaurant.	115	59	56	39	98	16	5	65
14 Transportvirksomhed	301	40	260	76	117	184	22	62
17 Erhvervsm. Tjenester	302	97	205	102	199	103	11	108
18 Husholdningstjen.	75	25	49	23	48	27	4	30
Total for ovenstående	11.775	4.590	7.185	2.222	6.811	4.963	282	4.872

Tabel 3. MOMS-omsætningen i 13 erhvervsgrupper indenfor detailhandel, hoteller m.m., og erhvervsm. tjenester.

i mio. kr. Branche	1995 årsfjórðingar				1996 årsfjórðingar				1997 årsfjórðingar				1998 årsfjórðingar			
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
Detailhandel																
fødevarer o.l.	126	144	140	153	124	145	144	158	127	148	164	187	148	166	166	182
Apoteker, materialister o.l.	20	23	24	24	22	25	26	26	23	25	28	30	17	35	30	28
Detailhandel med tøj, sko o.l.	17	21	21	27	18	20	23	30	18	23	24	32	20	24	26	34
Detailhandel med boligudstyr o.l.	28	34	37	42	32	40	43	48	37	48	48	60	40	55	53	63
Andel detailhand., eller reparat.	33	35	37	50	47	39	44	59	46	51	57	67	56	57	66	82
Hotelvirksomh. o.l.	7	14	15	9	7	14	19	10	9	15	18	11	11	16	20	10
Restaurations- virksomhed, o.l.	8	10	11	9	9	12	14	11	10	13	15	13	12	15	15	14
Erhvervsmæss., udlejning og salg	11	5	10	12	13	23	16	15	17	18	17	14	18	25	20	18
Edb-virksomhed og -salg	18	15	18	20	18	18	11	13	13	12	11	10	15	17	16	19
Advokatvirksom- hed	10	9	7	11	9	9	7	10	8	10	6	8	9	7	7	10
Revisions- og bogføringsvirks.	12	15	13	13	13	17	13	15	15	18	16	16	17	20	16	16
Andre erhvervsm. tjenester	9	11	11	13	10	12	10	14	14	17	16	20	16	19	20	23
Husholdningstj. og reng. virksomh.	20	21	21	21	16	17	17	16	16	18	18	17	17	18	18	17

Referat af session om den færøske momsstatistik

Oplæg ved Hermann Oskarsson, Hagstova Føroya

Referent: Sven Egmose

Efter Hermann Oskarssons gennemgang af Ólavur Christiansens notat kommenterede Poul Jensen statistikmulighederne på grundlag af momssystemet. Poul Jensen mente, at når det er besluttet, at virksomhederne også skal indberette det momsfrie køb er mulighederne rigtig gode. Det har været et problem at så store områder er momsfritagne og ikke er blevet indberettet til momssystemet. Det vil derfor være en betydelig kvalitetsforbedring af datagrundlaget for momsstatistikken når disse områder også skal indberettes.

Sigurd Poulsen tilsluttede sig dette synspunkt og sagde, at momssystemet absolut giver noget at bygge statistik på.

Vøgg Løwe Nielsen rejste spørgsmålet om der kunne foretages sæsonkorrigering af tallene, men Poul Jensen mente ikke, at der endnu var data for tilstrækkelig mange ensartede år til at give grundlag for en sæsonkorrigering af tallene.

Status og forslag til udviklingsinitiativer for det færøske erhvervsregister

Torben Søborg, Danmarks Statistik

0. Indledning

Formålet med papiret er følgende:

1. At skabe overblik over status for det nuværende erhvervsregister. Dette sker i kapitel 1.
2. At kortlægge Hagstovans ønsker - på kort og langt sigt - til udviklingsinitiativer omkring et nyt erhvervsregister. Dette foregår i kapitel 2.

CVRF indgår kun sporadisk

Det bør bemærkes, at spørgsmålet vedr. oprettelsen af et Centralt Virksomhedsregister på Færøerne (CVRF) i nærværende sammenhæng kun behandles i forhold til den mulige statistiske anvendelse af data fra CVRF samt de overvejelser, der i den forbindelse kan knyttes til datakvaliteten i Hagstovans erhvervsstatistiske register (HESR).

Papirets indhold afspejler status pr. november 1997, hvor undertegnede var på besøg hos Hagstovan.

1. Status for Hagstovans erhvervsregister

1.1 Opdateringskilder og datakvalitet

Hagstovan har etableret et erhvervsregister, som er baseret på data fra Toll- og Skattstova Føroyas (T&S) registrering af lønudbetalere. Der var november 1997 aktuelle planer om inddragelse af T&S's registrering af momspligtige enheder i HESR.

Opdateringskilder

T&S er eneste opdateringskilde til HESR, idet Hagstovan (indtil videre) har valgt ikke at udsende spørgeskemaer til erhvervslivet med henblik på at supplere data i HESR.

Samarbejdet med T&S

Hagstovans samarbejde med T&S må betragtes som uformelt og i sin spæde opstart. Hagstovan aftalte med T&S i 1996, at T&S skulle foretage branchekodningen af virksomhederne i forbindelse med virksomhedens registrering hos T&S. Denne aftale blev indgået med henblik på at reducere ressourceforbruget til branchekodning hos Hagstovan og i øvrigt udnytte muligheden for den mere direkte dialog med virksomheden, som T&S i den forbindelse har mulighed for.

Branchekodning

I november 1997 var det vurderingen, at der var et væsentlig behov for, at Hagstovan kunne korrigere T&S's branchekodning. Det måtte konstateres, at T&S' branchekodningskvalitet - i følge Hagstovan - ikke fuldt ud er tilfredsstillende. Det har ikke været muligt at få konkretiseret årsagerne til den

manglende kvalitet. Det er dog værd at bemærke, at branchekodning er en ny disciplin for T&S's medarbejdere og at T&S - jf. T&S's eget udsagn - ikke har tungtvejende incitament til at gennemføre en grundig branchekodning. T&S's ledelse har i øvrigt undladt at tage i mod et tilbud fra Danmarks Statistik om uddannelse af T&S's medarbejdere i branchekodning.

Som en delvis løsning af branchekodningsspørgsmålet er det blevet aftalt, at Hagstovan får mulighed for at opdatere brancheoplysninger direkte i T&S's system. Det er dog tvivlsomt om Hagstovan har ressourcer til at følge op på enheder med mindre statistisk betydning. Hvis der er tale om en generel lav branchekodningskvalitet i T&S vil der for de mindre (nye) enheder således foreligge en høj risiko for lav kvalitet for brancheoplysningerne.

Hvorvidt branchekodningskvaliteten siden november 1997 er steget væsentligt i T&S skal undersøges nærmere.

Datakvaliteten

Det har ikke været muligt at vurdere datakvaliteten generelt af de data, der modtages fra T&S. Det drejer sig fx om kvaliteten af navne-, adresse-, telefonnummeroplysninger. For datakvaliteten på henvisninger mellem ATAL og juridisk enhed tyder kørsler på Hagstovan på, at T&S har bestræbt sig på at højne kvaliteten væsentlig på dette område.

Der må dog peges på det generelt gældende problem for statistiske bureauer, at administrative myndigheder, fx T&S, ikke har vægtige incitament til at sikre en højere datakvalitet end den der er nødvendig for at udføre deres administrative opgaver. Generelt bør det statistiske bureau derfor også overveje behovet for at etablere muligheder for, at kunne operere med egne indsamlede data til supplement til de administrativt genererede.

Dækning af erhvervslivet på Færøerne

Det har været diskuteret om det nuværende HESR incl. inddragelse af momspligtige enheder fra T&S således indeholder en 100% registrering af det færøske erhvervsliv. Der kan peges på, at enheder, som hverken er momspligtige eller lønudbetalere ikke er dækket af HESR. HESR indeholder således ikke fx. virksomheder uden ansatte indenfor transport-, sundheds- og undervisningsbrancherne samt eventuelle¹⁹ andre brancher, som er fritaget for momsafregning. Det blev i den forbindelse aftalt, at Hagstovan evt. i samarbejde med T&S skal kortlægge de eventuelle brancher, som er momsfritagede. Det er dog entydigt vurderingen, at der hverken findes mange enheder eller statistisk vægtende erhverv på Færøerne, som ikke er dækket af HESR.

1.2 Teknisk platform for erhvervsregistret

Det eksisterende erhvervsregister består af en databasetabel samt nogle værdisæt-tabeller incl. tilhørende forklarende tekster. Erhvervsregistret må derfor opfattes som en "flad fil", dvs. uden udnyttelse af relationsdatabasens muligheder for at opsplitte i entiteter og relationer.

¹⁹ Fåreavl er blevet nævnt, men ikke verificeret.

Edb-miljøet

Databasesystemet er Oracle, version 7.3 med tilhørende Oracle Tools, dvs. fx SQL*Forms mv. Man anvender fortsat den karakterbaserede version af SQL*Forms på nogle (få) applikationer, fx applikationen til indlæggelse af regnskabsoplysninger, idet der ikke har været ressourcer til at konvertere de eksisterende applikationer til Windows-versionen (SQL*Forms 4.5). Hardware platformen er Unix. Hagstovan edb-miljø har stort set fungeret upåklageligt.

Eksisterende applikationer

Erhvervsregisterdatabasen anvendes i ca. 10 on-line applikationer, som er af større eller mindre kompleksitet. Disse applikationer er løbende blevet udbygget, herunder må en del af udbygningerne betragtes som ad hoc knop-skydninger. Samtlige applikationer er udokumenterede og de løbende udbygninger har medført, at applikationerne er vanskelige at vedligeholde selv af de medarbejdere, som oprindeligt har udviklet applikationerne.

Alt i alt må Hagstovan vurderes til at have et modent og tilstrækkeligt edb-miljø til at gennemføre eventuelle omlægninger af erhvervsregistret. Der er dog behov for, at der fokuseres markant mere på dokumentation.

1.3 Enhedsniveauer i erhvervsregistret

Afregningsenheden

Enhedsniveauet i tabellen er ATAL, som er den administrative afregningsenhed²⁰ i T&S. På ATAL-niveauet har Hagstovan overført udvalgte relevante dataelementer fra T&S.

Den juridiske enhed

Tabellen indeholder desuden ATAL-enhedsens relation til YTAL, som er den juridiske enhed. Det juridiske enhedsniveau er ganske nyt i både T&S og erhvervsregistret. I lighed med det danske T&S opereres med, at ATAL er lig med YTAL, når enheden kun har en afregningsenhed hos T&S.

En rapporteringsenhed

I samme tabel opereres desuden med en DTAL-enhed/relation, som må betragtes som en form for rapporteringsenhed, der er rettet mod indsamlingen af regnskabsoplysninger. DTAL-enheden har en vis karakter af "den faglige enhed" i Danmarks Statistik.

Identifikation af tabelrække

Hver tabelrække i erhvervsregistret er identificeret med en entydig nøgle, som kaldes VID. Historiske tabelrækker på ATAL-niveau har hver sit VID. VID anvendes til at koble fx regnskabsdata med de variable, som forekommer på den pågældende række, fx brancheoplysningerne. VID anvendes således til at identificere den præcise historiske række svarende til opgørelsestidspunktet for regnskabet. I stedet for VID kunne der anvendes rækkens start- og ophørsdateringer.

Håndteringen af de tre enhedsniveauer i én og samme tabel samt anvendelsen af VID må betragtes som en pragmatisk, men kortsigtet løsning. Denne løsning vurderes ikke at være holdbar, hvis Hagstovan ønsker at få opfyldt sine målsætninger om en mere struktureret anvendelse af et erhvervsregister,

²⁰ ATAL kan således direkte sammenlignes med SE-enheden i Danmarks Statistiks erhvervsregister.

herunder sondring mellem de forskellige eksisterende og eventuelt nye enhedsniveauer samt historik på visse centrale variable, fx brancheoplysninger.

Fysisk design

En væsentlig ændring i det fysiske design, dvs. en ændring af tabelstrukturen, for erhvervsregistret vil medføre en væsentlig opgave med konvertering af eksisterende applikationer. I den forbindelse må det nævnes, at VID er nøglen mellem erhvervsregistrets oplysninger og regnskabsoplysningerne. Denne kobling må sikres i en eventuel konverteringsopgave.

2.0 Hagstovans behov og ønsker vedr. HESR

Nedenfor er der på overordnet plan skitseret de væsentligste behov og ønsker der kan opstilles i forhold til erhvervsregistret. Alt i alt må det betragtes som en *meget ambitiøs "ønskeliste"*, hvor det ikke på kort sigt er muligt at realisere samtlige ønsker, men hvor visse af initiativerne er beskrevet for fuldstændighedens skyld. Hindringen for gennemførelsen af alle ønsker er det forbundne ressourceforbrug.

2.1 Erhvervsregistrets indhold af dataelementer:

ID-nummer

Der er behov for et entydigt *identifikationsnummer* til hvert enhedsniveau. Identifikationsnummeret på ATAL og YTAL er ATAL, jf. T&S. Øvrige enheders identifikationsnumre genereres internt. De genererede numre indeholder checkciffrer dannet via modulus 11.

Start- og ophør

Enhederne registreres med en *start-* og evt. en *ophørsdato*. Disse datoer overføres fra T&S for ATAL og YTAL. For de øvrige enhedstyper kan der være mulighed for manuelt at opdatere disse.

Datering af relationer

I lighed med at der er behov for at datere enhedernes start- og ophørsdatoer er der behov for at datere relationerne mellem enhederne, fx det tidspunkt, hvor et arbejdssted er knyttet til den økonomiske enhed (evt. den juridiske enhed).

Pligter hos T&S

Som supplement til start- og ophørsdateringen på enhedsniveauet kan det i statistisk sammenhæng være af interesse at have oplysninger om enhedens registrering af pligter hos T&S, fx momspligt. Start og ophør af pligter er væsentlige indicier for, hvorvidt enheden reelt er aktiv. Disse data kan overføres fra T&S.

Navn

Enhedens *navn* registreres også. For ATAL og YTAL overføres navneoplysninger fra T&S. For øvrige er der mulighed for manuel opdatering. Hvis Hagstovan ikke udsender spørgeskemaer eller leverer navn- og adresseoplysninger til andre brugeres forsendelser, bør datakvaliteten på navneoplysninger ikke have væsentlig prioritet.

Adresse

Enhedernes *adresser* er et vigtigt data både i forhold til eventuelle forsendelser til enhederne og i forhold til udarbejdelsen af geografisk fordelt statistik.

Branche	<i>Brancheoplysninger</i> er helt afgørende data, hvor datakvaliteten er helt central i forhold til statistiske opgørelse. Danmarks Statistik har gennem de senere år oplevet, at enhedernes branchekode har fået større og større administrativ betydning, fx i forhold til fastsættelse af forsikringspræmier. Om dette også vil slå igennem på Færøerne er pt. uvist.
Antal ansatte og omsætnings-oplysninger	Med henblik på at kunne vurdere enhedens størrelse og dermed relevans i statistikkerne er det relevant at have oplysninger om antallet af ansatte samt enhedens omsætning og evt. andre regnskabsposter. Disse oplysninger kan overføres til erhvervsregistret fra andre statistikregistre hos Hagstovan.
Teleoplysninger	Oplysning om enhedens <i>telefon, telefaxnr.</i> (og E-postadresse) er vigtige, når der er behov for at Hagstovan kontakter virksomhederne. Hvis omfanget af telefonisk kontakt er stort er der selv sagt større behov for, at teleoplysninger har høj kvalitet.
Selskabsform	Enhedernes <i>selskabsform</i> giver et udtryk for hæftelsesforhold, hvorunder virksomheden bliver drevet. Oplysningen kan modtages fra T&S på ATAL og YTAL. Oplysningen er af væsentlig administrative betydning, mens det statistiske behov må anses for væsentlig mindre.
“Status” for kreditforhold	Foruden hæftelsesforholdene kan der i erhvervsregistersammenhæng være en vis relevans forbundet med at have oplysninger om enhedernes “status” i forhold til kreditforhold, herunder fx konkursbehandling mv. Disse oplysninger kan evt. anvendes i forbindelse med vurdering af om enheden er ophørt eller på vej til skulle ophøre. Oplysningerne kan evt. overføres fra T&S.
Data fra Aktieselskabsregistret	For de enheder, der er registreret i <i>aktieselskabsregistret</i> kan visse data i aktieselskabsregistret være af relevans for erhvervsregistret. Disse data overføres i givet fald via T&S. Disse data må vurderes nærmere.
Ejere	Oplysninger om enhedens <i>ejere</i> i form af interessenter og kommanditister har kun mindre statistisk relevans i modsætning til administrativ anvendelse. Oplysninger om ejere kan indhentes fra T&S. Registrering af aktionærer anses ikke umiddelbart for at være relevant i statistisk henseende.
Udenlandsk ejerskab	Data om <i>udenlandsk ejerskab</i> er af statistisk interesse. Så vidt vides registreres disse data ikke hos T&S, hvorfor alternative kilder må analyseres nærmere.
Funktionskode	Som supplement til oplysninger om selskabsformen, jf. ovenfor, kan der være behov for at registrere oplysninger om, hvordan <i>enheden indgår i den offentlige sektor</i> ²¹ , herunder hvilken grad af offentlig ejerskab der er gældende for enheden. Oplysningen er relevant jf. Nationalregnskabets funktionelle opdeling af sektorerne.
Hjælpeenhed og hovedafdeling	På arbejdsstedsenhederne kan der yderligere være behov for at markere enhederne for om de er hjælpeenhed og/eller hovedafdeling. Med <i>hjelpeenhed</i>

²¹ I Danmarks Statistik kaldes denne oplysning for “funktionskoden”.

menes, at enheden udfører hjælpeaktiviteter, fx transportopgaver, for en anden enhed, fx den enhed, hvor produktionen af en given vare foregår. Hjælpeenheden vil således have den anden enheds branche. Med *hovedafdeling* menes, at arbejdsstedsenheden svarer til den juridiske enhed, dvs. den er dannet direkte på grundlag af oplysninger på den juridiske enhed.

Reklamebeskyttelse

Hvis Hagstovan på et tidspunkt vælger at levere navne- og adresseoplysninger til eksterne brugere kan der være behov for at kunne markere enheder, hvor ejeren har bedt om, at enhedens adresse ikke bliver anvendt til *reklameforsendelser*.

Respondent-registrering

Hvis Hagstovan på et tidspunkt vælger i større omfang at udsende spørgeskemaer mv. og have mulighed for at opgøre respondentbyrde mv. kan det være relevant at indlægge oplysninger på enhedsniveau om, *hvilke undersøgelser enheden har deltaget i* og hvorvidt enheden har svaret mv.

2.2 Opdaterings-hyppighed

Hagstovans behov for opdateringshyppighed for erhvervsregistret må betragtes som opfyldt, hvis erhvervsregistret opdateres *en gang om måneden*. Hvis perspektivet omkring CVR-F inddrages kan en højere opdateringshyppighed vise sig nødvendig af hensyn til de øvrige brugere af CVR-F.

2.3 Arbejdssteder (produktionsenheder)

Hagstovan har peget på, at der er behov for at kunne identificere lokale fysiske enheder, dvs. arbejdssteder eller om man vil produktionsenheder²².

Definition af arbejdssted

I Danmarks Statistik defineres²³ et arbejdssted således:

- Et arbejdssted er en organisatorisk afgrænset del af en økonomisk enhed,
- der ligger på én adresse, og
- som producerer én - eller overvejende én - slags varer eller tjenesteydelser.

Denne definition er i øvrigt identisk med den definition, som anvendes for produktionsenhederne i CVR.

Forud for en beslutning om indarbejdelse af arbejdssteder i erhvervsregistret bør der foregå indgående overvejelser vedr. potentielle kilders datakvalitet og det forbundne ressourceforbrug ved indførslen. I beslutningen bør bla. inddrages følgende:

²² Som er det danske CVR's terminologi.

²³ Yderligere detaljer vedr. arbejdssteder kan rekvireres fra Danmarks Statistik. Det gælder også de anbefalinger, der foreligger fra EU. Arbejdsstedet svarer til "local kind of activity unit", jf. EU.

Hagstovans ønsker...

Hagstovans ønsker vedr. arbejdssteder kan overordnet beskrives som:

- Muligheder for at lave geografisk fordelt beskæftigelses- og øvrig erhvervsstatistik.
- Øvrige brugere kan hente oplysninger om arbejdssteder fra Hagstovan til brug for henvendelser til virksomhederne, fx reklameforsendelser, erhvervsfremmende initiativer mv.
- Oprettelse af arbejdssteder i Hagstovan er forløberen/grundlaget for et CVR på Færøerne.

Indsamling af data om arbejdssteder kan foregå med brug af forskellige kilder:

For det første kan der tages udgangspunkt i den juridiske enhed fra T&S, hvor det kan antages, at der findes et arbejdssted svarende til oplysningerne på den juridiske enhed. Dermed kan der maskinelt dannes mindst ét arbejdssted til en juridiske enhed.

For det andet kan der identificeres ATAL-enheder, som har en anden adresse end den juridiske enhed. Sådanne ATAL-enheder vil typisk også repræsentere et eksisterende supplerende arbejdssted.

For det tredje kan der indsamles arbejdssteder via spørgeskemaer fra Hagstovan. I Danmarks Statistik udsendes den såkaldte "brancheenquête", hvor der indsamles oplysninger om enhedernes brancheforhold og eventuelle arbejdssteder. Endvidere foretager Danmarks Statistik i samarbejde med T&S en årlig udsendelse af den såkaldte "arbejdsstedsfortegnelse", hvorfra arbejdsgiverne på oplysningssedlen skal angive oplysning om, hvilket arbejdssted deres ansatte har været beskæftiget på ultimo november det pågældende opgørelsesår. Dette fører til, at ændringer, herunder afgang og tilgang af arbejdssteder på denne måde registreres i et ganske dækkende omfang.

For det fjerde indsamler andre myndigheder, der har behov for arbejdsstedsenhederne, data om disse. Ligesom der kan peges på, at Arbejdstilsynet m.fl. kan bidrage med at indsamle supplerede arbejdssteder i forbindelse med, at der i deres administration og tilsyn opsamles data om disse enheder. Indførelsen af arbejdsstedsenheden tilgodeser således både administrative/kontrolmæssige og statistiske behov²⁴.

2.4 Økonomiske enheder/firmaer

Ud fra en overordnet betragtning bør et erhvervsregister afspejle statistiske fremfor administrative behov. Derfor er det vigtigt at der på det logiske plan sondres mellem administrative enheder og statistiske enheder. Indførelsen af økonomiske enheder er et eksempel herpå.

Med henblik på at kunne udarbejde statistiske opgørelser på et enheds-niveau, der afspejler de økonomiske aktiviteter fremfor rent juridiske og/eller

²⁴ Dette vil også være tilfældet i forbindelse med, at arbejdsstedet(produktionsenheder) indgår i et CVR, hvor Arbejdstilsynet m.fl. inddatere data til et centralt register.

administrative forhold kan "den økonomiske enhed"²⁵ eller "firmaet" indføres som enhedsniveau i erhvervsregistret.

Definition af økonomisk enhed

Danmarks Statistik definerer²⁶ en økonomisk enheds således:

"Den økonomiske enhed er defineret som den kombination af juridiske enheder under samme ejer,

- der er mindst mulig, og
- som har så stor økonomisk selvstændighed, at den i meget betydeligt omfang selv beslutter, hvordan den indkomst, der skabes i enheden, skal anvendes."

Et eksempel...

To juridiske enheder, hvor den ene ejer bygninger og maskiner og hvor den anden juridiske enheder udlejer arbejdskraft til den første, er et eksempel på, at der ud fra en økonomisk synsvinkel kun bør indgå en enhed (en økonomisk enhed) i den økonomiske statistik og dermed i erhvervsregistrets registreringer af statistiske enheder. En økonomisk enhed er således defineret til at bestå af mindst én juridisk enhed eller evt. flere juridiske enheder.

Indførelsen af økonomiske enheder i erhvervsregistret giver desuden mulighed for at kunne registrere brancheoplysninger, som mere retvisende repræsenterer den økonomiske enhed som helhed, fremfor hver enkelt af de relaterede juridiske enheders.

Mulighed for andre kilder end T&S

På det logiske plan giver indførelsen af den økonomiske enhed også mulighed for at operere med andre kilder end de juridiske enheder i T&S, som grundlag for de økonomiske enheder. Dette er relevant, hvis der af væsentlig statistisk betydning findes juridiske enheder, som ikke findes i T&S. Dette synes dog ikke at være tilfældet på Færøerne.

Forud for indførelsen af økonomiske enheder bør behovet holdes op mod det ressourceforbrug, der er forbundet med at vedligeholde oplysninger om økonomiske enheder. Det skal ses i sammenhæng med, at der i helt overvejende grad er tale om, at den økonomiske enhed i erhvervsregistret svarer til den juridiske enhed i T&S, dvs. der er en "1-1-sammenhæng". "1-mange-sammenhængen" forekommer sædvanligvis kun i ganske få situationer i praksis, idet det sædvanligvis er vanskeligt at finde kilder, som på en operationel måde kan anvendes til den løbende ajourføringen.

Implementering af økonomiske enheder i erhvervsregistret medfører ekstra kompleksitet, idet der med indførelsen af den økonomiske enheder føjes et ekstra enhedsniveau ind mellem arbejdsstedet og den juridiske enhed.

²⁵ "Økonomisk enhed" anvendes som synonym til "firmaet" i Danmarks Statistiks erhvervsregister.

²⁶ Yderligere detaljer vedr. økonomiske enheder kan rekvireres fra Danmarks Statistik. Det gælder også de anbefalinger, der foreligger fra EU. Den økonomiske enhed svarer tilnærmelsesvist til "enterprise unit", jf. EU.

2.5 Den offentlige sektor

Den offentlige sektors enheder bør indgå i erhvervsregistret på linie med den private sektors enheder. Enhedsmodellen for den offentlige sektor på Færøerne skal fastlægges ud fra den beslutning vedr. den offentlige sektors struktur, som pt. er under udarbejdelse. Som illustration indeholder det erhvervsstatistiske register i Danmarks Statistik en enhedsmodel²⁷ for den offentlige sektor, hvor ministerierne indgår som økonomiske enheder, mens tilhørende myndigheder optræder som arbejdssteder. For den kommunale sektor gælder, at en given kommune registreres som en økonomisk enhed, mens tilhørende institutioner registreres som arbejdssteder.

2.6 Erhvervsdemografi og arbejdssteder over tid:

Arbejdssteder over tid

Opgørelser vedr. fødsel af (reelt) nye virksomheder og (reelt) ophør af virksomheder samt omfanget af enhedernes skift mellem brancher er elementer i en grundig statistik vedr. erhvervsudviklingen. Dette skal ses i modsætning til statistikker over "administrative hændelser", fx en ny enhed på baggrund af et nyt ATAL. Grundlaget for dannelsen af en reel erhvervsdemografi kan etableres som en del af erhvervsregistret. En måde er indførelse af "arbejdssteder over tid", som indebærer, at arbejdsstederne identificeres med et unikt identifikationsnummer, som fastholdes over tid uanset, at "ejerskabet" - forstået som den økonomiske enhed eller evt. den juridiske enhed - overgår fra en økonomisk enhed til en anden.

Maskinelle regler er nødvendige

Forudsætningen for, at arbejdsstedet betragtes som det "samme" over tid, er ideelt set, at produktionsfaktorerne (fx. maskiner og arbejdskraft) er de samme. I Danmarks Statistik er der udviklet et regelsæt til operationalisering af denne forudsætning. Regelsættet består i, at man maskinelt anvender skift i branche og adresse som indicier for om enheden er den samme. Danmarks Statistiks regelsæt skal i givet fald tilpasses forholdene på Færøerne.

Væsentlig kompleksitet

Indførelsen af arbejdssteder over tid er ganske komplekst, herunder udarbejdelsen af det nævnte regelsæt, som kan gennemføres maskinelt. Afhængig af det maskinelle regelsæts dækning kan der være behov for en ganske omfattende løbende manuel opdateringsindsats forbundet med dette område.

Behovet for at indføre arbejdssteder over tid i erhvervsregistret skal vurderes nøje forud for igangsættelse af et sådan projekt.

2.7 Ny enhedsmodel

Hvis de skitserede behov skal realiseres er der behov for analyse, dokumentation og implementering af en ny enhedsmodel. I bilaget er der beskrevet et forslag til enhedsmodel for et nyt erhvervsregister på Færøerne. Enheds-

²⁷ Danmarks Statistiks erhvervsstatistiske register indeholder både økonomiske enheder og arbejdssteder.

modellen indeholder samtlige enhedstyper, der pt. kan synes relevant. Dette sker uagtet ressourceforbruget forbundet med implementeringen.

Konverterings- og tilpasningsopgaverne må ikke glemmes !

Hvis en ny enhedsmodel gennemføres skal det sikres, at eksisterende applikationer og data kan konverteres til det nye enhedskoncept indenfor en overskuelig periode. Dette er en særdeles kritisk problemstilling hos Hagstovan. Der kan være visse muligheder for i perioder at køre dobbeltdrift, dvs. både opdatere det eksisterende og et nyt erhvervsregister, men alle erfaringer peger på, at perioden skal være kort, idet så omfattende ændringer vil medføre, at de to registre "arbejder sig fra hinanden". Forudsætningen for opnåelse af succes med udviklingen af et nyt erhvervsregister er, således at der ligger pålidelige tids- og ressourceplaner for både udviklingsprojektet, konverteringsopgaven og tilpasningsopgaverne hos brugerne af det nuværende erhvervsregister.

2.8 Respondentbyrde

Respondent-byrde-index

Supplering af strategi vedr. intensiv anvendelse af administrative registre med spørgeskemaundersøgelser eller interviews kan give kritik fra erhvervslivet og deres organisationernes side vedr. de byrder, som pålægges dem af Hagstovan. Danmarks Statistik har forsøgt at imødekomme erhvervslivets kritik, herunder fjerne mytedannelser vedr. respondentbyrden ved at udarbejde et såkaldt "respondentbyrde-index", som afspejler erhvervslivets tids- og ressourceforbrug, som kan henføres til indberetninger til Danmarks Statistik.

2.9 Bagatelgrænse

Et erhvervsregister, som baserer sig på administrative kilder kan komme til at indeholde en større mængde enheder, som ikke er af statistisk interesse. Med henblik på at kunne gennemføre en rationel kvalitetssikring af statistikkerne kan det være hensigtsmæssigt, at enheder, som er uden statistiske betydning ikke fejlcheckes og i øvrigt i visse tilfælde ikke indgår i statistikkerne. Det kan foregå ved, at der centralt i erhvervsregistret indføres en bagatelgrænse, således at disse enheder behandles på samme måde i alle de statistikker, hvor erhvervsregistret anvendes som statistikpopulation.

Bagatelgrænsen kan fastlægges med udgangspunkt i bla. oplysninger fra momsstatistikken²⁸.

2.10 Store enheder/koncerner

Store betydende enheder overvåges

I visse tilfælde findes store enheder/koncerner, hvis statistiske og administrative struktur er så kompleks og uigennemskuelig, at der er behov for, at det statistiske bureau gør en særlig grundig indsats for at få disse analyseret og løbende "overvåget". Dette kan gøres ved, at der i erhvervsregistret udpeges en nøje udvalgt gruppe af økonomiske enheder, som skal følges nøje og derfor markeres som "store enheder". For disse enheder er der typisk

²⁸ I Danmarks Statistik er sådan definition af bagatelgrænse under udarbejdelse.

behov for, at der skal indsamles supplerende informationer, fx via dagspressen eller aktieselskabsregistret mv. I Danmarks Statistik har man valgt, at de supplerende informationer yderligere indsamles via interviews med virksomhederne, hvorved det er også muligt at få etableret relationer mellem kontaktpersoner hos virksomheden og det statistiske bureau.

Bilag

Udkast til enhedsmodel for et nyt erhvervsregister hos Hagstovan

Torben Søborg, Danmarks Statistik

0. Indledning

Dette notat indgår som bilag til "Status og forslag til udviklingsinitiativer for det færøske erhvervsregister".

Notatet vil indeholde en overordnet beskrivelse af en ny logisk enhedsmodel for det færøske erhvervsregister. Som det fremgår er beskrivelser og valgte entitetsnavne mv. hovedsageligt på dansk. Af hensyn til den videre anvendelse på Hagstovan bør centrale elementer oversættes til færøsk.

1. Enhedsmodellens hovedentiteter

Enhedsmodellen indeholder de nedenfor beskrevne hovedentiteter. Ved en "hovedentitet" forstås i denne sammenhæng en entitet, som repræsenterer en administrative enhed, en statistisk enhed eller en rapporteringsenhed i erhvervsregistret. Begrebet "entitet" anvendes også i kap. 2 om øvrige entiteter, som indeholder specifikke grupper af *egenskaber* på hovedentiteterne.

I figur 1 er sammenhængene mellem hovedentiteterne modelleret under den forudsætning, at enhedsmodellen betragtes på et givet tidspunkt, dvs. uden historik. En læsevejledning til datamodellen findes bagerst i bilaget.

ATAL-enheder

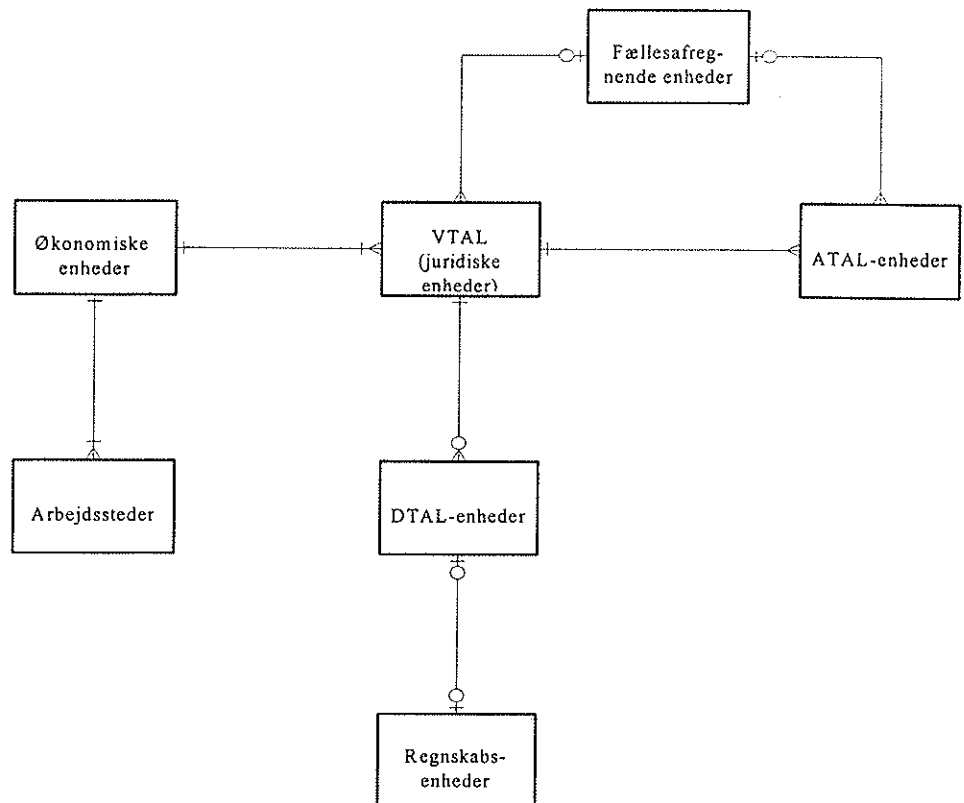
Entiteten ATAL-enheder er den *administrative afregningsenhed* hos Toll-Skattstova Føroya (T&S). ATAL-enheder repræsenterer ét afregningsnummer (ATAL) for en eller flere af virksomhedens afregningspligter, fx moms- eller arbejdsgiverafregning. Et ATAL kan optræde som identifikationsnummer for juridiske enheder og/eller fællesafregningsenheder.

VTAL

Entiteten VTAL repræsenterer den *juridiske enhed* hos T&S. Juridisk_enh er identificeret ved et VTAL og er i øvrigt identisk med ét af de ATAL ("hoved-ATAL"), som er relateret til den pågældende juridiske enhed. Det fremgår af modellen, at samtlige juridiske enheder i erhvervsregistret er defineret ud fra T&S, dvs. T&S er den eneste²⁹ kilde til juridiske enheder. I den sammenhæng bør det bemærkes, at samtlige enheder (af betydning) i "Aktieselskabsregistret på Færøerne" antages at være registreret hos T&S.

²⁹ Det bør overvejes om der er behov for at inddrage andre kilder til dannelse af juridiske enheder end T&S. Det kan fx dreje sig om enheder, som ikke er arbejdsgivere eller afgiftspligtige, dvs. enheder, som ikke er registreret i T&S.

Figur 1: Overordnet enhedsmodel, incl. hovedentiteter og relationer:

Fællesafregnende enheder

Entiteten "Fællesafregnende enheder", som repræsenterer den *administrative fællesafregningsenhed* hos T&S er primært modelleret for fuldstændighedens skyld. Det bør bemærkes, at der pr. ultimo 1997 ikke fandtes fællesafregningsenheder hos T&S på Færøerne. Den færøske skatte- og afgiftslovgivning giver virksomhederne muligheder for at lade sig fællesregistrere, dvs. have mulighed for at fællesafregne (skatte- og)³⁰ afgifter og det må derfor vurderes nærmere om der er behov for denne entitet i det færøske erhvervsregister. I denne vurdering bør den potentielle statistiske anvendelse og antallet af disse enheder holdes op mod ressourceindsatsen i forbindelse med planlægning og implementering af enheden.

Økonomiske enheder

Entiteten "Økonomiske enheder" repræsenterer den *økonomiske enhed* eller om man vil "firmaet". Den økonomiske enhed er en *statistisk* enhed, der udelukkende dannes af hensyn til Hagstovans statistiske behov og som i øvrigt kan indeholde oplysninger, som afviger fra oplysningerne på de administrative (juridiske enheder) i T&S. Den økonomiske enhed identificeres med identifikationsnummer (Øk_nr), der er ikke-informationsbærende, unikt og uafhængigt af ATAL i T&S. Som det fremgår af enhedsmodellen består en økonomisk enhed af mindst én eller eventuelt flere juridiske enheder i T&S. Igen bør det bemærkes, at det antages, at der ikke anvendes andre kilder end T&S.

³⁰ Det bør undersøges om virksomhederne har mulighed for at fællesafregne andre afgifter end moms.

I praksis³¹ er det meget ressourcekrævende at danne og vedligeholde økonomiske enheder i de tilfælde, hvor de består af flere juridiske enheder. Det er dog vigtigt logisk (og fysisk), at kunne operere med en statistisk enhed, som datamæssigt afviger fra dataene på den juridiske enheds i T&S. Det gælder ikke mindst enhedernes brancheoplysninger.

Arbejdssteder

Entiteten "Arbejdssteder" repræsenterer det lokale fysiske arbejdssted ("den lokale faglige enhed" eller "produktionsenheden") til den økonomiske enhed. Arbejdsstedsenheden kan defineres med udgangspunkt i både statistiske og administrative behov. Hvis der fokuseres på den statistiske anvendelse er det primært behov vedr. geografisk og branchemæssigt opdelt erhvervsstatistik, der kan dækkes. Hvis der fokuseres på de administrative og andre brugeres behov drejer det sig primært om oplysninger vedr. det konkrete produktionssted. Som det fremgår af figuren skal en økonomisk enhed have mindst ét arbejdssted tilknyttet.

Indsamlingen af oplysninger om arbejdssteder kan foregå med forskellige kilder, hvilket der er gjort nærmere rede for i hoveddokumentet.

DTAL-enheder

Entiteten "DTAL" repræsenterer en - rapporteringsmæssigt begrundet - *op-splitning af den juridiske enhed i hovedaktiviteter* defineret ud fra virksomhedens regnskabsmæssige opsplitning i et givet regnskabsår. Entiteten er fx relevant i de tilfælde, hvor den juridiske enhed udfører en række store aktiviteter, fx både rederivirksomhed, skibsværft og fiskeforarbejdning. Den bagvedliggende begrundelse er, at opgørelse af regnskabsstatistik på juridisk enhedsniveau (eller økonomisk enhedsniveau) vil give et for aggregeret branchemæssigt syn på det færøske erhvervslivs regnskaber.

Det er ikke muligt entydigt, at definere entiteten DTAL i forhold til andre enhedsbegreber som eksempelvis "faglig enhed" eller "arbejdssted"³². DTAL må istedet betragtes som en form for "rapporteringsenhed", idet anvendelsen af DTAL må betragtes som styret af virksomhedernes valg af regnskabsmæssige opsplitning. Virksomhederne kan frit vælge at anlægge et geografisk, aktivitetsmæssig eller andet kriterie for deres regnskabsmæssige opsplitning, ligesom virksomhederne kan vælge at aflægge regnskab for deres samlede aktiviteter. Endelig bør det bemærkes, at DTAL_enh kun oprettes for de juridiske enheder, som indgår i stikprøven for regnskabsstatistikken.

Regnskabs-enheder

Entiteten er medtaget på enhedsmodellen med henblik på at illustrere, hvordan regnskabsindberetningerne via DTAL hænger sammen med den øvrige enhedsmodel. I princippet kunne man forestille sig andre typer "rapporteringsenheder", som var integreret med enhedsmodellen. Dette kunne fx være rapporteringsenheder, som var oprettet med henblik på indsamling af andre statistiske oplysninger.

³¹ I Danmarks Statistik er de økonomiske enheder p.t. udelukkende defineret svarende til én juridisk enhed i T&S. Hagstovan kan sandsynligvis med fordel afvente de danske erfaringer. Der er fra primo 1998 afsat ressourcer til at undersøge og løse problemstillingen.

³² Begreber, som i perioder har været anvendt i hhv. industriregistret og erhvervsregistret.

Store enheder er ikke med	I Danmarks Statistik opereres også med en entitet, som repræsenterer "Store enheder", dvs. grupper af økonomiske enheder, som følges særlig intenst, idet de oftest er komplicerede og/eller markant vægtende i statistikkerne. Det er vurderingen, at der ikke er behov for denne type entitet til afspejling af det færøske erhvervsliv og derfor heller ikke i erhvervsregistret.
Den offentlige sektor er dækket ?	Danmarks Statistik har i deres erhvervsregister anvendt en enhedsmodel svarende til den ovenfor skitserede til modellering af enhederne i den danske offentlige sektor. Det vurderes umiddelbart ³³ også at være tilfældet for den færøske offentlige sektor.

2. Enhedsmodellens entiteter for egenskaber på hovedentiteter

På det *logiske*³⁴ plan opereres med en række entiteter, som er relateret til hovedentiteterne og som indeholder forskellige data om hovedentiteterne. I de kommende kapitler gennemgås de enkelte hovedentiteter og de tilhørende entiteter.

Det bør bemærkes, at Fælleafr_enh ikke er inkluderet, idet det må vurderes nærmere om denne hovedentitet implementeres som selvstændig hovedentitet eller blot som en særlig henvisningsentitet på ATAL_enh. Desuden er Regnskabs_enh heller ikke medtaget, idet denne entitet dels ikke er en hovedentitet i erhvervsregister-forstand og dels skal fastlægges ud fra regnskabsstatistikens behov og indberetninger.

2.1 Entiteter relateret til ATAL-enheder

For ATAL-enheder gælder, at entiteterne repræsenterer de data, som Hagstovan har valgt at overføre fra T&S' database. Det drejer sig om følgende:

- ATAL_enh: Enhedens identifikationsnummer ATAL samt eventuelle andre oplysninger, hvor der ikke skal registreres historik hentet fra tabel ATAL hos T&S.
- A_Start_ophør: Enhedens start- og ophørsdato, som hentes fra tabel ATAL hhv. dataelementerne AJOUTIDF og GILD_TIL.
- A_Navn: Enhedens navn. Overført fra tabellen ATAL (VIATAL) hos T&S
- A_Adresse: Enhedens adresseoplysninger svarende til T&S' tabel VIAD med tilhørende subtypeopdeling i INNANLANDA (VIAIN), UTTENLANDA (VIAUT) og evt. ADRESSUKODIR (VIAKD).
- A_Cooplysninger: Co-oplysninger på enheden hentet fra samme tabeller som for A_Adresse.
- A_Telefonnr: Enhedens telefon- og telefaksnummer, som hentes fra tabellerne INNANLANDA (dataelementerne TLF og TELEFAX) og (dataelementerne UTTLF og UTTLFAX).
- A_Branche: Enhedens brancheoplysninger, dvs. hovedbranche (og op til 3 bibrancher) svarende til tabel ??³⁵ hos T&S.

³³ Dette afsnit indgår primært som et "huskepunkt", som skal undersøges nærmere.

³⁴ Entiteterne vil ikke nødvendigvis blive implementeret som fysiske databasetabeller i Oracle.

- A_Pligter: Enhedens afregningspligter fra tabellerne SKYLDIR (VISKU) og SKYLDKODIR hos T&S.
- A_Momsafregning: Enhedens registrering for momsafregning fra tabellerne MVG_UPPL (VIMVG), AVRSKEID_KODIR (VIMSK) og MVG_KODIR (VIMKD) hos T&S.
- A_Relation_Juridsk_enh: ATAL-enhedens relation til juridisk enhed incl. startdato. hentet fra tabel ATAL (dataelementerne VTAL og AJOUTIDF for første forekomst af ATAL)

Hvis ovenstående liste af entiteter sammenholdes med T&S' oversigt over tabeller fremgår det, at der udeladt nogle (få) tabeller hos T&S, som ikke er vurderet som relevante for Hagstovan. Dette bør vurderes indgående, idet det forekommer, at udeladte data på et senere tidspunkt kan vise sig at blive relevante.

2.2 Entiteter relateret til VTAL

For VTAL gælder, at der i forhold til ATAL-entiteten er tale om omfattende overlap af entiteter, som hentes fra T&S.

- VTAL: Enhedens identifikationsnummer VTAL samt eventuelle andre oplysninger, hvor der ikke skal registreres historik hentet fra tabel VTAL hos T&S.
- Bagatelgrænse: Oplysninger om enheden er over/under bagatelgrænsen³⁶. Oplysningen indlægges manuelt af Hagstovan eller afledes ud fra andre oplysninger i erhvervsregistret.
- Udenlandsk_ejerskab: Oplysninger om enheden er ejet af udenlandske ejere. Indlægges manuelt af Hagstovan eller afledes evt. maskinelt³⁷ af andre oplysninger i erhvervsregistret.
- Status: Den juridiske enheds status i forhold til konkurs, likvidation mv. hentet fra tabellerne VTAL (dataelementet STATUS) og LIKV_UPPL (VILKV).
- V_Start_ophør: Enhedens start- og ophørsdato, som hentes fra tabel VTAL hhv. dataelementerne AJOUTIDF og GILD_TIL.
- V_Navn: Enhedens navn. Overført fra tabellen ATAL (VIATAL) hos T&S
- V_Adresse: Enhedens adresseoplysninger svarende til T&S' tabel VIAD med tilhørende subtypeopdeling i INNANLANDA (VIAIN), UTTENLANDA (VIAUT) og evt. ADRESSUKODIR (VIAKD).
- V_Cooplysninger: Co-oplysninger på enheden hentet fra samme tabeller som for V_Adresse.
- V_Telefonnr: Enhedens telefon- og telefaxnummer, som hentes fra tabellerne INNANLANDA (dataelementerne TLF og TELEFAX) og (dataelementerne UTTLF og UTTLFAX).

³⁵ Tabelnavnet fremgår ikke af den foreliggende dokumentation, men kan indhentes hos T&S. Det er ikke afklaret om Hagstovan eller T&S har eller skal registrere bibranche.

³⁶ Erfaringer fra Danmarks Statistik med at definere dette bør afventes.

³⁷ Det bør undersøges om T&S har registreret oplysninger af relevans for denne oplysning. Erfaringer fra Danmarks Statistik bør afventes.

- V_Branche: Den juridiske enheds brancheoplysninger, jf. Dansk Branchekode, dvs. hovedbranche (og op til 3 bibrancher) svarende til tabel ??³⁸ hos T&S.
- V_Branche_ISIC77: Den juridiske enheds brancheoplysninger, jf. ISIC77 indlagt manuelt af Hagstovan.
- V_Pligter: Den juridiske enheds afregningspligter "aggregeret" af de relaterede ATAL-enheder.
- V_Momsafregning: Den juridiske enheds relaterede ATAL-enheds registrering for momsafregning.
- Ejere: Oplysninger om ejere (for enkeltmandsvirksomheder og interessentskaber) svarende til tabel EIGARAR (VIEIG) i T&S.
- A/S_oplysninger: Oplysninger om enhedens jf. dens registrering i Aktieselskabsregistret hentet fra VIRKISUPPL (VIUPP) fra T&S.
- Selskabsform: Enhedens selskabsform hentet fra tabel VTAL (dataelementet VHATTUR) hos T&S.
- V_Relation_Økonomisk_enh: Den juridiske enheds relation til økonomisk enhed samt start- og ophørsdato.

Det bør vurderes nærmere om der er behov for entiteterne V_Pligter og V_Momsafregning, idet der er tale om afledte oplysninger, som kan hentes fra ATAL-enhederne.

2.3 Entiteter relateret til Økonomiske enheder

Oplysningerne på den økonomiske enhed bør begrænses til de datagrupper, hvor Hagstovan har behov for at operere med andre oplysninger end dem, der er indhentet fra T&S. Det er desuden vigtigt at være opmærksom på, at alle data på den økonomiske enhed, som afviger fra T&S', skal indtastes manuelt af Hagstovan. Der er derfor nedenfor kun foreslået et begrænset antal entiteter:

- Økonomisk_enh: Den økonomiske enheds identifikationsnummer Øk_nr samt andre dataelementer, hvor der ikke skal registreres historiske oplysninger.
- Ø_Start_ophør: Den økonomiske enheds start- og ophørsdato, som er manuelt indtastet, idet Hagstovan kan have mere retvisende oplysninger om den reale start- og ophørsdato.
- Ø_Adresse³⁹: Den økonomiske enheds adresse (evt. kun kommune-/bygnummer) i tilfælde af, at den er afvigende fra den juridiske enheds.
- Ø_Branche: Den økonomiske enheds hoved- og bibrancher indlagt manuelt af Hagstovan og afvigende fra T&S'.
- Ø_Antal_ansatte: Antal ansatte/beskæftigede opgjort månedsvist, kvartalsvist og/eller på årsbasis fra Hagstovans beskæftigelsesstatistik mv.

³⁸ Tabelnavnet fremgår ikke af den foreliggende dokumentation, men kan indhentes hos T&S. Entiteten bør ideelt set indeholde den juridiske enheds hoved- og bibrancher, dvs. "summeret" over de relaterede ATAL. Et spørgsmål: Anvender T&S ISIC77 og/eller DB93?

³⁹ Det bør overvejes nærmere om der er behov for denne entitet i statistisk øjemed, dvs. er der behov for geografisk statistik på økonomisk enhedsniveau?

- Ø_Omsætning: Enhedens omsætning opgjort jf. omsætningsstatistikken, evt. summeret over de relaterede juridiske enheder.
- Funktionskode: Enhedens "ejerskab" i forhold til offentlig eller privat sektor⁴⁰.

2.4 Entiteter relateret til Arbejdssteder

Arbejdsstedernes data er følgende:

- Arbejdssteds_enh: Arbejdsstedets identifikationsnummer Arb_nr samt andre dataelementer, hvor der ikke skal registreres historiske oplysninger.
- Arb_Start_ophør: Arbejdsstedets start- og ophørsdato, som er manuelt indtastet af Hagstovan eller afledt data fra T&S.
- Arb_Navn: Arbejdsstedets navn, som er manuelt indtastet af Hagstovan eller afledt data fra T&S.
- Arb_Adresse⁴¹: Arbejdsstedets adresse som er manuelt indtastet af Hagstovan eller et afledt data fra T&S.
- Arb_Telefonnr: Enhedens telefon- og telefaxnummer, som indhentes manuelt af Hagstovan eller afledes fra T&S.
- Arb_Branche: Arbejdsstedets hoved- og bibrancher indlagt manuelt af Hagstovan eller afledt fra T&S.
- Arb_Antal_ansatte: Arbejdsstedets antal ansatte/beskæftigede opgjort af Hagstovan.
- Arb_Omsætning: Enhedens omsætning opgjort jf. omsætningsstatistikken og fordelt/indsamlet på arbejdsstedsniveau⁴².
- Arb_Øk_relation: Arbejdsstedets tilknytning til økonomisk enhed.

2.5 Entiteter relateret til DTAL-enheder

Dataelementerne på DTAL-enheder er følgende:

- DTAL_enh: DTAL_-enhedens identifikationsnummer DTAL_nr samt andre dataelementer, hvor der ikke skal registreres historiske oplysninger.
- D_Start_ophør: DTAL-enhedens gyldighedsperiode (fx regnskabsperiode) i form af en start- og ophørsdato, som er manuelt indtastet af Hagstovan.
- D_Navn: DTAL-enhedens navn, som er manuelt indtastet af Hagstovan.
- D_Adresse: DTAL-enhedens adresse, som er manuelt indtastet af Hagstovan.
- D_Telefonnr: Enhedens telefon- og telefaxnummer, som indhentes manuelt af Hagstovan.

⁴⁰ Behovet for denne oplysning bør overvejes nærmere jf. nationalregnskabets opgørelsesbehov.

⁴¹ Det bør overvejes nærmere om der er behov for denne entitet i statistisk øjemed, dvs. er der behov for geografisk statistik på økonomisk enhedsniveau ?

⁴² Bør overvejes nærmere. Danmarks Statistik har endnu ikke gjort dette.

- D_Branche: DTAL-enhedens hoved- og bibrancher opgjort pr gyldighedsperiode.
- DTAL_Juridisk_relation: DTAL-enhedens relation til juridisk enhed⁴³.

Som det fremgår opereres ikke med det nuværende VID til styring af DTAL-enhedens gyldighedstidspunkt. Anvendelsen af DTAL i det nye erhvervsregister forudsætter en konvertering af VID-relationen i det nuværende erhvervsregister.

3. Historik på entiteter, dataelementer og relationer.

Der sondres typisk mellem to former for historik:

Registerhistorik

Den mest simple - men også nødvendige - form for historik er *registerhistorik*. Denne form for historik består i, at det skal være muligt at udtrække oplysninger om, hvornår en oplysning er inddateret i databasen. Det sker ved, at der på hver entitet indlægges et *ajourføringstidspunkt*, som er det tidspunkt, hvor transaktionen modtages af erhvervsregistret eller evt. det timestamp, som databasesystemet sætter, når databaserækken oprettes.

Virkelighedshistorik

Registerhistorikken indeholder ikke nødvendigvis oplysning om, hvornår "hændelsen", fx brancheændringen, er foregået i virkeligheden. Derfor opereres også med *virkelighedshistorik*, som er en datering af, hvornår hændelsen foregik reelt - eller om man vil - i virkeligheden. Det foregår ved, at der på hver entitet indlægges et *starttidspunkt* (gyldighedstidspunkt) for den pågældende forekomst af entiteten/tabelrækken. Når entiteten ændrer indhold oprettes en ny forekomst af entiteten med starttidspunktet for indholdet af denne entitet.

Forudsætningen for kunne anvende virkelighedshistorik i Hagstovans erhvervsregister er, at hændelsestidspunktet registreres hos de datakilder, der anvendes hos Hagstovan. På nuværende tidspunkt leverer T&S ikke virkelighedshistorik, men vil sandsynligvis komme til det på sigt. Hvis Hagstovan opprioriterer omfanget af spørgeskemaudsendelser vil der være muligheder for her igennem at indsamle virkelighedshistorik. Hvis ikke opprioriteringen sker bør det derfor vurderes nærmere, hvorvidt Hagstovan på kort sigt bør implementere virkelighedshistorik i et kommende erhvervsregister.

Øvrige oplysninger på hver entitet

Foruden ajourføringstidspunkt og starttidspunkt registreres også nogle administrative oplysninger på hver entitet. Det drejer sig om:

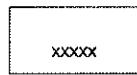
- *Ajourførings-identen*, dvs. den pågældende person/kilde, der har foretaget ændringen.
- *Ajourførings-kilden*, dvs. hvilken kilde kommer transaktionen fra. Det kan fx være T&S, som er det oftest forekommende eller evt. en given spørgeskemaudsendelse.
- *Ajourførings-typen*, dvs. en registrering af om der er tale om en korrektion eller reel ændring af dataindholdet.

⁴³ Det bør vurderes nærmere om en DTAL-enhed over tid kan relatere sig til mere end en juridisk enhed.

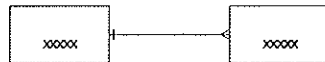
Læsevejledning til datamodel

Formål: At beskrive systemets krav til opbevaring af data (= entiteter) og disses sammenhænge (=relationer).

Læsevejledning:

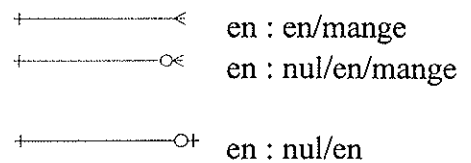

Angiver en entitet.

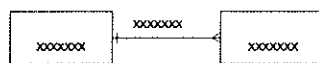

Angiver en relation mellem to entiteter, samt beskrivelse af forekomster mellem disse (kardinaliteter).

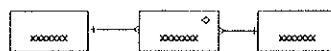
Vi bruger følgende symboler for kardinaliteter:

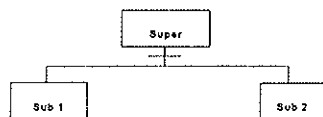
For fuldstændighedens skyld er også medtaget:

Angiver relationsnavn til en relation (skal læses med "uret", se navngivning under beskrivelse af relationer).

Angiver en databærende relation (og skal beskrives som en almindelig entitet).

Angiver et Super/subtype diagram.

Referat af session om det færøske erhvervsregister

Oplæg ved Torben Søborg, Danmarks Statistik

Referent: Poul Jensen, Danmarks Statistik

Som indledning til drøftelserne om etablering af et færøsk erhvervsregister oplyste Poul Jensen, at man en tid havde arbejdet ud fra det mål, at der, som et led i konsulentprojektet, skulle opbygges et køreklart færøsk erhvervsregister. Dette havde man gjort ud fra en fælles opfattelse i Hagstovan og Danmarks Statistik om, at et sådant ville være en betydelig landvinding for den færøske statistik og på flere områder styrke de andre udviklingsplaner, som var blevet drøftet.

Det havde imidlertid vist sig at denne målsætning ikke var realistisk. Selvom opgaven kunne trække på indgående danske erfaringer, og selvom Danmarks Statistik havde skaffet mulighed for at få den tekniske side af systemudviklingen udført i Danmark, ville gennemførelsen af projektet også fra Hagstovan, kræve en indsats af betydelig størrelse og en sådan indsats havde Hagstovan ingen ressourcemæssig mulighed for at yde.

På et møde dagen i forvejen var Hagstovan og Danmarks Statistik herefter blevet enige om at neddrogse målsætningen til at omfatte et oplæg, som kunne - som helhed eller partielt - danne grundlag for en systemudvikling efterhånden som Hagstovan fik mulighed for at gøre det.

Hermann Oskarsson tilføjede at Hagstovan meget beklagede, at personale-situationen var så anspændt, at det oprindelige projekt ikke kunne gennemføres, men fandt alligevel, at den skete planlægning havde betydelig værdi, fordi den var så detaljeret at Hagstovan uden større forberedelse ville kunne anvende den efterhånden som ressourcesituationen måtte blive bedre.

Herefter præsenterede Torben Søborg i hovedtræk papirerne: "Status og forslag til udviklingsinitiativer for det færøske erhvervsregister" og "Udkast til enhedsmodel for et nyt erhvervsregister".

Under drøftelserne heraf viste det sig at være betydelig interesse fra færøsk side for at modtage orientering om den danske udvikling af et central virksomhedsregister, CVR, som grundlag for en drøftelse af perspektiverne med hensyn til et eventuelt færøsk CVR.

Poul Jensen gav herefter et rids om erhvervsregisterudviklingen i Danmark.

Danmarks Statistik havde i 1956 og i 1960 med udgangspunkt i erhvervs-tællingen 1958 påbegyndt oprettelsen af et erhvervsregister til statistisk brug. I mangel på solide ajourføringsinformationer havde man måttet bruge "de forhåndenværende søms"-princip. Det var derfor en meget stor forbedring, da man i 1967 kunne gå over til at bruge oplysningerne om de momspligtige erhvervsdrivende som hovedkilde til registeret.

Samme år havde Danmarks Statistik fra Finansministeriets administrations-departement modtaget opfordring til at forestå opbygningen af et *admini-*

strativ erhvervsregister. På grund af implikationerne i forhold til den statistiske fortrolighed modtog Danmarks Statistik opfordringen med en vis tøven. Efter et langvarigt udvalgsarbejde og drøftelser med erhvervslivets organisationer blev der imidlertid i 1975 gennemført en lov om et sådan centralt erhvervsregistersystem. Det skulle ajourføres med oplysninger fra forskellig side, men hovedsagelig fra Toldvæsenets og Skattemyndighederne.

Det var imidlertid et problem, at disse længe byggede på forskellige definitioner og nummersystemer. Efter sammenlægningen af told- og skatteadministrationen var det en tid planen, at et centralt virksomhedsregister, CVR skulle oprettes og drives af Told&Skat, således at Danmarks Statistiks virksomhed som administrativ registermyndighed skulle ophøre. De nærmere overvejelser førte imidlertid til at Danmarks Statistik alligevel skulle fortsætte i denne funktion, men nu på basis af et nyoprettet CVR, med fast samarbejdskonstruktion og et højt teknisk ambitionsniveau.

Torben Søborg redegjorde herefter for planlægningen af dette register. Den var blevet langvarig, bl.a. fordi arbejdet havde måtte afbrydes for at sikre de bevilgende myndigheders tilslutning til, at omkostningerne blev væsentligt højere end oprindeligt vurderet. Man nærmede sig nu imidlertid processens afslutning og det nye register ventes at afløse det centrale erhvervsregister i efteråret 1999.

I løbet af den debat der fulgte tegnede der sig i relation til spørgsmålet om et eventuelt færøsk CVR nogle foreløbige, tentative konklusioner, der kan opsummeres som følger:

Overordnede konklusioner

Et CVR på Færøerne må betragtes parallelt med opbygningen af anden registermæssig infrastruktur i det færøske samfund. Behovet for en fuldt ud dækkende og entydig registrering af juridiske enheder og produktionsenheder er tilstede på Færøerne. Det må vurderes at være tilfældet med baggrund i den interesse og opbakning, som er konstateret i forbindelse med dels det afholdte møde hos Hagstovan, hvor en række af de mest centrale interessenter deltog og dels diskussionerne på seminaret i Danmark.

Etableringen af et CVR forudsætter politisk opbakning og intenst samarbejde mellem de involverede myndigheder.

Det er vanskeligt at vurdere de samlede omkostninger ved etableringen af et CVR på Færøerne. Det forudsætter, at en lang række indholdsmæssige og tekniske forhold først afklares. Det gælder ikke mindst en vurdering af om et CVR kan etableres som en videreudvikling af et allerede etableret system. I den forbindelse vurderes det, at der er gode muligheder for at få et CVR med en begrænset videreudvikling af det erhvervsregistersystem, som er planlagt af Danmarks Statistik som en del af konsulentprojektet.

Det er dog væsentligt, at ambitionsniveauet i forhold til opbygningen af et CVR - ikke mindst set på baggrund af omkostningerne ved etableringen af CVR i Danmark - tilpasses de færøske forhold og behov ud fra et lavere teknisk ambitionsniveau end det, der er lagt til grund for det danske CVR.

Specifikke forhold

De væsentligste færøske forudsætninger for etableringen af et CVR kan opsummeres som følger:

Kilderne til etablering og opdatering af et CVR på Færøerne er tilstede i form af, at der findes virksomhedsregistre hos en række offentlige myndigheder.

Det må nærmere vurderes, hvilke data, der skal findes i et CVR på Færøerne. Denne vurdering kan foretages af en gruppe bestående af brugere samt relevante dataleverandører. I den sammenhæng er det en udfordring at opnå konsensus om såvel indhold som definitioner, værdisæt mv. Der kan eventuelt tages udgangspunkt i forarbejderne for det danske CVR, herunder må det vurderes om der eksisterer (systematiske) kilder til samtlige grunddata. Endvidere må det overvejes om der findes andre data, som kan supplere de data, som findes i det danske CVR, herunder eksempelvis data vedr. skibsregistrering.

Nogle kilder til data foreligger på struktureret (databaseteknologi) elektronisk form. Den væsentligste og mest dækkende kilde; Told- og Skattestyrelsen er baseret på databaseteknologi. For øvrige registrerende myndigheder, som ikke anvender struktureret elektronisk registrering kan opbygningen af et CVR eventuelt være en anledning til at overgå til ny teknologi. Dette må selvsagt vurderes nærmere ud fra en cost benefit betragtning.

De juridiske enheder kan defineres ud fra enhederne i Told- og Skattestyrelsen, eventuelt suppleret med andre kilder, fx Hagstovan og Aktieselskabsregistret.

Lokalt/fagligt afgrænsede enheder ("produktionsenheder") kan som udgangspunkt defineres med udgangspunkt i de juridiske enheder og administrative enheder hos Told- og Skattestyrelsen suppleret med andre kilder, fx Arbejdstilsynet, som må betragtes som en særdeles egnet kilde.

Produktionsenheder har relevans, fx i forbindelse med opgørelse af antallet af fysiske arbejdssteder med tilhørende beskæftigelsesoplysninger mv. på kommuneniveau. Derudover kan navne-, adresse- og telefonoplysninger på produktionsenheder udgøre et relevant grundlag for henvendelser fra offentlige myndigheder.

Registrering af byggepladser som selvstændig enhedstype vurderes ikke umiddelbart som relevant for Færøerne. Under denne forudsætning synes entydig og fuldt ud dækkende registrering at være opnåelig.

En systemmæssig løsning kunne være at basere sig på en overbygning på et allerede eksisterende system, eksempelvis et kommende nyt erhvervsregister hos Hagstovan, hvor samtlige enheder vil blive registreret med henblik på statistisk anvendelse. Hvis det statistiske erhvervsregister hos Hagstovan udvikles således, at det er forberedt på, at det på et senere tidspunkt skal være grundlaget for et CVR, vil udviklingsomkostningerne til et CVR placeret hos Hagstovan være overskuelige. Dette forudsætter dog, at den tekniske løsning for dataleverandørernes kommunikation med CVR bliver simpel, og sandsynligvis basere sig på, at dataleverandørerne og andre brugere benytter sig af batch ind- og udlæsning af data hhv. fra og til CVR-databasen. Den hurtige udvikling af Internet-teknologi kan muligvis bidrage til, at det vil være muligt at etablere adgang til et CVR via Internet og derved holde omkostninger til kommunikationssiden nede.

Alternativt kunne man foretage en udbygning af en af de største dataleverandørers systemer, fx Told- og Skattestyrelsen, hvilket dog ikke sikrer sammenhængen mellem juridiske enheder og produktionsenheder.

Datamængderne i et CVR vil være af overskuelig omfang, hvilket medfører, at svartidsproblematikker og andre teknologiske problemstillinger må vurderes som forbundet med lille risiko.

Det kan ikke vurderes entydigt, om der er fordele ved som i Norge at etablere et centralt indberetningssted for virksomhedsdata. I vurderingen må indgå spørgsmålet om, hvilke data, der skal indgå i CVR samt de praktisk administrative rammer, herunder den fysiske nærhed mellem myndighederne.

Ud over det systemtekniske er der behov for etablering af lovgrundlaget for CVR, dvs. der skal udarbejdes en særskilt CVR-lov og CVR-konceptet skal indarbejdes i anden relateret lovgivning, fx i skatte- og afgiftslovgivningen. Det er sandsynligt, at formuleringen af en færøsk CVR-lov med fordel kan tage udgangspunkt i den danske CVR-lov.

Statistikken for de offentlige finanser under stigende internationalisering

Søren Brodersen, Danmarks Statistik

Det historiske perspektiv

Så længe der har været statsdannelser, har der været samfundsmæssige opgaver, som i et vist omfang har krævet finansiering gennem et skattesystem og dermed skabt en interesse for de offentlige finanser. I det Nye Testamente står der, at man skal give kejseren, hvad kejserens er, og toldere og syndere nævnes i flæng. Magt- og undertrykkelsesapparatet stod i centrum, og herskerne vogtede over dets finansiering. Da Danmark mistede Skåne, Halland og Blekinge til Sverige fik den danske konge lov til at beholde Øresundstolden, og så følte han vel, at det værste tab var undgået.

Som nævnt stod magt- og undertrykkelsesapparatet i centrum, og for bare små 200 år siden under den nøjsomme Frederik d. VI tegnede kongehusets drift sig alene for knap 20% af statens udgifter, næsten 50% tog hæren sig af og resten var så til centraladministrationen og alle andre formål (der er set bort fra forrentning og afdrag på statsgælden). Undervisning og hospitalsvæsen var efter moderne forhold primitive og social omsorg næsten fraværende på de offentlige budgetter. I dag er det så omvendt - de sociale udgifter alene udgør mere end 40% af samtlige offentlige udgifter - magt og undertrykkelsesapparatet er blevet et forsorgsapparat.

I takt med magt- og opgaveforskydningen i den offentlige økonomi er det ikke længere tilstrækkeligt, at drotten og rigsrådet har indsigt i statsfinansernes stilling - borgerne får som led i den demokratiske udvikling behov for disse informationer. Stats- og kommuneregnskaber bliver offentligt tilgængelige og finder efterhånden indpas i statistiske publikationer. I Danmark er der statistiske publikationer med kommuneregnskaber tilbage til 1855 og statsregnskabstal fra 1853 (*monarkiets indtægter og udgifter*).

Samtidig med at det offentlige over tiden er kommet til at fylde mere i samfundsøkonomien er behovet og mulighederne for at styre samfundsøkonomien gennem de offentlige finanser steget. Således fik den aktive finanspolitik sit gennembrud i dette århundrede med den engelske økonom John M. Keynes ideer.

I takt med behovet for økonomiske analyser af det offentliges rolle i samfundsøkonomien er der udviklet mere analytisk prægede opstillinger af navnlig statsregnskaberne på nationalt plan. I efterkrigstiden har de internationale organisationer stået for udviklingen af systemer, der både skal gøre det muligt at analysere udviklingen over tid i de offentlige finanser for et enkelt land og foretage sammenligninger mellem lande. IMF har således udviklet GFS-systemet (Government Finance Statistics) og OECD har været aktiv med opstilling af internationalt sammenlignelige mål for Skatter og skattetryk (Revenue Statistics). Men vigtigst er måske, at SNA (FNs nationalregnskabssystem) og EU's variant heraf, ENS, spiller en stadig stigende

rolle som ramme for analyse af landenes offentlige finanser og for fastlæggelsen af forpligtende målsætninger.

Eksempler på analytiske anvendelser

En hel række analytiske mål for det offentliges rolle i samfundsøkonomien er blevet standard i snart sagt enhver samfundsøkonomisk redegørelse:

- skattetryk /nettoomfordeling
- offentlig udgiftstryk/offentlig konsum
- offentlig opsparing og finansieringsbehov
- udviklingen i det offentliges likviditet og finansielle status (gæld!)

Dertil kommer, at alene omfanget af den offentlige sektor og de særlige styringsproblemer tæt på den politiske beslutningsproces har givet analyser af effektiviteten og ressourceforbruget i forskellige dele af den offentlige sektor en central rolle. Det er i sig selv interessant at se på samfundets samlede udgifter til f. eks. undervisning eller sundhed og sammenholde dette med de opnåede resultater - enten over tid eller mellem forskellige lande. Dertil kommer, at der i stigende grad foretages sammenligninger mellem f. eks. amter eller kommuner og endog direkte mellem enkeltinstitutioner inden for et givet område som f. eks. mellem hospitaler.

Det siger sig selv, at dette stiller nye og meget store krav til informations- og statistiksystemer og til udnyttelse af mange forskellige typer af statistikregistre, som også rækker ud over en selv meget bred afgrænsning af offentlige finanser som statistikområde.

Policy- anvendelser

Efterhånden er forskellige begreber, der er knyttet til analyser af den offentlige sektors økonomi, blevet indarbejdet standard i den politiske debat. Til liden til, at statistikerne kan levere et pålideligt talgrundlag for disse nøglebegreber, er blevet så stor, at politiske målsætninger i stigende omfang knytter sig til den begrebsverden, som statistikerne har opbygget. I en dansk sammenhæng har vi længe haft målsætninger om, at skattetrykket f. eks. ikke måtte stige, eller at væksten i det offentlige konsum ikke måtte overstige en bestemt procent. Lignende målsætninger kendes fra andre lande, og vi husker stadig Thatcher-regeringens besættelse af "Public sector borrowing requirement".

Af aktuel interesse er EUs regler om størrelsen af det offentlige underskud og gæld, som indgik/indgår i de såkaldte "konvergenzkriterier" forud for EU-landenes optagelse i den fælles mønt. Efterfølgende indgår de samme kriterier i reglerne for landenes opfyldelse af deres forpligtelser i henhold til "Stabilitets- og Vækstpakten". Regler, hvis overtrædelse faktisk kan betyde væsentlige bøder til de lande, som f. eks. har for stort underskud på de offentlige finanser. Det er bemærkelsesværdigt, at man i denne sammenhæng definerer offentligt underskud og gæld ud fra nationalregnskabets begreber, som de er fastlagt i Det Europæiske Nationalregnskabssystem,

ENS95. Og faktisk er udviklingen gået så vidt, at nationalregnskabsmanualen selv er blevet lovstof i EU-sammenhæng.

Statistikken over de offentlige finanser og de tilhørende begreber har bevæget sig fra at være udgangspunkt for analyser og politisk debat til at indgå på en meget direkte måde i det politisk-administrative system. Det siger sig selv, at der herved lægges et stort ansvar på statistikernes skuldre, og at der fra det politisk-administrative miljø vil kunne opstå et pres for at tilpasse data eller begreber til aktuelle politiske målsætninger. Det er i den situation vigtigt, at statistikproducenterne har den fornødne uafhængighed til at forsvare statistiksystemernes og navnlig nationalregnskabssystemets karakter af et analyseorienteret logisk system, hvor der er konsistens og tidsmæssig sammenlignelighed i de statistiske opgørelser. Dette er der faktisk også gennemgående støtte til i det politiske administrative miljø, selv om det i konkrete situationer kan være tydeligt, at en bestemt tolkning af et begreb eller klassificering af et fænomen ville være kærkommen. Man anerkender faktisk betydningen af at alle parter kan stole på opgørelserne, og at disse kan sammenlignes over tid. Men respekten for vores uafhængighed kræver, at vi som statistikere udfører et kvalitetsarbejde på baggrund af en dyb indsigt i manualerne, der ligger til grund for statistiksystemerne for bl.a. de offentlige finanser, dvs. navnlig nationalregnskabsbegreber og klassifikationer.

At nationalregnskabsmodellen er slået så stærkt igennem på statistikken for de offentlige finanser skyldes bl.a., at EU så håndfast bruger begreberne til de ovenfor nævnte politisk/administrative formål. Men også hensynet til sammenlignelighed over tid og mellem lande har trukket i denne retning. I en dansk sammenhæng foregik den politiske debat om statsfinanserne tidligere på grundlag af statsregnskabets begreber og med DAU-saldoen i centrum (drift, anlæg og udlån). Kreativitet i det økonomisk/administrative miljø førte efterhånden til, at de analytiske muligheder på dette grundlag blev begrænsede. Dette har medvirket til, at det nu er nationalregnskabets realøkonomiske tankegang der har vundet indpas med offentligt forbrug og over-/underskud (fordringserhvervelse, netto) som centrale begreber.

Danmarks indberetningsforpligtelser til internationale organisationer

Som et led i Danmarks internationale samarbejde har der været foretaget statistikindberetninger til en række internationale organisationer - hidtil som konsekvens af en række frivillige aftaler. Målt ved antal tabeller/sider har der været tale om følgende årlige omfang af indberetningerne om de offentlige finanser:

IMF	40
EUROSTAT	62
FN	27
OECD	27
OECD,skatter	4

Omfanget er dog tilsyneladende større end det reelt er. Indberetningerne til FN og OECD (27 sider/tabeller) er identiske. Fremover, når indberetningerne til EU er fuldt ud baseret på ENS95 (og tilmed er forordningsbundne) vil indberetningerne til OECD og FN ske via Eurostat. Indberetningerne til EU vil være mere omfattende end til FN/OECD, men sidstnævnte kan direkte udledes af EU-indberetningerne. OECD forbereder sig dog til også at kunne modtage en kopi af den elektroniske indberetning i GESMES-format direkte fra EU-medlemslandene.

Indberetningerne af tal for de offentlige finanser til Eurostat i henhold til forordningskravene blive gradvist bygget op over de nærmeste par år:

Første indberetning år	omfatter perioden måned	transmissionspro- grammets tabel nr.
1999	aug.	95-98
2000	dec.	2
2000	dec.	8
2000	dec.	9
2001	jan.	95-99
2001	dec.	6 og 7
		11

tabel nr. 2: "Main aggregates of the general government"

tabel nr. 6: "Financial accounts by institutional sectors (transactions)"

tabel nr. 7: "Balance sheets for financial assets and liabilities"

tabel nr. 8: "Non-financial accounts of the general government sector"

tabel nr. 9: "Detailed tax and social contribution receipts by sector"

tabel nr. 11: "General government expenditure by function"

En specifikation af indholdet i de nævnte 4 tabeller er vist i bilag B til ENS-forordningen.

Mens der således fremover kan forventes en samordning af indberetningerne til FN, OECD og Eurostat vil IMF formentlig stadig kræve sin egen indberetning. Der er dog håb om, at den nye GFS-manual vil være stærkt harmoniseret med begreberne i SNA og dermed gøre indberetninger til IMF mindre byrdefuld.

Faktisk ville en indberetning, som nøje fulgte GFS-manualen i den nuværende udformning, være overordentlig byrdefuld for Danmarks Statistik. I takt med det stadig tættere samarbejde i EU om de nye opgørelsesprincipper og de stadig større ressourcer, vi har måttet binde i arbejdet med EDP-proceduren (Excessive Deficit Procedure) har vi måttet foretage en vis nedprioritering af arbejdet med IMF-indberetningerne. Der er spidsfindigheder i deres system, som vi ganske enkelt ikke vil ofre ressourcer på. Denne nedprioritering er sket i en periode, hvor IMF's rolle for dansk økonomi er stærkt aftaget. Valutarisk er vi nu stærkt knyttet til Euroen, og samtidig er der relativt gunstige tal for offentlige finanser og betalingsbalance, så det

ligger ikke lige for, Danmark i en valutarisk presset situation skulle søge om lån i IMF.

Nogle udviklingsperspektiver for statistikken om de offentlige finanser i Danmark

I Danmark er statistiksystemet for de offentlige finanser præget af en høj grad af sammenhæng og dokumenterbarhed mellem mikro- og makro-niveauet. Statistiksystemet dækker stort set alle de institutionelle enheder eller aktivitetsenheder (KAU), som udgør sektoren offentlig forvaltning og service (general government sector) og for hver af enhederne findes detaljerede sæt af regnskabsoplysninger, som indgår i statistiksystemet. Man kan i princippet følge de forskellige typer af transaktioner fra den enkelte institutionelle enhed (eller KAU) til de aggregerede nationalregnskabstal på delsektor eller sektorniveau. Dette skaber mulighed for at anvende systemet som udgangspunkt for satellitsystemer til brug for analyser af en bredere vifte af politikker som f. eks politikker om miljøforhold og sociale udgifter.

Som ovenfor nævnt, er der en voksende efterspørgsel efter statistiske opgørelser på regions- eller kommuneniveau - og i mange tilfælde helt ned på den enkelte institutionstype. Vi forestiller os, at statistiksystemet for de offentlige finanser i de nærmeste år bliver udviklet til at kunne levere detaljerede nationalregnskabsmæssige opgørelser for offentlig forvaltning og service fordelt på regioner og videre ned til kommuneniveauet. Tempoet i denne udvikling vil afhænge af den eksterne finansiering, eller om man vil: brugernes betalingsvillighed. Vi har dog allerede leveret nationalregnskabsopgørelser for det offentlige på amtsniveau til et EU-finansieret projekt om regionalfordelte nationalregnskabstal.

Et udviklingsprojekt, der allerede er sat i gang, er opstilling af finansielle konti og herunder finansielle balancer for den offentlige sektor og dens delsektorer. Denne udbygning vil supplere de ikke-finansielle konti, som længe har været standard i det danske statistiksystem for de offentlige finanser. De finansielle konti vil blive opstillet i sammenhæng med tilsvarende konti for de andre sektorer i økonomien og vil blive afstemt med disse. Projektet skal være afsluttet inden januar 2001, hvor der skal indberettes finansielle konti til Eurostat for årene 1995-1999. Det vil herefter kun være opgørelsen af de reale aktiver, som mangler for at nationalregnskabet for den offentlige sektor er fuldt udbygget svarende til kontosystemet i SNA93/ENS95.

Udbygningen af systemet med en opgørelse af de reale aktiver vil åbne for opgørelser af udviklingen i den offentlige sektors nettoformue - en størrelse som er begyndt at interessere analytikere af de offentlige finanser i bl.a. UK. I Thatcherperioden og årene derefter fokuserede man ensidigt på det offentlige lånebehov *net borrowing requirement* (svarer vel stort set til fordringserhvervelsen, netto, som også er det underskudsbegreb, der af EU er valgt som en af de centrale målvariable for, om den økonomiske politik har været vellykket i fællesskabets medlemslande). Man kunne på dette område notere en række sejre, men disse var bla. opnået gennem en udstrakt privati-

sering og et lavt investeringsniveau i den offentlige sektor. Resultatet har været, at den offentlige sektor i denne periode forringer sin nettoformue og i dag står tæt ved helt at have afviklet sin samlede formue. Det må derfor forventes, at den offentlige sektor i UK i årene fremover vil være mindre robust i situationer, hvor de offentlige finanser måtte komme under pres.

Det tredje udviklingsområde, der bør nævnes, er opstillingen af kvartalsvise offentlige finanser, som vil gøre det muligt at følge udviklingen i bl.a. det offentliges underskud og gæld på kort sigt. Senest er ønsket herom blevet fremført af den Økonomisk Finansielle Komite og bekræftet af EUs økonomiministerråd, ECOFIN. Også fra hjemlige analytikere af samfundsøkonomien er der fremkommet ønsker om statistik over de offentlige finanser på kvartalsbasis i form af fuldt realøkonomisk kodede opgørelser. Ud over at styrke kvaliteten af det kvartalsvise nationalregnskab vil kvartalsvise offentlige finanser også være en forudsætning for udbygning af kvartalsregnskaberne med en husholdningssektor, som også er et væsentligt brugerønske.

Det skal endeligt nævnes, at Danmarks Statistik fra og med 1. kv. 1999, vil offentliggøre kvartalsvise opgørelser af det offentliges finansielle aktiver og passiver og forskydningerne heri. Samtidig har chefstatistikkerne på deres møde i maj 1999 behandlet et forslag til kommissionsbeslutning, som pålægger medlemslandene at påbegynde en kvartalsvis indberetning af tal for nogle af de væsentligste størrelser fra de offentlige finanser: skatter og afgifter, bidrag til sociale ordninger og udgifterne til sociale ordninger.

Afsluttende bemærkninger

Formålet med dette indlæg har været at vise den helt centrale rolle, som statistikken over de offentlige finanser spiller for vurderingen af den samfundsøkonomiske udvikling og regeringernes evne til at sikre sunde offentlige finanser. I Danmark er kravene til denne statistik vokset i takt med bl.a. Danmarks stadigt mere forpligtende tilknytning til de europæiske fællesskaber. Som det ovenstående viser, er der i høj grad tale om en dynamisk statistik, der skal møde nye krav ikke mindst i en international sammenhæng.

Uanset i hvilket internationalt fremtidigt samarbejde Færøerne indgår, kan man forvente, at der bliver stillet krav om indsigt og hermed statistik, som ikke mindst vil fokusere på de offentlige finanser.

Status for statistikken for den færøske offentlige sektor

Bjarni Olsen, Hagstova Føroya

I dette papir vil kort blive redegjort for, hvad den offentlige sektor på Færøerne består af, hvilke kilder der findes til belysning af sektoren og hvor langt man er kommet med at lave statistik for sektoren.

Der opereres med fire offentlige delsektorer:

1. Landet
2. Offentlige fonde
3. Kommunerne
4. Staten

Hver af disse sektorer har deres egen kontoplan, og bortset fra staten er der inden for hver sektor flere enheder, som hver for sig opererer med sin egen kontoplan. Hagstovan (og Landsbanken) har anvendt en del ressourcer på at kode den offentlige sektor til en fælles kontoplan med det mål at kunne konsoliderede realøkonomiske og funktionelle opgørelser af den offentlige sektor.

Indtil for et år siden var udgangspunktet for kodningen den standardkontoplan, som Hagstovan har anvendt for den private sektor. Dvs. at man på hver konto i alle delregnskaber i de fire offentlige sektorer hæfter en standardkonto. Til hver standardkonto blev så knyttet en realøkonomisk konto. Filosofien bag først at kode over i Hagstovans standardkontoplan var at man derved ville kunne fortage en samlet opgørelse for den private sektor og den offentlige sektor i samme kontoplan.

Vedrørende den funktionelle kodning blev der taget udgangspunkt i ISIC. Derved kunne de offentlige aktiviteter, som hører til markedsræssige aktiviteter udskilles. Det gælder f. eks. landsingeniøren, kystfarten, havnene, postvæsenet osv.

Hagstovan havde oprindeligt med henblik på nationalregnskabsopgørelserne som mål at gøre den offentlige sektor op fra 1985, ligesom man har gjort for private sektor. Det har imidlertid vist sig at være et særdeles tidskrævende arbejde at kode den offentlige sektor. Dels har det begrebsmæssigt har været et svært område, dels har der vist sig at være mange praktiske problemer forbundet med kodningsarbejdet.

Landet

Landskassens regnskabssystem var i sin grundstruktur uændret 1985-1996. Imidlertid var der tale om et vidtforgrenet system, som gjorde det svært at kode – især realøkonomisk, f. eks.:

- hver institution havde gennem årene fået sin egen afart af kontoplanen. Der var ikke noget overordnet niveau, som var fælles.
- der blev ikke skelnet mellem drift og investeringer før end fra begyndelsen af 90-erne.

- der var ikke sikkerhed for at f.eks. lønudgifter og vare/tjeneste køb blev konteret hver for sig.
- indtil i begyndelsen af 90-erne var der et omfattende system af fonde, hvis aktivitet kun kunne læses af nogle statusbevægelser i regnskabet.
- der var flere landsinstitutioner, som lå uden for landskasseregnskabet, og som havde egne omfattende regnskabssystemer. Eks.: sygehusene, seminariet, huslånefonden, udviklingsfonden, plejehjem osv.
- hvert år skete kom der nye konti til ligesom nogle konti ændrede indhold.

I landskassens regi er der nogle aktiviteter, som man i realøkonomiske opgørelser vil henføre til den private sektor: landsingeniørens entreprenør-aktiviteter, kystfarten, huslånefonden m.v.

Hvad angår betalinger mellem de offentlige delsektorer, så modtager landskassen tilskud fra den danske stat og yder tilskud til kommuner og offentlige fonde. Desuden lægger landskassen i en del tilfælde ud for kommunerne, som så tilbagebetaler disse beløb: pensioner, lærerlønninger m.v.

Delsektoren for landet, dvs. landskassen med ikke-integrerede institutioner/enheder, er blevet kodet for året 1990. Der er også arbejdet en del med 1995, som er også næsten færdigt. Først er der maskinelt overført koder fra 1990 over på 1995-konti. Derefter er der blevet arbejdet med at kontere de (ret mange) konti, som ikke fandtes i 1995, og med at analysere om den maskinelle overførsel har været rigtig. Planen var derefter at gå i gang med de mellemliggende år 1991-1994 og årene 1985-1989 på samme måde, men pga. personaleudskiftninger standsede dette arbejde op i begyndelsen af 1998.

Fra 1997 er der imidlertid indført et nyt regnskabssystem for landskassen, som helt konsekvent arbejder med en fælles kontoplan for alle institutioner/enheder. De behov der måtte være for særlige opdelinger løses ved underopdelinger af standardkontoplanen. Endvidere indeholder kontoplanen realøkonomiske koder og funktionelle koder. (Disse koder mangler dog en gennemgang, f. eks. mhp. at placere alle offentlige enheder i den offentlige sektor, i hvis regi man mener aktiviteten foregår.) Der ligger kun ganske få enheder uden for regnskabet og der er en adskillelse mellem drift og investeringer. I bilaget "Det nye landskasseregnskab" er regnskabssystemet nærmere beskrevet mhp. realøkonomiske og funktionelle opgørelser.

Kommunerne

For kommunernes vedkommende gør det sig også gældende at

- kontoplanen er forskellig fra kommune til kommune. Dette er dog ændret noget i begyndelsen fra 1993.
- regnskaberne er ofte nettoregnskaber, dvs. udgifter er nettoficeret for evt. indtægter, heru. fra andre kommuner og fra landskassen.
- man inden 1993 har svært ved at identificere løn, varekøb osv. hver for sig.

- en del enheder ligger uden for regnskaberne. Eks.: daginstitutioner, havne.

Havnene drives i kommunalt regi, men bør i en realøkonomisk opgørelse henføres til den private sektor

Som nævnt ovenfor modtager kommunerne tilskud fra landskassen, ligesom der er betalinger mellem landskassen og kommunerne, som dækker udlæg hos landskassen.

Da der er 50 kommuner (der er 49 kommuner fra 1996 og indbyggertallet varierer fra ganske få indbyggere til godt 15.000 indbyggere i Tórshavn), så var det et næsten uløseligt arbejde at kode kommunerne ud fra de foreliggende regnskaber. Der blev gjort forskellige forsøg med opregninger baseret på stikprøver. Vurderingen var imidlertid, at opregningerne ikke så plausible ud. Der er dog gjort en foreløbig opgørelse for 1990, som er blevet anvendt til en konsolideret opgørelse af den offentlige sektor.

I 1998 gik Hagstovan i samarbejde med Landsbanken over til at registrere kommunerne på basis af saldolister for årene fra 1993. Denne metode, som har vist sig at give et gennembrud, er beskrevet i notatet Kommuneregnskabsstatistik for Færøerne. Grunden til at man ikke er gået længere tilbage end 1993 er dels at man vil afgrænse arbejdet, dels at mange kommuner fra 1993 er gået over til kontoplaner, som i hovedtræk er ret ens og endelig er det svært at få fat på saldolisterne jo længere man går tilbage i tid.

De offentlige fonde og den danske stat på Færøerne

De offentlige fonde omfatter arbejdsløshedsordningen (ALS), fritidsfonden, ATP (Arbejdsmarknadsaflønning), lønsikringsfonden (Trygdargrunnin fyri avreiðingar og lønir), sygekasserne, landbrugsfonden og kirkefonden. De foreligger kodet for 1990 og 1995. Da der kun er få offentlige fonde er det ikke så krævende at få alle kodet.

Staten foreligger kodet realøkonomisk og funktionelt fra Danmarks Statistiks side. Den foreligger også kodet med Hagstovans standardkontoplan for 1985-1997. Staten yder tilskud til landskassen foruden at den direkte dækker driften af statsinstitutioner på Færøerne, heraf bør driften af flyvepladsen henføres til den private sektor.

Sammenfatning

Der er i dag stor forskel på, hvor langt man er kommet med at opgøre de enkelte delsektorer. Der foreligger derfor heller ikke nogen konsolideret opgørelse af den samlede offentlige sektor, undtagen en foreløbig opgørelse for 1990.

Sammenfattende kan man sige, at fra 1997 vil det med en ret begrænset indsats være muligt at opgøre både de offentlige delsektorer og at opstille en konsolideret opgørelse for den samlede offentlige sektor.

For årene 1993-1996 vil det være muligt at opgøre delsektorerne kommuner, offentlige fonde og den danske stat på Færøerne. Det vil også være overkommeligt at opstille landskassen for 1995.

For årene 1985 findes der opgørelser for den danske stat og det vil ikke kræve så meget at opgøre de offentlige fonde.

Det vil derimod kræve en meget stor indsats at opgøre landet realøkonomisk for årene 1985-1996, bortset fra de to år 1990 og 1995, som jo allerede foreligger i noget nær færdig form.

Bilag. Det nye landskasseregnskab

Landskassen har fra 1997 taget et helt nyt regnskabssystem i anvendelse. Systemet kører i Oracle Financials, og indeholder mange muligheder for alternative opsummeringer, fordelinger osv. Kontostrengen, som er 17 cifre, indeholder koder, som giver mulighed for realøkonomiske og funktionelle opdelinger af landskassens aktiviteter.

Felt 2 Formål (se nedenfor) er en funktionel kode, men den er ikke i fuld overensstemmelse med COFOG. Der er i 1999 dog skabt mulighed for at opgøre landskassen i hht. COFOG, idet felt 3 Aktivitetsområde uden for kontoplanen har fået påhæftet COFOG koder på hver enkelt postering. Dermed kan systemet honorere en COFOG fordeling af landskassen.

Hvad angår den realøkonomiske fordeling, så giver felt 6 Standardkonto mulighed for at fordele realøkonomisk. Felt 6 giver en fordeling på

- drift og investeringer
- lønninger og vare/tjenestekøb
- indkomstoverførsler og erhvervstilskud
- betalinger mellem offentlige myndigheder
- skatter og overførselsindkomster

En yderligere opdeling kan foretages gennem felt 7 Regnskabskonto og felt 8, hvor institutionerne kan foretage selvstændige detaljerede fordelinger af aktiviteten.

Hagstovan deltog i den oprindelige fastlæggelse af felt 6 Standardkonto. Målet var at sikre at man skulle kunne lave realøkonomiske fordelinger, som var i overensstemmelse med internationale standarder. Der har imidlertid ikke været nogen gennemgang, hvor Hagstovan og Gjaldstova (regnskabsdirektoratet) sammen har fastsat, hvordan kodningen skal være i konkrete tilfælde.

Der er derfor i den nuværende kodning tilfælde, hvor man fra Hagstovans side vil anbefale en ændring af kodningen eller i en opgørelse til nationalregnskabet ville ændre koden.

Bl.a. er udgifterne til kystfarten og landsingeniøren i dag kodet som lønninger, varekøb osv., hvor man fra Hagstovans side ville opfatte disse aktiviteter som markedsræssige og derfor ville skulle kodes som støtte til erhverv.

Et andet eksempel er at landskassen i nogle tilfælde foretager udlæg for kommunerne. Disse udgifter er derfor konteret brutto hos landskassen, medens kommunernes andel af udgifterne er registreret som overførsel fra kommuner til landskasse. Eksempler på dette er rentestøtten, pensioner, FAS (den færøske pendant til DIS-registeret). I disse tilfælde burde netto-udgiften være registreret hos hhv. landskassen og kommunerne samtidig med at betalingen fra kommunerne blev udlignet.

Et tredje eksempel på forhold, som må gennemgås, er i hvilken offentlig sektors regi man ønsker at aktiviteten skal opgøres. Det ville f.eks. være naturligt at lægge alle udgifter i forbindelse med folkeskolen i kommunalt regi. Imidlertid betaler landskassen lærerlønningerne direkte til lærerne. I dag er lærerlønningerne registret som løn hos landskassen. Dette ville man sandsynligvis ændre til at det blev en overførsel til kommuner, og at kommunerne tilsvarende fik en udgift til lærerlønninger.

Tabel. Landskassens kontoplan og indholdet af felt 2 og 6.

Felter i landskassens kontoplan	Indholdet af felt 2: Formål	Indholdet af Felt 6: Standardkonto
1. felt: Paragraf 2. felt: Formål 3. felt: Aktivitetsområde 4. felt: Hovedkonto 5. felt: Underkonto 6. felt: Standardkonto 7. felt: Regnskabskonto 8. felt: Til institutionernes egen disposition	Lagtinget Fællesudgifter Landsstyret Udenlands anliggender Lovområdet Finans Personale mv. Sundhed Socialområdet Bolig Uddannelse og forskning Kultur Udbetalingsordninger Miljø Råstoffer Landbrug Fiskeri Søfart Opdræt Handel og erhverv i øvrigt Trafik og kommunikation Arbejdsmarked Renter Skatter og afgifter Statstilskud	Driftsudgifter Lønninger mv. Køb af varer og tjenester Køb af udstyr netto Leje, vedligeholdelse og skat Afskrivninger o.a. Andre driftsudgifter Driftsindtægter Salg af varer og tjenester Kontrol- og tilsynsafgifter Andre driftsindtægter Investeringsudgifter Byggeri og produktion Anskaffelser Investeringsintægter Salg af investeringer Overførsler Tilskud til udlandet o.a. Tilskud til borgerne Erhvervsstøtte Anden støtte Investeringsstøtte o.a. Renteudgifter o.a.

		Skatter og overførselsindkomster Skatter og afgifter Obligatoriske gebyrer, bøder o.a. Ordinære overførselsindkomster Overførsler fra Danmark Renteindtægter og udbytte Overførsler mellem offentlige myndigheder <i>Interne betalinger mellem offentlige institutioner (indtægter)</i> Overførsler til kommuner Købs-moms Interne betalinger mellem offentlige institutioner (udgifter) Overførsler fra kommuner Finansielle poster Udlån m.v. Salg af værdipapirer Tilbagebetaling af lån m.v. Hver af disse poster kan fordeles yderligere op i hht. felt 7.
9.		

Kommuneregnskabsstatistik for Færøerne

Mai Laksáfoss og Magni Laksáfoss, Hagstova Føroya og Kaj Johannesen, Landsbanki Føroya

Resumé: Kommuneregnskabsstatistikken for Færøerne er baseret på en database, hvor årsregnskaberne for 49 kommuner og 16 kommunale institutioner for årene 1993 og frem er samlede, og omkodet efter en standardkontoplan. Regnskaberne indsamles i den form de foreligger i den enkelte kommune/institution, hvorefter de bliver linkede over til Hagstovans standardkontoplan.

Denne 8 – cifrede standardkontoplan er opbygget således, at hvert beløb får en kode der angår: funktion, DRANST, institutionel status (kommunal/quasikommunal institution) og realøkonomisk opdeling. Standardkontoplanen er derefter linket over til COFOG og den danske realøkonomiske kontoplan. Der kan laves udtræk til offentlig sektor statistik i forskellige niveauer og databasen giver samtidig mulighed for at opgøre den kommunale sektor i nationalregnskabet.

1. Indledning

Der skal i nærværende papir kort redegøres for databasen bag den færøske kommuneregnskabsstatistik. For det første skal det kort opridses hvad der kan trækkes ud af databasen, og for det andet vil indsamling af data fra de administrative kilder blive beskrevet. Derefter beskrives indlæsning/indtastning af data samt den databehandling, der er nødvendig for at samle regnskaberne i én database. Endelig skal der kort redegøres for, hvilke problemstillinger der ligger i dette arbejde.

Formålet med at samle regnskaberne for alle kommuner på Færøerne i en samlet database, er både udarbejdelse af offentlig sektor statistik og at opgøre den offentlige sektor i nationalregnskabet. Disse to formål stiller forskellige krav til udformningen og detaljeringsgraden af databasen.

For at det, i "offentlig sektor statistik" øjemed, skal være muligt, at trække målrettede oplysninger ud af databasen, stilles der krav om opdeling efter bl.a. brancher og geografiske områder. For at det skal være muligt, at koble kommuneregnskaberne sammen med landskassen og staten, når den offentlige sektor skal opstilles samlet, stilles der krav til konsistens i kontoplanerne.

Der er udviklet en standardkontoplan, som alle regnskaberne for kommunerne og institutionerne linkes over til. Denne kontoplan er opbygget bl.a. på baggrund af en vejledende kontoplan, som tidligere er sendt ud til alle kommunerne. Mange af kommunerne bruger derfor stort set samme kontoplan som Hagstova Føroya anvender som standardkontoplan.

Standardkontoplanen er opbygget med 8-cifrede kontonumre. Ciffer 1 - 4 angiver den funktionelle opdeling, ciffer 5 angiver DRANST'en⁴⁴, ciffer 6 angiver institutionel status (kommunal/quasikommunal inst.) og ciffer 7 og 8 angiver den realøkonomiske opdeling. Den funktionelle opdeling linkes over i COFOG (Classification of the Functions of Government) og den realøkonomiske opdeling linkes over i "den danske realøkonomiske kontoplan".

2. Hvad kan der trækkes ud af databasen

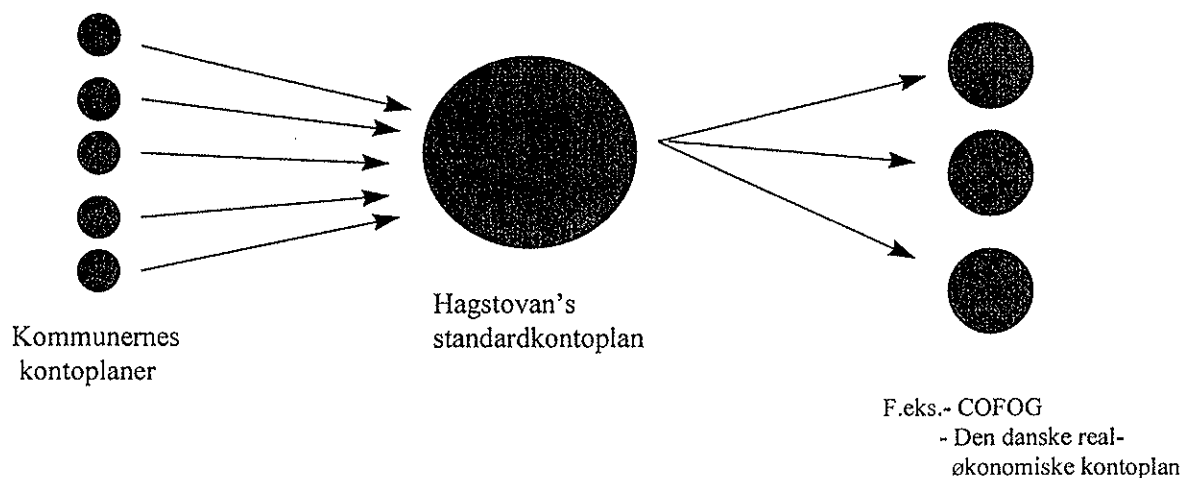
Som nævnt indledningsvis, har formålet med at samle regnskaberne for alle kommuner på Færøerne, været både udarbejdelse af offentlig sektor statistik og nationalregnskabet.

⁴⁴ DRANST= Drift, Anlæg og Status. Ciffer 5 kan tage værdien: 1)Drift, 2)Investeringer, 3)Renter, 4)Finansiering, 5)Afdrag på lån, 6)Skat, 7)Status, 8)Finansielle ændringer.

Angående nationalregnskabet, er det som følge af konsolideringen mellem kommunerne/institutionerne og landskassen, muligt at opgøre den kommunale sektor samlet, og at koble denne sammen med landskasseregnskabet (når dette er færdiglavet) i det samlede nationalregnskab.

Angående offentlig sektor statistik, er det som følge af de mange dimensioner i kontonumrene muligt at trække oplysninger ud på flere niveauer og i forskellige strukturer.

Figur 1 Oversigt over hvordan saldolisterne bliver linket

En yderligere styrke angående udtræk af databasen opnås som følge af linkningen mellem de forskellige kontoplaner. Som det ses i figur 1, er de forskellige kommuners kontoplaner linkede over til Hagstovan's kontoplan. Derefter er der også lavet en link over til COFOG, og til "den danske realøkonomiske kontoplan". Det er naturligvis også muligt at lave link over til andre systemer der måtte være relevante.

På denne måde kan en kommune få oplysninger om sit egen regnskab, i den struktur som den pågældende kommune er vant til at se. Vil denne kommune derimod sammenligne sit regnskab med andre kommuners regnskaber, kan dette gøres, ved at trække tallene ud struktureret efter Hagstovan's standardkontoplan. Ønskes der en sammenligning med kommuner i andre lande, er der yderligere mulighed for at trække tallene ud struktureret bl.a. efter COFOG.

3. Indsamling af data fra de administrative kilder

Regnskaberne bliver samlet ind fra alle 49 kommuner og de 16 kommunale institutioner på Færøerne, der har selvstændige regnskaber. De årsregnskaber som bliver offentliggjorte, har for lav detaljeringsgrad, til at de umiddelbart kan benyttes som kilde for regnskabsstatistikken. For at få mere detaljerede oplysninger uden at lægge yderligere arbejdsbyrde på kommunerne, er det valgt at indsamle de rå saldolister i den form, som de foreligger ude i den enkelte kommune/institution.

Oprindelig var planen, at alle saldolisterne skulle indsendes på diskette, som direkte kunne indlæses på Hagstovan's computer. Det har dog vist sig at være forskelligt, hvordan data bliver indsendt. Ca. en tredjedel af kommunerne sender saldolisterne ind på diskette, og resten sender materialet ind på papir. Det er også forskelligt hvorledes dataene er opstillede i det indsendte materiale. Der er i hovedtræk tale om følgende former:

1. Saldolister elektronisk (med kommunens/institutionens kontonumre)
2. Saldolister i papirform (med kommunens/institutionens kontonumre)

3. Regnskaber i papirform (uden kontonummer)

Der er indsamlet data for årene 1993 til 1997, dog er der huller enkelte år. Variablene, der er med i det materiale der indsamles, er vist i tabel 1.

Tabel 1 Variabelliste, vedrørende det indsamlede materiale

<i>Var. Navn</i>	<i>Var. Beskrivelse</i>	<i>Type</i>	<i>Bemærkninger</i>
K_NR	Kommunennummer	NUMBER(2)	Disse tre variable bliver i virkeligheden tilføjet på indtastningstidspunktet, selv om oplysningerne om hvilken kommune/inst. og hvilket år der er tale om kommer udefra.
D_NR	Afdelingsnummer	NUMBER(2)	
AR	Regnskabsår	NUMBER(4)	
S_NR	Kontonr.	NUMBER(10)	S_NR'et er kontonumrene fra kommunens/institutionens interne kontoplan.
KR	Saldo (kroner)	NUMBER(15,2)	

Det er forskelligt hvilke variable, der er med i det indsendte materiale. Variablene K_NR og D_NR er ikke med på de lister der bliver modtaget, disse bliver tilføjet på indlæsnings/indtastningstidspunktet. Hver kommune har et nummer, K_NR, fra 1 til 51 og institutionerne har fået tildelt afdelingsnumre, D_NR. Derudover bliver hver saldoliste suppleret med regnskabsår, AR. S_NR som er kommunernes/institutionernes kontonummer og KR som er saldoen i kroner, er begge med i de indsendte saldolister. I de tilfælde hvor årsregnskaber indsendes, er det kun variabelen KR, der er med.

4. Indlæsning/indtastning og behandling af data

Som følge af at regnskaberne bliver modtaget i forskellige former, er det nødvendigt med flere forskellige rutiner, når dataene skal samles i én samlet database.

4.1 Saldolister på diskette

Det er indtil videre 18 kommuner og én institution der indsender saldolisterne på diskette. Denne form sparer indtastningstid, idet saldolisten kun skal indlægges i systemet, og derefter blot skal checkes for nye kontonumre. Derefter bliver hver saldo linket (konteret) over til den 8-cifrede standardkontoplan. Hver konto/saldo får således tildelt en kode angående: funktion, DRANST, "institutionel status" og realøkonomisk opdeling.

4.2 Saldolister på papir - med kontonummer

Saldolisterne der indsendes på papir indtastes manuelt. Derefter bliver de linkede (konteret) over til standardkontoplanen. Der er lavet en mulighed for, at man ifm. indtastning af saldolisten for en given kommune, et givet år, kan hente kontoplanen for denne kommune fra et tidligere år frem igen, og blot nøjes med at tilføje eventuelle nyoprettede konti. Hvis kommunen derimod fuldstændig har skiftet

kontoplan må denne indtastes fra grunden. Hvis en kommune f.eks. har skiftet kontoplan i 1998 (den gamle kontoplan gælder til 1997 og den nye gælder fra 1998) skal U_AR i den gamle kontoplan, med kontonumrene fra Hagstovans standardkontoplan, sættes til 1997 og I_AR i den nye kontoplan sættes til 1998. Se variabelbeskrivelse i tabel 2.

4.3 Regnskaber på papir – uden kontonummer

Det er hovedsagelig de mindre kommuner og institutioner der har indsendt deres årsregnskab i stedet for saldolisten. Disse regnskaber bliver indtastede og linkede direkte over til standardkontoplanen.

De variable der er med i de gemte registre er beskrevet i tabel 2.

Tabel 2 Databeskrivelse af data som er med i de gemte registre

<i>Variabel-navn</i>	<i>Variabelbeskrivelse</i>	<i>Type</i>	<i>Bemærkning</i>
K_NR	Kommunennummer	NUMBER(2)	
D_NR	Afdelingsnummer	NUMBER(2)	
I_AR	Begyndelsesår	NUMBER(4)	Begyndelsesåret for kommunens interne kontoplan.
U_AR	Slutår	NUMBER(4)	Slutåret for kommunens interne kontoplan.
S_NR	Kommunens kontonummer	NUMBER(10)	Internt for kommunen/institutionen.
F1	Hovedgruppe– funktion	NUMBER(1)	Funktionel opdeling.
F2	Undergruppe I – funktion	NUMBER(1)	
F3	Undergruppe II – funktion	NUMBER(1)	
F4	Ikke i brug	NUMBER(1)	
R5	DRANST	NUMBER(1)	Drift, ANlæg, Status.
R6	Institutionel kode	NUMBER(1)	Kommunal/quasikommunal.
R7	Hovedgruppe – real-økonomisk	NUMBER(1)	Realøkonomisk opdeling
R8	Undergruppe – realøkonomisk	NUMBER(1)	
KR	Saldo (kr)	NUMBER(15, 2)	
SEQ_SORT		NUMBER	Hjælpevariabel

Når saldolisterne gemmes i registre, får de tildelt I_AR og U_AR i stedet for ét årstal, AR. Det bliver således, som før nævnt, angivet for hvilken periode kontoplanen er gældende.

Kodningen (konteringen) med F1-F4 og R5-R8 sker som manuel indtastning efter standardkontoplanen. Saldolisterne gemmes derefter med både kommunernes gamle kontonummer og det nye otte-cifrede kontonummer.

5. Problemstillinger der ligger i systemet

5.1 Skjulte lønninger

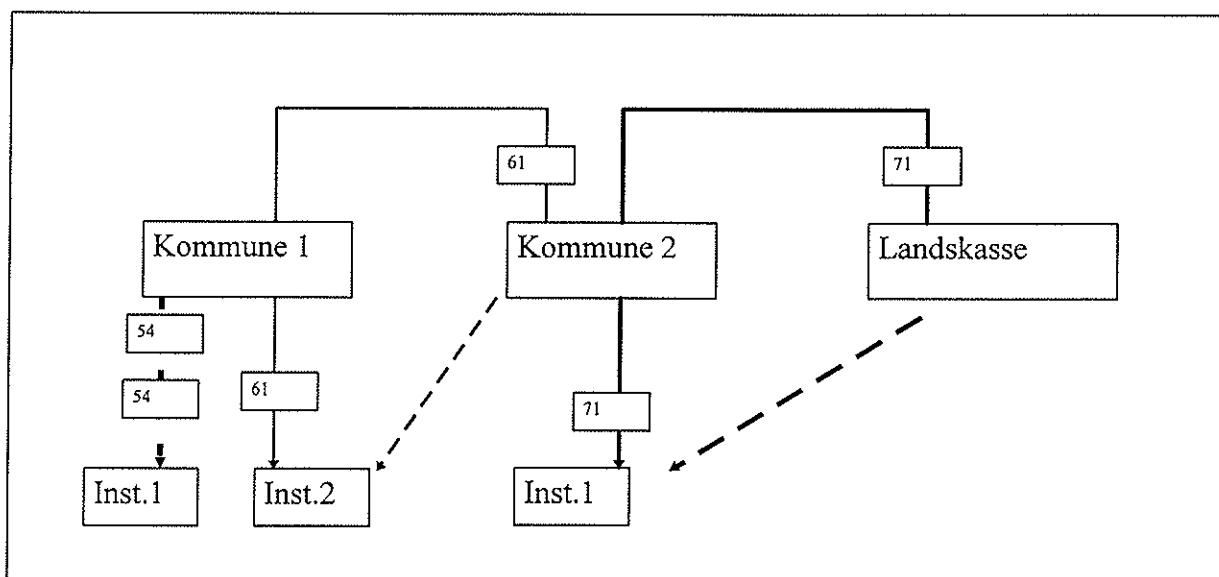
Som tidligere nævnt er vejledende kontoplaner før sendt ud til alle kommunerne. Denne vejledende kontoplan indeholdt dog kun den funktionelle dimension. Når de indkomne saldolister skal linkes (konteres) over til Hagstovan's standardkontoplan, letter det naturligvis arbejdet, når mange kommuner har fulgt den funktionelle opbygning i kontoplanen. Når det drejer sig om den realøkonomiske dimension, kan det derimod være svært at vurdere hvordan posterne skal konteres efter Hagstovans standardkontoplan.

Som eksempel kan nævnes, at der kan være skjulte lønninger i poster som f.eks. reparation af veje. Da denne, hos enkelte kommuner, internt kun er konteret funktionelt, fremgår det ikke af saldolisten hvordan udgiften er fordelt på løn og materiale. I stedet for at foretage en vurderet fordeling i de enkelte tilfælde, er det, når saldolisterne bliver linkede, valgt, konsekvent at kontere posten samlet på materiale. Når man så i eftertiden skal læse og fortolke tallene, ved man, at lønninger konsekvent er undervurderet. I forbindelse med brug af tallene, f.eks. til offentlig sektor statistik, kan man så evt. foretage en vurderet fordeling på løn og materiale, evt. baseret på en alternativ kilde.

5.2 Transaktioner mellem kommuner/institutioner

I forbindelse med transaktioner der sker mellem kommuner/institutioner, er det af stor betydning at den realøkonomiske kontering sker konsekvent, således at overførslen bliver udlignet når der skal foretages udtræk for flere kommuner/institutioner samlet. Det vil sige at regnskaberne skal konsolideres idet der laves udtræk.

Figur 2 Kontering af overførsler mellem kommuner, institutioner og landskassen

Note: 54 Overførsler til institutioner
61 Betaling til/fra andre kommuner
71 Betaling til/fra landskassen

Konteringerne som er illustreret i figur 2 vedrører udelukkende den realøkonomiske del af konteringerne. Vi ser først på en overførsel fra "Kommune 1" til kommunens egen institution, "Inst.1" - tegnet med tyk punkteret pil. Dette kan for eksempel være kommunens andel af driften af en døgninstitution. Denne overførsel konteres, som vist i figuren, i kredit på konto nr. 54 "Overførsler til institutioner" hos "Kommune 1", og i debet på samme konto hos institutionen.

Vi skal derefter se på en overførsel fra "Kommune 2", til "Inst.2" i "Kommune 1" - tynd stiplede pil. Dette kan for eksempel være Kommune 2's betaling til folkeskolen i "Kommune 1", for at have børn gående i dennes skole. Betalingen skal konteringsmæssigt betragtes som en overførsel til en anden kommune. Vi skal således følge den tynde optrukne linie. Det vil sige, at overførslen skal konteres i kredit på konto 61 "Betaling til/fra andre kommuner" hos kommune 2, og i debet på samme konto hos Kommune 1's "Inst.2".

5.3 Konsolidering af landskassen

Ser vi på en overførsel fra landskassen til en kommunal institution, er tankegangen den samme, som ved en overførsel fra "Kommune 2" til institutionen i "Kommune 1". Denne transaktion er tegnet med en tyk stiplede linie i figur 2 og kan f.eks. være landskassens andel af driften af en døgninstitution. Denne overførsel skal dog konteringsmæssigt, betragtes som en betaling fra landskassen til kommune 2. Vi skal altså følge den tykke fuldt optrukne linie. Det vil sige at betalingen skal konteres i debet på den realøkonomiske konto nr. 71 "Betaling til/fra landskassen" hos institutionen. Når landskasseregnskabet skal konteres efter standardkontoplanen, ved vi så, at denne betaling funktionelt skal konteres i kredit på samme konto.

5.4 Fælleskommunale institutioner

Et andet problem ligger i de tilfælde hvor kommuner er gået sammen, om at lave f.eks. en havn eller en skole. For at manipulere så lidt som muligt med regnskabstallene, er det valgt at oprette en "kunstig kommune" til disse fælleskommunale institutioner. Vi får således kommuner der udelukkende består af en institution (afdeling). På denne måde undgår vi, at opsplitte regnskabet for en fælleskommunal institution. Hovedargumentet for dette valg er, at der skal være konsistens imellem det regnskab som ligger i databasen for hver enkelt kommune, og kommunens interne regnskab. Et andet argument er, at det altid vil være forbundet med usikkerhed og fejlvurderinger, når man skal opdele et regnskab, uden at have fuldt kendskab til hvad der gemmer sig bag alle poster.

Referat af session om den offentlige sektor i internationalt perspektiv

Oplæg ved Søren Brodersen, Danmarks Statistik

Referent: Vøgg Løwe Nielsen, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut

I indlægget understregede Søren Brodersen de senere års voksende internationale interesse for data om den offentlige sektor – ikke mindst data, der er opgjort efter nationalregnskabsbegreber og koordineret med den øvrige del af nationalregnskabet.

For Færøerne kan det også blive af stor betydning at have en statistik opgjort efter disse principper. Først og fremmest af hensyn til de færøske politikere og myndigheder og deres muligheder for at tilrettelægge den færøske finanspolitik.

De såkaldte konvergenskriterier, der indgår som nøglebegreber i forbindelse med Euroen, er naturligvis ikke umiddelbart bindende for Færøerne, men i forbindelse med eventuelle fremtidige lånesager på det internationale marked vil det kunne få stor betydning for de opnåelige lånevilkår, at disse begreber kan følges for den færøske økonomi. Selvom Færøerne ikke direkte kan afkræves oplysninger om den offentlige sektor fra Eurostat og IMF, er det nærliggende, at potentielle långivere vil efterspørge disse data. Også danske myndigheder og Statsministeriets rådgivende udvalg vedrørende Færøerne må forventes at have behov for disse data.

Referat af sessionerne om den færøske offentlige sektor og kommuneregnskabsstatistik for Færøerne

Oplæg: se nedenfor

Referent: Mai Laksáfoss, Hagstova Føroya

1. Status for den færøske offentlige sektor
Indlæg med Bjarni Olsen (BO) fra Hagstova Føroya, baseret på skriftligt indlæg med samme titel samt foreløbige opgørelser.
2. Kort beskrivelse af Kommuneregnskabsstatistikken for Færøerne, systemet
Indlæg med Magni Laksáfoss (ML) fra Hagstova Føroya, baseret på skriftligt indlæg med samme titel.
3. Kort gennemgang af foreløbige opgørelser.
Indlæg med Kaj Johannesen (KJ) fra Landsbanki Føroya, baseret på udtræk fra Kommuneregnskabsstatistikken.
4. Spørgsmål og kommentarer.

1. Status for den færøske offentlige sektor

Bjarni Olsen fra Hagstova Føroya gennemgik status for den færøske offentlige sektor. Dette var som sagt baseret på det skriftlige indlæg, og var en kort beskrivelse af det arbejde der er blevet gjort i forbindelse med delsektorerne: Landet, Offentlige fonde, Kommunerne og Staten.

Derefter præsenterede han foreløbige opgørelser over dele af den offentlige sektor. Da disse tal ikke var blevet fejlrettede og finpudsede, blev det vurderet at disse opgørelser ikke skulle udleveres. Præsentationen af opgørelserne førte dog alligevel til en nyttig diskussion af nogle principielle afgørelser.

Rentestøtte: BO fremhævede eksemplet, med at en kommune yder rentestøtte til borgere i sin kommune, og denne støtte bliver udbetalt via landskassen. Hvordan skal denne transaktion registreres i opgørelserne, når landskassen i dette tilfælde blot indgår som en formidler af pengene. Der kom en kommentar fra en af Danmarks Statistiks medarbejdere om at registreringerne i sådanne tilfælde bør konteres via landskassen.

Eftergivelse af gæld til Danmark: Der kom en kommentar fra en medarbejder hos Danmarks Statistik om at eftergivelse af gæld til Danmark ikke bør indgå i overførsler fra Danmark til Færøerne, men at denne transaktion må fremgå særskilt.

Offentlige udgifter pr. capita: I forbindelse med sammenligningen af offentlige udgifter pr. capita for Danmark og Færøerne blev det bemærket, at "Forsvar" og "Sociale udgifter" skiller sig ud. Dette er udtryk for væsentlige forskelle i den færøske og den danske samfundsstruktur. Petur Alberg Lamhauge fra Gjaldstovan mente, at der bør laves reguleringer, før tallene for Færøerne og Danmark sammenlignes. Der kom også en kommentar fra en medarbejder fra Danmarks Statistik, om at man i OECD opgørelser umiddelbart sammenligner statistikker fra lande med betydelige strukturelle forskelle.

2. Kort beskrivelse af Kommuneregnskabsstatistikken for Færøerne, systemet

Magni Laksáfoss fra Hagstova Føroya gennemgik Kommuneregnskabsstatistikken for Færøerne. Denne gennemgang var som sagt baseret på det skriftlige indlæg, og var en kort beskrivelse af det system som er blevet udviklet til formålet.

Der kom generelle kommentarer fra medarbejdere hos Danmarks Statistik, om at det var et godt system som indeholder gode potentielle muligheder.

Arbejdsbesparende: Derudover blev det bemærket, at der på grund af systemets opbygning, vil kræves forholdsvis begrænset ressourceforbrug på længere sigt.

Dækningsgrad: Poul Jensen fra Danmarks Statistik bemærkede, at der er stor sikkerhed i opgørelserne, på grund af at der er en meget høj dækning.

3. Kort gennemgang af foreløbige opgørelser.

Kaj Johannesen fra Landsbanki Føroya præsenterede talmaterialet fra den færøske Kommuneregnskabsstatistik. Disse foreløbige opgørelser har en næsten 100 % dækning, men er dog ikke færdig fejlsøgt og fejlrettet. Det blev dog vurderet, at opgørelserne var forholdsvis retvisende og robuste.

Løn/materiale: Det er et problem, at man ikke har udgifter fordelt på løn og materiale. En mulighed er at lave en fordeling på baggrund af alternative kilder.

Fejlsøgning: Der bør tages stikprøver fra talmaterialet i Kommuneregnskabsstatistikken, og sammenligne dem med tal fra skatteregisteret, lønregisteret og gældsopmålinger ifm. opgørelsen af betalingsbalancen.

4. Spørgsmål og kommentarer.

Poul Jensen fra Danmarks Statistik mente, at det ville være godt med en god opregningsmetode. På denne måde ville det være muligt at producere foreløbige tal, selv om ikke alle regnskaberne er indsamlede. Dette ville sikre hurtig udgivelse af opgørelserne.

Der kom yderligere spørgsmål fra Danmarks Statistik, om hvornår nationalregnskabet er færdigt. Der kom ikke noget konkret svar på dette spørgsmål, men der var enighed om, at de delopgørelser der var blevet fremlagt så lovende ud.

Endelig kom der et forslag fra Danmarks Statistik om, at når Nationalregnskabet for 1997 var færdiggjort, ville det være hensigtsmæssigt, hvad de ældre år angår, at udarbejde nationalregnskabet for årene 1990 og 1995.

Nye nationalregnskabsberegninger for Færøerne

Bent Thage, Danmarks Statistik

0. Baggrund

Det indgår i konsulentprojektet vedrørende udviklingen af den færøske statistik at foretage en udredning om etablering af færøske nationalregnskaber der kan bruges som et solidt grundlag for vurderingen af den økonomiske udvikling i Færøerne.

Dette papir er udarbejdet på grundlag af drøftelser på Færøerne i april måned 1999 og overvejelser i tilknytning hertil. Formålet med drøftelserne var at skaffe et overblik over mulighederne for at genoptage produktion af egentlige, officielle nationalregnskaber for Færøerne med en vurdering af det primærstatistiske grundlag og forslag til omfang og fremstillingsmetode. I sammenhæng hermed skulle der endvidere ses på mulighederne for at forny vægtene i det færøske detailpristal.

Fra Danmarks Statistik deltog Bent Thage og Vøgg Løwe Nielsen, fra Hagstovan Bjarni Olsen, Olavur Christiansen og Magni Laksafoss, fra Landsbanken Sigurd Poulsen og fra Det færøske økonomiske Råds sekretariat Herman Oskarsson.

Resultatet af overvejelserne er dels afrapporteret i nærværende, dels i papiret "*Deflatering af det færøske nationalregnskab og vægte til det færøske detailpristal*" af Vøgg Løwe Nielsen.

1. Nationalregnskabets nuværende situation

De nationalregnskabstal, der nu foreligger for Færøerne, jf. nedenfor består alene i en fremregning af de summariske tal, der blev beregnet for årene 1989-92 i forbindelse med udarbejdelsen af "Rapport fra udvalget vedrørende genopretning af Færøernes økonomi" fra 1993. De seneste officielle nationalregnskabstal for Færøerne er udarbejdet for året 1988 (jf. s. 9 i Genopretningsudvalgets rapport). Der foreligger i øvrigt nationalregnskabstal for Færøerne tilbage til 1962. For årene frem til 1980 er de i princippet baseret på SNA53 (svarende til de danske tal i SU nr. 7 fra 1962), og derefter (med 1980 som overlappingsår) på SNA68. Tallene foreligger kun beregnet i løbende priser.

I Det Rådgivende Udvalgs Rapport 1997/98 siges det, at "Hagstovan, det færøske statistikkontor, udarbejder endnu ikke nationalregnskabsopgørelser for den færøske økonomi. Der findes for eksempel ikke en officiel opgørelse af bruttonationalproduktet, BNP" (s. 10).

Det blev oplyst, at de tal, der nu årligt offentliggøres i Årbog for Færøerne, fremstilles i Hagstovan medio året med en arbejdsindsats på nogle få dage. Tabellerne omfatter BFI opdelt på erhverv (ca. 20), en forsyningsbalance og en meget summarisk beregning frem til disponibel BNI, opsparing og for-

dringserhvervelse, netto, uden nogen egentlig kontostruktur. Alle tal er i løbende priser, men der gives også en serie af reale vækstrater for BFI, fremkommet alene ved anvendelse af det generelle forbrugerprisindeks. Uanset publiceringsmåden for disse tal må de opfattes som "ikke-officielle". Balanceringsproblemet løses ved at det private forbrug bestemmes residualt, hvad der reelt indebærer, at BNP alene bestemmes fra produktionssiden.

I forbindelse med den årlige opgørelse af den færøske udlandsgæld er der for årene 1995-97 opstillet en fordringsbalance med fordelinger på 19 "sektorer".

Landsbanken udfører egne nationalregnskabsberegninger ved anvendelse af en noget mere sofistikeret metode, hvor produktionsværdien fra 1988 og fremefter for hver enkelt branche er fordelt på følgende grupper: (1) Input i alt, (2) Privat forbrug, (3) Offentligt forbrug, (4) Private investeringer, (5) Offentlige investeringer, (6) Lagerinvesteringer og (7) Eksport. Metoden er således en meget aggregeret varebalancemetode, men det erkendes, at der er "meget store spændinger i materialet", og at kun lønoplysningerne anvendes fuldt ud.

Det fremgår af Det Rådgivende Udvalgs rapport 1997/98 (s. 32), at der eksisterer to serier for BNP og disponibel BNI for Færøerne, nemlig dels Hagstovans og dels Landsbankens. Landsbankens tal overstiger i stigende grad Hagstovans tal, i 1997 således med ca. 5 pct. Der kunne ikke umiddelbart gives nogen forklaring på dette forhold, ud over, at tallene fremkommer ved anvendelse af forskellige beregningsmetoder.

2. Summarisk oversigt over datagrundlaget

Andre dele af Færøprojektet beskæftiger sig mere indgående med de enkelte primærstatistikker og der skal derfor her alene gives en oversigtlig vurdering af primærstatistikken som grundlag for udarbejdelse af nationalregnskab.

Alle private erhverv er dækket af den såkaldte branchestatistik (skattemæssig regnskabsstatistik), der giver alle de sædvanlige regnskabsmæssige hovedopdelinger, samt en vis yderligere specifikation, fx for købet af tjenester. Spørgsmålet om omfanget af underleverancer inden for de enkelte brancher er dog ikke eksplicit behandlet. De finansielle oplysninger går til Landsbanken, som bearbejder dem. Statistikken foreligger for alle årene siden 1985, om end der især kan stilles spørgsmålstejn ved kvaliteten for de første år. Tallene er i princippet færdige for årene 1985-96, og der arbejdes nu på 1997. Offentliggørelse forventes at kunne påbegyndes i sommeren 1999 med fiskeribranchen som den første. Fremover vil offentliggørelse kunne ske med en udgivelsestid på ca. et år. I bearbejdningen kan regnskaberne sammenholdes med fx momstal, og der sker meget få henvendelser direkte til virksomhederne. Branchemæssigt foreligger virksomhederne kodet både i henhold til ISIC68 og DB93.

Lønudbetalingsstatistikken (siden 1986) og statistikken over ansættelsesforhold (siden 1989) giver et godt grundlag for en løbende vurdering af løn

og beskæftigelse. Begge statistikker er månedlige. For statistikken over ansættelsesforhold er det dog den begrænsning, at en person kan indgå flere gange, ligesom der ikke sondres mellem heltids- og deltidsjob.

Der blev indført moms på Færøerne den 1. januar 1993 og der foreligger tilgængelige momsoplysninger fra de momsregistrerede virksomheder. Materialet er dog indtil videre kun delvis blevet udnyttet. En egentlig momsstatistik udarbejdes kun for detailhandelen og for visse serviceerhverv (bl.a. revisorer, advokater og edb-virksomhed), og der er problemer med fortolkningen af branchepaceringen, som grundlæggende set finder sted for juridiske enheder. Det vil også være muligt at udnytte momsoplysningerne til vurdering af de private investeringer, idet "større investeringer" skal fremgå separat af afregningsblanketten. I øvrigt tages hele momsblankettens indhold for tiden op med Told og Skat. Udnyttelsesmulighederne af momsoplysningerne begrænses i nogen grad af de mangeartede og over tiden stadig mere omfattende momsfritagelser, specielt da fritagne transaktioner ikke normalt skal opgives.

Hvad det offentlige angår, foreligger der for Landskassen fra 1997 et nyt regnskabssystem, der umiddelbart muliggør såvel en realøkonomisk som en funktionel opdeling af udgifterne. For årene 1995-96 foreligger Landskassens udgifter også kodet, men der er store problemer med de tidligere år. Arbejdet med Landskassens regnskaber tilbage i tiden har i det seneste år ligget stille af ressourcemæssige grunde. For kommunerne foreligger der for årene 1993-97 realøkonomiske og funktionelle opdelinger, men der resterer fortsat nogen fejlretning. 1993-94 skiftede de fleste kommuner til et standardiseret regnskabssystem. Torshavn har dog fortsat sit eget system, men det er tilstrækkeligt detaljeret til at de nødvendige oplysninger kan udtrækkes. For årene 1985-92 foreligger der kun ret aggregerede tal for kommunerne. For de offentlige fonde (arbejdsløshedsforsikringen, sygekasser, ATP, Løngarantifonden) foreligger der tilstrækkelige regnskaber. Der er endnu ikke foretaget en systematisk afgrænsning af den offentlige sektor (dvs. offentlig forvaltning og service) og der er tvivl om, hvorledes en række virksomheder/institutioner i grænseområdet skal placeres (diskussion af 50% reglen). De offentlige investeringer belyses i øvrigt gennem en årlig skemabaseret tælling. Mulighederne for at etablere en budgetstatistik blev vurderet som gode, men der er ingen aktuelle planer herom. Dette vil være væsentligt i forbindelse med udarbejdelsen af foreløbige nationalregnskaber.

Eksport og import af varer foreligger godt belyst i udenrigshandelsstatistikken for Færøerne, medens der er betydelig tvivl om tjenestetransaktionerne og de øvrige løbende transaktioner både mht. samlet omfang og sammensætning. (Jf. diskussionen om hvorvidt varebalancemetoden kunne frembringe udenrigsomsætningen af tjenester som en residual). For Færøerne, hvor den helt overvejende del af forsyningen med forbrugs- og investeringsvarer bliver importeret, vil importstatistikken udgøre en meget vigtig kilde til nationalregnskabet, uanset det konkrete valg af beregningsmetode.

Pålidelige opgørelser af forbruget må anses for at have stor potentiel værdi, også selv om der kun er tale om en enkeltstående undersøgelse. Den vil først

og fremmest kunne bidrage til etablering af et benchmark for det private konsum, men også have en mere omfattende rolle i beregningerne. Om problemerne ved og muligheder for at nå frem til sådanne opgørelser henvises til Vøggs ovennævnte notat.

Hvad angår mulighederne for at foretage fastprisberegninger, er de indgående behandlet i Vøggs notat, herunder også det foreliggende prismateriale. Der findes et forbrugerprisindeks, men intet engrospristal eller producentprisindeks. Der foreligger en detaljeret prisstatistik for fisk. Endvidere kan der beregnes enhedsværdier for eksport og (hvad der i deflaterings-sammenhæng er vigtigst) for import. I betragtning af økonomiens størrelse skulle det imidlertid være overkommeligt på en række centrale områder at indhente prisoplysninger alene til brug i fastprisberegningerne.

Ovenstående gennemgang af foreliggende primærstatistik er ikke udtømmende, men tilstrækkelig til at konkludere, at det primærstatistiske grundlag for opstillingen af et egentligt nationalregnskab for Færøerne er til stede. Der vil dog være en række områder, hvor skøn og antagelser bliver nødvendige, men herved adskiller situationen sig ikke fra, hvad der er tilfældet i de fleste lande.

3. Forsøg på opstilling af en arbejdsplan for et Færøsk national-regnskab

Ved udarbejdelsen af et arbejdsprogram for det færøske nationalregnskab må der foretages en række principielle afvejninger, der som udgangspunkt har, at der skal opstilles et helt nyt teknisk beregningssystem, som må opbygges fra grunden af med den indsats af ressourcer og tid, som dette vil kræve. Samtidigt er der et påtrængende behov for relativt hurtigt at få beregnet nogle nationalregnskabstal med en pålidelighed og detaljeringsgrad, som gør dem anvendelige i den økonomisk-politiske planlægnings- og beslutningsproces.

Et nyt Færøsk nationalregnskab skal baseres på SNA93/ESA95. Ud over opstillingen af et nyt beregningssystem, en hovedrevision på grundlag af de nye datakilder og en væsentlig udvidelse af beregningernes omfang vil der derfor også være tale om implementering af et helt nyt nationalregnskabs-system med de ressourcekrav, som dette stiller.

Det må prioriteres højt, at der relativt hurtigt kan foreligge aktuelle tal. Der må derfor vælges et benchmarkår for opbygningen af det nye system, der ligger så sent som overhovedet muligt. Sammenholdt med de nye og/eller forbedrede datakilder taler dette for at vælge 1997 som benchmark år. Når systemet er etableret for dette år, kan der umiddelbart fortsættes med beregningen af helt aktuelle tal for de følgende år. Tilbageregningen for tidligere år, tilbage til 1990 eller 1985 må derefter ske på en mere summarisk måde, under hensyntagen til ressourcerne og de for disse år eksisterende kilder.

I forbindelse med etableringen af et nyt system må der konkret tages stilling til følgende:

- Beregningernes omfang (funktionelle del af regnskabet og detaljeringsgraden for de enkelte kategorier, fastprisberegninger, hovedkonti, institutionelle sektorer)
- Grundlæggende metode (varebalancemetoden eller separate beregninger af de enkelte variable og makroafstemning)
- Fremstillingen af foreløbige årlige tal. Eventuelt kvartalstal

Beregningernes omfang

Omfanget af beregningerne forstås her som de *tabeltyper*, der skal kunne indgå i de løbende offentliggørelser, og afhænger i princippet ikke af de beregningsmetoder, der anvendes ved tallenes fremstilling.

Beregningerne må som et minimum omfatte en brancheopdelt opgørelse af produktionsværdi, råstofforbrug og værditilvækst (i basispriser), omfattende fx ca. 20 brancher, kompatibel med DB93, men med underopdelinger af særlig relevans for Færøerne. Værditilvæksten skal yderligere opdeles på sine bestanddele: Andre produktionsskatter, netto, aflønning af ansatte og restindkomst. De endelige anvendelser skal opdeles på funktioner for det private konsum (COICOP) med 13-grupperingen som et minimum, og investeringerne på hovedarterne, og helst også på investerende erhverv. Det offentlige konsum skal foreligge på hovedgrupperne i henhold til COFOG. Hele den funktionelle del skal også foreligge i faste priser. Det kan her blive nødvendigt som udgangspunkt at vælge 1997 som basisår for fastprisberegningerne. Vedrørende fastprisberegningerne henvises i øvrigt til Vøgg's papir.

Hele hovedkontosystemet fra produktionskontoen til kapitalkontoen skal foreligge, samt konto for varer og tjenester og konto for udlandet (det sidste må naturligvis være nøje koordineret med de udviklinger, der sker i betalingsbalancestatistikken).

Hvad angår opdelingen på indenlandske institutionelle sektorer bør det i første omgang som et minimum være muligt at foretage en opdeling på sektoren for offentlig forvaltning og service og en restsektor. I betragtning af fiskeriets betydning kunne man imidlertid også overveje at etablere en særskilt fiskerisektor (på samme måde som man fx i nogle olieproducerende lande har etableret en institutionel oliesektor).

Grundlæggende metode

Som der er blevet redegjort for under besøget vil det bedste resultat utvivlsomt opnås ved etablering af et varebalancesystem som kernen i beregningerne. Alle de fordele, som dette vil indebære mht. maksimal udnyttelse af den eksisterende information, konsistens i beregningerne og sammenhæng mellem beregningerne i løbende og faste priser skal ikke yderligere uddybes her, men foreligger beskrevet i diverse materiale, som kan stilles til rådighed for Hagstovan. Varebalancemetoden er anbefalet i SNA93, og har i mange år været implementeret på et meget avanceret plan i fx Danmark og Norge.

På den anden side bør man ikke undervurdere omfanget af det arbejde, som opstillingen af et sådant system for benchmarkåret kræver. Dette gælder både mht. etableringen af det tekniske beregningssystem, og mht. den første afstemning på det detaljerede vareniveau. Gennemførelsen af et sådant system inden for en rimelig tidshorisont vil derfor kræve en meget detaljeret arbejdsplanlægning med en række tilbagefaldsmuligheder samt en stram tidsplanlægning og -styring. Og det vil være uomgængeligt nødvendigt, at der kan sikres kontinuitet for kvalificeret personale på opgaven. Den risiko, man må operere med er, at systemet ikke bliver færdiggjort, og hele indsatsen derfor vil være spildt.

Et andet metodemæssigt udgangspunkt er et mere traditionelt, hvor hver enkelt variabel (værditilvækst i et erhverv, en enkelt gruppe af privat konsum etc.) beregnes separat ud fra foreliggende primærstatistik og indikatorer, herunder også ved anvendelse af mere afgrænsede delsystemer. Det bør i denne forbindelse bemærkes, at stort set alle disse variable også ved anvendelse af varebalancemetoden skal beregnes som *udgangsskøn* for input til systemet. Forskellen vil derfor være, at disse beregninger i stedet får karakter af mere definitive beregninger af de pågældende variable. En væsentlig ulempe ved denne metode består i, at afstemningsproblemet må løses på makroniveau, hvad der må antages generelt at medføre nationalregnskabstal af en ringere kvalitet end hvad der kunne opnås ved anvendelse af varebalancesystemet. Dette vil også gælde for fastprisberegningerne, som må baseres på en eller anden form for vægtede indeks for de enkelte variable, og hvor der også vil opstå et makroafstemningsproblem.

Fordelene ved valget af sidstnævnte metode er, at den er mere robust overfor omskiftelser i ressourcemæssige og personmæssige forhold i almindelighed, idet al arbejdsindsats direkte er rettet imod de tal, der skal offentliggøres, og risikoen for at spille betydelige ressourcer på systemudviklinger, der aldrig bliver færdige eller trækker ud i uacceptabel lang tid, bliver elimineret.

Planlægningsmæssigt kan man også forestille sig en fremgangsmåde, hvor den sidste metode i første omgang vælges som den primære, medens der sideløbende, i det omfang ressourcerne tillader det, eksperimenteres med forskellige aspekter af varebalancemetoden. Det vil for eksempel være oplagt at sikre sig konsistens i "fiskene" ved en partiel varebalancering for disse varer, ligesom fastlæggelsen af privat konsum og investeringer i vidt omfang må kunne støttes på importstatistikken.

Yderligere oplysninger om metodespørgsmål fremgår af bilaget "The Supply and Use Approach in Practice".

Fremstilling af foreløbige årlige tal og eventuelt kvartalsvise tal

Da de endelige årlige tal kun kan foreligge med et par års forsinkelse (eller mere), er det af hensyn til brugerne nødvendigt at fremstille foreløbige tal. Den første version af disse bør kunne foreligge inden udgangen af første halvår efter referenceåret. Med det statistikgrundlag, der nu foreligger på Færøerne, må dette vurderes som realistisk. (Fx fremskrivning af regnskabsstatistikken med lønudbetalinger, offentlig budgetstatistik, beskæftigelsesstatistik, momsstatistik mv). Grundlæggende set kan et sådant system etab-

leres som et *indikatorsystem*, hvor der for hver variabel i det seneste endelige regnskab vælges den mest relevante indikator til fremskrivningen. Der vil også her være behov for en afsluttende makroafstemning. De foreløbige tal skal udarbejdes i både løbende og faste priser.

Mulighederne for at etablere kvartalsvise nationalregnskabstal på et mere aggregeret niveau (eventuelt alene som en forsyningsbalance i løbende og faste priser) bør undersøges. Hvis de kunne etableres på et noget mere detaljeret niveau, ville det være en mulighed, at de helt kunne erstatte de foreløbige årlige tal.

4. Organisatoriske forhold

Der vil under alle omstændigheder være tale om opbygningen af et helt nyt nationalregnskab for Færøerne, idet de nuværende beregninger, som omtalt overfor, ikke kan anses for officielle tal, eller som et anvendeligt udgangspunkt for opbygningen af et nyt system. Det er afgørende, at de knappe ressourcer anvendes optimalt. Det tilløb til dobbeltarbejde, der nu - omend på et meget summarisk niveau - finder sted i Hagstovan og Landsbanken, må derfor erstattes af et samarbejde, hvor den samlede ekspertise på nationalregnskabsområdet anvendes målrettet i forbindelse med opbygningen af et nyt officielt nationalregnskab.

Det nye nationalregnskab bør organisatorisk og hvad angår den endelige kompetence have hjemsted i Hagstovan, hvor den nødvendige snævre forbindelse til primærstatistikkerne kan sikres. Dette udelukker på den anden side ikke, at visse dele af arbejdet mere hensigtsmæssigt kunne udføres i Landsbanken. Det kunne fx mest oplagt dreje sig om finansielle konti og statuskonti, men måske også om kvartalsvise nationalregnskaber i grænsområdet mellem statistik og modelberegninger.

Uanset den praktiske arbejdsdeling er det vigtigt, at al nationalregnskabsmæssig ekspertise samvirker om det nye nationalregnskab. Dette kunne mest hensigtsmæssigt ske ved at der blev etableret en *styregruppe* med repræsentanter fra Hagstovan, Landsbanken og andre der kan bidrage effektivt til arbejdet. Styregruppens hovedopgave skulle være at sikre den overordnede koordinering af arbejdet med det nye nationalregnskab, og på samme tid virke både som en fagligt kompetent og som en kontinuitetsskabende faktor i arbejdet. Den skulle også kunne stå som garant for, at de ressourcemæssige krav, som stilles til opbygningen af det nye system, er velbegrundede. Gruppen bør i relation til det konkrete udviklingsarbejde gennemarbejde metodespørgsmål og tidsplaner, således at opbygningen af det nye nationalregnskab faktisk kan gennemføres inden for en på forhånd fastlagte tidsramme.

Deflatering af det færøske nationalregnskab og vægte til det færøske detailpristal

Vøgg Løwe Nielsen, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut

0. Forord

Det må først slås fast, at beregningen af den reale del af det færøske nationalregnskab i faste priser ikke kan opfattes som et løsrevet projekt. Det må indgå som en integreret del af beregningen af nationalregnskabet - uanset om der er tale om endelige eller foreløbige tal. Dvs. at beregning og afstemning af nationalregnskabet skal foregå samtidig, således at de to afstemninger kan støtte hinanden i at afsløre inkonsistenser. Slutresultatet for et års nationalregnskab skulle dermed blive detail- og hovedstørrelser, der er afstemt i faste og løbende priser og som sammen med tal for de foregående år danner troværdige tidsserier, inkl. serier for implicitte prisindeks for hovedstørrelserne.

Uanset om nationalregnskabet baseres på varebalancer eller der startes med et lavere ambitionsniveau, vil der skulle foregå afstemning af tilgang og anvendelse, dvs. at det ikke er acceptabelt at lade det private forbrug være bestemt residualt. Det må således forudses, at et biprodukt af nationalregnskabet vil være data for det private forbrug opdelt på visse hovedposter. Med udgangspunkt heri bør der kunne opstilles vægtgrundlag for et færøsk forbrugerpristal på linie med en tilsvarende opstilling af vægtgrundlag for det grønlandske forbrugerpristal for et par år siden. Vægtgrundlaget bør opstilles for det år, der vælges som grundlæggende år for det ny færøske nationalregnskab, dvs. et år, hvor der nødvendigvis gøres særlig meget ud af afstemning og undergrupper. Ligeledes kan vægtgrundlaget med fordel skiftes for senere år, når der er anledning til en særlig grundig gennemgang af nationalregnskabet, fx ved skift af basisår for fastprisberegningerne. Ved sådanne år kan vægtgrundlaget styrkes ved hjælp af forbrugsundersøgelser eller ad hoc undersøgelser på særligt kritiske områder.

1. Indledning

a. Forhistorie for deflatering af det færøske nationalregnskab.

Med 1962 som det første år blev der gennem en del år udarbejdet et nationalregnskab for Færøerne i løbende priser. Udarbejdelsen foregik i det færøske statistikkontor, Hagdeildin, der var placeret under det færøske økonomiske råd, Buskaparradid. Både på Færøerne og i Statsministeriets rådgivende udvalg var der ønske om, at nationalregnskabet også blev udarbejdet i faste priser. I 1973 blev Danmarks Statistik bedt om at være behjælpelig med rådgivning på projektet. Som resultat af nogle besøg på Færøerne af en repræsentant for Danmarks Statistik blev der i samarbejde med Hagdeildin udarbejdet et forslag til deflatorer til de enkelte poster i det løbende regnskab. Deflatorerne var primært valgt ud fra eksisterende færøsk prismateriale, men på nogle nøgleområder blev foreslået ny prisindsamling eller opbygning af særskilte deflatorer. Således blev beregnet et antal byggeomkostningsindeks til brug ved deflatering af investeringsvarer, og der

blev beregnet enhedsværdiindeks for import og eksport til brug for deflatering af disse hovedstørrelser.

På grund af andre arbejdsopgaver i Hagdeildin blev projektet aldrig fuldført.

I slutningen af 90'erne er der på Færøerne blevet opstillet en række tidsserier for nationalregnskabsstørrelser i faste og løbende priser. Baggrunden for dette projekt var opbygningen af en økonomisk model for Færøerne i forbindelse med en specialeopgave ved politstudiet. Det ovennævnte forslag til deflatorer for det færøske nationalregnskab blev brugt som udgangspunkt, men bl.a. pga. at grundmaterialet til det færøske pristal kun forelå på papir for den relevante årrække, blev det valgt hovedsagelig at anvende prisserier fra det danske engrosprisindeks som deflatorer.

I et vist omfang er der desuden offentliggjort tal i faste priser for hovedstørrelserne i forsyningsbalancen. Deflateringen er her sket ved hjælp af totaltallet for det færøske pristal.

b. Forhistorie for vægtgrundlag

Vægtgrundlaget i det færøske detailpristal er kun ændret tre gange siden indekset startede i 1939. Som det fremgår af den artikel, der er vedlagt i uddrag som bilag, er der nu behov for en gennemgribende ændring. Om det færøske detailpristals historie, se bilaget.

2. Deflateringsmetode

Det er ikke tanken her at angive et fuldt færdigt system til deflatering. Der vil kun blive tale om en overordnet skitse af ideer. I øvrigt henvises til materiale om deflatering i andre statistikkontorer, herunder bl.a. Danmarks Statistik. Dette gælder både de generelle metoder og løsningsmuligheder for de særlige problemer om deflatering for fx offentligt konsum, boligbenyttelse og større investeringsvarer, herunder skibe.

Som anbefalet i SNA er den optimale deflateringsmetode en såkaldt konsekvent dobbeltdeflatering, dvs. at fx output fra og input i en branche deflateres uafhængigt af hinanden. Dette kan opnås automatisk, hvis nationalregnskabet er baseret på afstemte varebalancer. Også hvis der anvendes et mere aggregeret system i nationalregnskabet bør det tilstræbes at deflatere input og output uafhængigt af hinanden.

Første fase i opbygningen af et deflateringssystem vil være at knytte deflatorer til hver enkelt størrelse i det løbende nationalregnskab. Dette bør foregå på så detaljeret niveau som muligt. Også selvom den samme deflator evt. anvendes flere steder.

I et varebalancebaseret nationalregnskab vil deflateringen typisk foregå i basispriser. Dvs. at anvendelsessiden i løbende priser fratrækkes afgifter og avancer samt tillægges subsidier i hver enkelt celle. Derefter deflateres produktion, import og eksport af hver vare med de forud fastlagte deflatorer og den samlede indenlandske tilgang i faste priser beregnes. Herefter beregnes

et implicit prisindeks for den samlede indenlandske tilgang. Dette indeks anvendes som deflator for alle de indenlandske anvendelser af varen. Herved stemmer varen i faste priser. Beregningen af avancer, afgifter og subsidier i faste priser sker ved at gange de deflaterede værdier for anvendelserne med avance-, afgifts- og subsidieprocenterne fra basisåret. Hermed kan de endelige anvendelser i køberpriser beregnes. Den endelige afstemning sker så ved at analysere om de således fremkomne udviklinger i faste priser for hoved- og detailstørrelser ser rimelige ud i forhold til anden viden på området - og sund fornuft. Er det ikke tilfældet, må der ske ændringer i det forudgående system.

Et deflateringssystem for et nationalregnskab, der ikke fuldt ud er baseret på varebalancer, bør så langt som muligt følge den ovenstående model.

3. Deflaterer

Ved fastlæggelsen af de enkelte deflaterer er det vigtigt, at de vælges, så de i størst mulig grad beskriver prisudviklingen for den størrelse, hvortil de bruges, herunder at deflatoren er i samme prisbegreb som den størrelse, der skal deflateres - evt. kan størrelsen omregnes til deflatorens prisbegreb inden deflateringen.

Hermed også sagt, at det er deflatorens beskrivelse af prisudviklingen på det færøske marked, der er relevant. Det vil derfor i de fleste tilfælde være vigtigt at anvende priser fra Færøerne som deflaterer. Dermed ikke sagt, at prismateriale fra andre lande ikke vil kunne anvendes i tilfælde, hvor tilfredsstillende færøske priser ikke kan fremskaffes, og hvor det kan sandsynliggøres, at prisudviklingen i de to lande er ens. Således bruges visse amerikanske prisserier for edb-produkter i danske prisindeks.

Ved udvælgelsen af deflatererne må der især ses på mulighederne for deflatering af materialet for årene efter basisåret. Det kan også være relevant at skele til deflatering af år forud for basisåret, men prioritering af de knappe ressourcer taler for, at deflatering af ældre år evt. må foregå på et mere summarisk grundlag, og at valget af deflaterer ikke må påvirkes af muligheden af at fremskaffe dem for tidligere år.

Af færøsk prismateriale eksisterer på nuværende tidspunkt kun det materiale, der bruges til det færøske detailpristal. Hertil kommer priser på fiskeprodukter, de ovenfor nævnte særlige byggeomkostningsindeks samt de muligheder, der ligger i at beregne enhedsværdiindeks ud fra den færøske udenrigshandelsstatistik.

Den hidtidige beregning af enhedsværdiindeks har været baseret på et semi-automatisk system. Dvs. at der maskinelt er beregnet gennemsnitspriser pr. kg. for alle varer på detaljeret niveau. For de varer, hvor det anses for mere relevant, er priserne erstattet med pris pr. stk. eller andre mængdeenheder. Varer med meget ekstrem prisudvikling er sorteret fra og prisudviklingen erstattet med udviklingen i den nærmeste mere aggregerede gruppe. I det

hele taget er materialet gennemgået ud fra sund fornuft inden den endelige brug.

Ved valg af deflaterer ud fra det foreliggende prismateriale vælges primært uvejede prisindeks fra det færøske prismateriale eller fra enhedsværdierne for import. I anden omgang kan vælges mere sammensatte prisindeks med den risiko, at de anvendte vægte er mindre relevante for den påtænkte deflatering. I en række tilfælde kan det således tænkes at anvende det samlede færøske pristal som deflator i mangel af andet.

En anden mulighed er at påbegynde indsamling af prismateriale specielt til anvendelse ved deflateringen. Dette vil især være relevant for færøsk producerede ydelser såsom tjenesteydelser til brug i færøske virksomheder, men kan også gælde udenlandsk producerede tjenesteydelser. Dette arbejde behøver ikke at være så voldsomt, idet det som regel kan være tilstrækkeligt at anvende prislistor for nogle standardydelser og følge disse priser en gang eller to årligt.

I enkelte tilfælde kan det tænkes, at den bedste deflator må findes indirekte. Dvs. ved at beregne et mængdeindeks og anvende udviklingen heri som indikator for udviklingen i faste priser. Prisindekset fremkommer derfor som et implicit prisindeks.

Både ved beregningen af enhedsværdier og indsamlingen af særligt prismateriale er det væsentligt, at der i videst muligt omfang anvendes prisindeks for homogene varer. Disse er mindre påvirkelige for forskydninger, der ikke skyldes rigtige prisændringer, men derimod ændringer i kvalitet, mængderabatter o.l.

4. Forbrugsopgørelse

Som beskrevet i bilaget har der tidligere været foretaget to mindre forbrugsundersøgelser på Færøerne. Begge undersøgelser har kun dækket få husstande og kun et særligt udsnit af det samlede antal færøske husstande.

I de fleste lande i verden foretages der med nogle års mellemrum forbrugsundersøgelser med henblik på at belyse en række forhold omkring husholdningernes økonomiske situation. Der undersøges som regel en lang række forhold i husstandene, men kernen er altid husholdningernes indkomst- og forbrugsforhold.

Resultaterne af forbrugsundersøgelserne bruges til mange formål. Blandt de væsentligste er mulighederne for at sammenligne leveforhold for forskellige husstandstyper. Dette kan både anvendes i beregningerne af nationalregnskabet og indgå i opstillingen af vægtgrundlag for forbrugerpristal. Undersøgelserne foregår som regel som en kombination af interview med husholdningerne og af at husholdningerne fører detaljeret regnskab over deres udgifter i en periode.

Den særlige teknik, som det er nødvendigt at anvende til forbrugsundersøgelserne, medfører, at disse bliver overordentligt kostbare, selvom der anvendes så små udsnit som overhovedet forsvarligt. I Danmark anvender man for tiden løbende undersøgelser over tre år af et udsnit på ca. 1 promille af samtlige husstande svarende til 3000 husstande. For så små udsnit er den formelle statistiske usikkerhed i realiteten alene afhængig af antallet af observationer. Et tilsvarende system på Færøerne ville være prohibitivt dyrt. I de fleste lande foretages forbrugsundersøgelserne som nævnt med års mellemrum, men sådanne er også kostbare og erfaringsmæssigt særdeles usikre, bl.a. som følge af lav svarprocent. Planlægnings- og indkøringsomkostningerne er forholdsvis store for engangstællinger, da man tildels skal starte forfra hver gang. Dette påvirker også sammenligningsmulighederne fra tælling til tælling. Til disse problemer vil formentlig i Færøerne føje sig opgørelsesmæssige komplikationer på grund af de særlige forhold med hensyn til fiskeri og fangst.

Hvis der overhovedet kan findes et alternativ, der kan give et rimeligt billede af det færøske forbrug og udviklingen deri, bør et sådant anvendes fremfor forbrugsundersøgelser af mere eller mindre traditionel type. Et sådant alternativ kan være en "mosaikmetode" baseret på importoplysninger, suppleret med oplysninger eller estimer af avanceprocenter og af de andele af importen, der går til forbrug for varer, der anvendes både erhvervs-mæssigt og til forbrug.

Disse oplysninger kan kompletteres med oplysninger om varer og tjenester, der produceres lokalt. På dette område vil bl.a. momsstatistikken kunne være til betydelig hjælp. I hvor høj grad de sidste mangler vil kunne dækkes af allerede eksisterende oplysninger, kræver det formentlig nærmere undersøgelser at afklare. En nogenlunde fuldstændig oversigt, der dækker alle væsentlige forbrugselementer, i det mindste med nogle års mellemrum, forekommer imidlertid stærkt ønskeligt, både af hensyn til pristalsvægte og af hensyn til nationalregnskaberne.

Den her nævnte metodik fører frem til i princippet totale forbrugsopgørelser, og det vil således ikke på denne måde være muligt at danne vægtgrundlag til prisindeks for bestemt dele af befolkningen.

5. Vægtgrundlag til pristal

Inden der kan fastlægges en metode til udvælgelse af vægtgrundlag for et færøsk pristal, er det vigtigt at afgøre formålet med dette pristal.

Uden at det har været udtrykt eksplicit, tyder alt på, at det hidtidige pristal har haft som hovedformål at følge prisudviklingen i forbruget i en typisk færøsk børnefamilie. Således er det nuværende vægtgrundlag, jf. bilaget, baseret på forbruget i 47 husstande med hver to voksne og mellem 2 og 8 børn. Baggrunden har formentlig været, at pristallet især har været beregnet til at være lønregulerende i henhold til de færøske overenskomster, og at man har ønsket, at især denne husstandstype med sikkerhed skulle holdes skadesfri for prisstigninger.

Særligt i 70'erne og 80'erne var der en række lande, der udarbejdede pristal for forskellige husstandstyper såsom pensionister, studerende ol. Formålet hermed var at kunne regulere overførsler til disse gruppe i henhold til pristal, der tog hensyn til netop disse gruppers særlige forbrugsmønster. I Danmark har man som en afart af dette i en periode beregnet prisindeks, hvor energi var taget ud med henblik på, at der ikke skulle kompenseres lønmæssigt for de prisændringer, der skyldtes stigende oliepriser. Efterhånden som inflationen i de fleste lande har været aftagende, og direkte pristalsregulering er afskaffet i de fleste lande, er behovet for disse særlige indeks forsvundet.

For at kunne etablere vægtgrundlag for pristal for specielle husstandstyper er det naturligvis nødvendigt med statistik for disse husstandstyper. Dette kan reelt kun foregå ved hjælp af undersøgelser af forbrugsundersøgelsestypen.

Som vist i bilagsartiklen skal vægtgrundlagene være temmelig forskellige eller prisudviklingen være meget forskellig på væsentlige varegrupper for at vægtgrundlaget har den store betydning bare på lidt længere sigt. Men det afhænger naturligvis af, hvilke formål pristallet skal dække. For det såkaldte HICP-indeks, der nu fremstilles i alle EU-landene, er det vigtigt, at vægtgrundlag og prismateriale er sammenligneligt, idet indekset indgår centralt i den økonomiske politik i EU.

Såfremt det på Færøerne vurderes, at det er nødvendigt med specielle prisindeks for bestemte befolkningsgrupper, er den ovenfor beskrevne mosaikmetode *ikke* brugbar, men finder man det tilstrækkeligt med et indeks, der dækker et gennemsnitsforbrug, kan der tages udgangspunkt i nationalregnskabet opgørelse af det private konsum. Det må tilstræbes, at dette forbrug i nationalregnskabet opgøres efter den standardnomenklatur, COICOP, for privat konsum, der angives i SNA, og som nu også anvendes i de fleste lande ved offentliggørelsen af forbrugerprisindeks. Formentlig vil nationalregnskabet kunne opgøres på en standardaggregering på omkring 15 konsumgrupper.

Ved vægtgrundlaget bør tages udgangspunkt i disse ca. 15 grupper i nationalregnskabet basisår. Grupperne bør så underopdeles yderligere ved hjælp af en række forskellige kilder, herunder især importstatistikken. Det bør fortsat tilstræbes at anvende SNA-nomenklaturen til underopdelingen. Der kan ikke fastlægges et eksakt tal for antallet af undergrupper, men det bør tilstræbes at opdele så langt, at undergrupperne så vidt muligt er homogene. Endvidere bør det undersøges, om det nuværende prismateriale til detailpristallet har prisserier til alle undergrupperne. Eventuelt må overvejes at indsamle yderligere prisserier fremover.

Ved offentliggørelsen af pristallet kan anvendes de samme ca. 15 grupper som i nationalregnskabet offentliggørelse, men nogle af disse kan evt. underopdeles såfremt særlig færøsk interesse knytter sig til visse undergrupper af en passende størrelse.

Bilag: Uddrag af artikel om det færøske detailpristal i "Festskrift til Anders Ølgaard"

Bilaget består af et uddrag af en artikel om det færøske detailpristal i "Festskrift til Anders Ølgaard", tillægsnummer til Nationaløkonomisk Tidsskrift 1996.

Formålet med artiklen var at analysere robustheden i vægtgrundlaget for det færøske detailpristal. Udviklingen i pristallet i en periode på 20 år blev sammenlignet med udviklingen, som den ville have været med tre temmelig forskellige, alternative vægtgrundlag. Konklusionen blev, at det samlede pristal var ret robust overfor forskelle i vægtgrundlaget. Kun i forbindelse med store stød i økonomien som store ændringer i energipriser samt den gennemgribende ændring af afgiftssystemet i 1993, hvor Færøerne gik over til et momssystem som afløsning for et kombineret system af import- og punktafgifter, sås betydelige forskelle i pristallet. Især sidstnævnte ændring gav anledning til konklusionen "at strukturen i forbrugsudgifterne på Færøerne nu er ændret så gennemgribende i forhold til situationen i 1972, at det er på tide at få vægtgrundlaget ændret".

1. Indledning

Traditionelt bruges fastvægtsindeks af Laspeyrestypen ved beregning af detailpristal i alle lande. Ligeså traditionelt skiftes disse vægte med omkring 5 års mellemrum for at tage højde for, at forbrugssammensætningen er skiftet i perioden.

.....

2. Pristal på Færøerne

Der har været beregnet pristal på Færøerne siden 1939, Føroya Løgting (1975), viðmerkingar og Patursson (1979) s. 28. Dette første pristal var baseret på et vægtgrundlag pr. 1. juli 1939. Vægtgrundlaget blev udskiftet i 1952 med et grundlag fra 1948, mens sammenligningstidspunktet 1. juli 1939 = 100 blev holdt uændret helt frem til juli 1975, hvor indekset var nået op på 953, Danmarks Statistik (1977) s. 100.

Fra juli 1975 har det færøske pristal været baseret på et vægtgrundlag fra 1972. Sammenligningstidspunktet blev dog ændret i 1980 og i 1983, hvor pristallet begge gange blev nulstillet, så indekset først fik 1. januar 1980 og senere 1. januar 1983 som 100, Hagstova Føroya (1996).

Pristallet er beregnet som et Laspeyresindeks, hvor de faste vægte indeholder faktiske forbrugsudgifter inkl. afgifter og ekskl. subsidier. Frem til 1975 indgik forsikringspræmier i grundlaget, mens disse er udeladt i det nyeste indeks, Hagdeildin (1974).

I prismaterialet indgik afgifter frem til nulstillingen i 1980. Fra dette tidspunkt og frem til en større afgiftsomlægning pr. 1. januar 1993, er *ændringer* i afgifter og subsidier holdt udenfor pristallet. Fra 1993 er afgiftsændringer igen med i pristallet, Hagstova Føroya (1995) s. 46-47. Pris-

materialet indsamles i slutningen af måneden før hver kvartalsstart, og indekset præsenteres få dage senere som indeks pr. d. 1. i kvartalets første måned. Der sker ikke sæsonkorrektur af nogen dele af prismaterialet, således heller ikke for fx. kartofler, grønt og fisk som i de tilsvarende danske pristal.

Bortset fra de ændringer, der indirekte fremkom ved, at afgiftsændringer ikke indgik i perioden 1980-1993, har der ikke været særlige foranstaltninger i forbindelse med prisændringer på energivarer, således som tilfældet var i det danske lønregulerende pristal.

3. Vægtgrundlag for det færøske pristal

Vægtgrundlaget for det første færøske pristal var baseret på regnskab fra en enkelt familie - ifølge ubekræftede forlydender fra et ældre ægtepar, som havde ført omhyggeligt regnskab gennem mange år.

Dette vægtgrundlag blev i 1952 erstattet med et sæt vægte baseret på regnskaber fra 1948 for 15 husstande med to voksne og to børn, Føroya Løgting (1975), skjal 3.

Dette vægtgrundlag blev forelagt for Statistisk Departement, inden det blev taget i brug. Departementet udtalte: "Alt i alt må Departementet anse det foreliggende regnskabsmateriale for meget spinkelt som grundlag for et tilfredsstillende pristalsbudget: selv om Departementet derfor vil anbefale, at der i forholdsvis nær fremtid foretages en ny forbrugsundersøgelse på Færøerne for at tilvejebringe materiale til et mere betryggende pristalsbudget, anser man dog nærværende materiale som et bedre grundlag for pristalsberegningen end det hidtidige pristalsbudget, som bygger på en enkelt families budget før krigen", Føroya Løgting (1975), skjal 3.

Alligevel gik der lang tid, inden man igen tog skridt til at udskifte vægtgrundlaget.

I november 1963 blev der nedsat et lagtingsudvalg med opgaven at undersøge pristalsgrundlaget og eventuelt komme med forslag til ændringer. Udvalget afleverede betænkning i 1968, men ikke forslag til nyt grundlag. Lagtinget besluttede i 1969, at udvalget skulle fortsætte arbejdet og komme med et forslag til nyt grundlag baseret på en undersøgelse blandt lønmodtagerhusstande i Tórshavn og på bygd. Undersøgelsen blev foretaget i perioden 1. september 1971 - 15. juni 1972 blandt 47 husstande med hver to voksne og mellem to og otte børn. I alt 5,7 personer pr. husstand.

Heller ikke i undersøgelsen fra 1972 er der altså tale om et forsøg på at danne et repræsentativt udsnit af den færøske befolkning eller af den færøske lønmodtagerbefolkning. Der ses således bort fra alle familier med kun én voksen og fra familier med et eller ingen børn.

Undersøgelsen blev foretaget ved, at familierne førte regnskab for alle udgifter i hver fire uger. Herudover blev der ført regnskab over andre udgifter

end fødevarer i et år. Det nævnes i Føroya Løgting (1975), skjal 3, at især årsregnskabernes kvalitet ikke var den bedste. Derfor blev der indhentet supplerende oplysninger om de 47 husstandes økonomiske forhold fra el-selskabet, olieselskaberne og fra skatteforvaltningen. Det således korrigerede materiale blev benyttet til et gennemsnitsregnskab, der tidsmæssigt blev henført til 1. januar 1972, hvorefter udgifterne for de enkelte varegrupper blev ført frem til 1. januar 1975 ved hjælp af prismaterialet fra det eksisterende pristal. Den således fremførte gennemsnitlige forbrugssammensætning blev derefter forelagt for Lagtinget som forslag til nyt grundlag. Forslaget blev vedtaget i maj 1975, og det ny grundlag første gang anvendt pr. 1. oktober 1975 med 1. juli 1975 = 100. Af skjal 3 fremgår endvidere, at "grundlaget ikke er det bedste, men der er ikke tvivl om, at et grundlag fra 1972 med 47 husstande er bedre end et, som er fra 1948 med 15 husstande" (forf. oversættelse).

4. Danske forbrugerprisindeks

Forbrugerprisindeks for Danmark er beregnet siden 1964, Danmarks Statistik (1985), s. 36ff. Indekset kan evt. kædes sammen med det såkaldte detailprisindeks, og dermed regnes tilbage til 1914. Forskellen på de to indeks er især, at detailprisindekset også omfattede lønmodtagerhusstandenes betaling af direkte skatter, kontingenter mv. For at kunne kæde indeksene sammen er detailprisindekset også omregnet til en udgave uden direkte skatter mv.

Forbrugerprisindeksets vægtgrundlag er "sammensætningen af det private forbrug ifølge nationalregnskabsstatistikken opgjort i de priser, forbrugerne betaler", Danmarks Statistik (1996) s. 4. Underopdelingen følger nationalregnskabs underopdelinger, men for at få en yderligere underopdeling ved hjælp af materiale fra forbrugsundersøgelserne revideres vægtgrundlaget i forbrugerprisindekset, når der foreligger nyt materiale fra forbrugsundersøgelserne.

Sammenlignet med forbrugsundersøgelseernes udgiftsbegreb er den væsentligste forskel opgørelsen af boligposten, hvor nationalregnskabet og forbrugerprisindekset anvender en beregnet lejeværdi for ejerboliger, mens forbrugsundersøgelsen opgør de faktisk afholdte udgifter til boligen.

Den nyeste revision af forbrugerprisindeksets vægte stammer fra februar 1991, hvor vægte fra forbrugsundersøgelsen 1987 er ført frem prismæssigt til januar 1991. Sammenligningstidspunktet blev fastholdt til 1980 = 100, Danmarks Statistik (1996) s. 4.

Tidligere har forbrugerprisindekset bl.a. anvendt 1975 = 100 som sammenligningsår, hvor vægtgrundlaget var baseret på forbrugsundersøgelsen for 1976 med prismæssigt fremførsel til januar 1979, Danmarks Statistik (1980) s. 3.

5. Anvendelser af det færøske pristal

Som det fremgår af beskrivelsen af vægtgrundlaget for det færøske pristal, er der ikke tale om et pristal, der skal vise prisudviklingen for det færøske samfund som sådan, men egentlig kun for en afgrænset del af den færøske befolkning. Denne afgrænsede del kan nærmest karakteriseres som den "typiske" færøske lønmodtagerbørnefamilie. Ifølge Folke- og boligtælling for Færøerne nov. 1970 dækker denne afgrænsning 28 pct. af samtlige familier på Færøerne og 62 pct. af familier med mindst et barn, Danmarks Statistik (1975) s. 96 og 103.

Hvilke husstands- eller familietyper, der bør danne baggrund for et pristals vægtgrundlag, afhænger af, hvilke formål pristallet skal dække. På Færøerne har man valgt at lade hovedformålet være at følge den prisudvikling, der har betydning for leveomkostningerne for en typisk børnefamilie. Det betyder samtidig, at pristallet kan være mindre egnet til at vurdere udviklingen for andre familietyper eller for den generelle prisudvikling (inflation).

I en stor del af perioden har det færøske pristal været lønregulerende, idet pristallet helt frem til 1990 har kunnet udløse dyrtidsportioner. I perioden 1961-75 udløstes således en lønstigning på 1,15 øre/time pr. point pristallet steg. Dette beløb blev sat op til 1,3 øre/time i begyndelsen af 1975, Føroya Løgting, (1975) skjal 5. Med det ny indeks fra 1975 blev dyrtidsportionerne ændret til 60 øre/time eller 105 kr/måned for hver gang pristallet steg 3 point, Færøernes landsstyre og Rigsombudsmanden på Færøerne, (1979) s. 154. Ved nulstillingen af pristallene i 1980 og 1983 blev dyrtidsportionernes størrelse ikke ændret, dvs. deres procentvise effekt blev nedsat ved begge lejligheder.

Ved afgiftsomlægningerne i 1993 gik man tilbage til et egentligt forbrugerprisindeks, hvor de faktiske priser på varer og tjenester inkl. afgifter herefter kunne indgå. Dette var muligt, da dyrtidsreguleringen var blevet afskaffet ved lov fra 1990, Hagstova Føroya (1995) s. 46-47.

Selvom pristallet har haft et meget specifikt formål, har det også haft en lang række andre anvendelser på Færøerne. Som det eneste udtryk for prisudviklingen har pristallet været anvendt til andre indeksreguleringer på Færøerne foruden som et led i den almindelige konjunkturovervågning.

Det eneste alternativ til det færøske pristal har været at anvende et af de danske indeks, hvilket har været gjort i en del tilfælde. Således har en del lønmodtagere på Færøerne fået deres løn reguleret med det danske reguleringspristal. Det gjaldt også for reguleringen af de færøske pensionisters folkepension og for en stor del af de øvrige sociale overførsler fra Danmark.

Udviklingen i det færøske pristal og det danske reguleringspristal har dog været temmelig ensartet. Således blev det undersøgt i 1979 i forbindelse med overvejelser om indførelse af bloktilskud til Færøerne, om det ville have gjort forskel, om pensionisternes dyrtidsportioner var styret af det færøske pristal fremfor det danske. Resultatet var, at det færøske indeks i perio-

den 1970-78 ville have udløst 35 portioner og det danske 34 portioner, Statsministeriet, (1979) s. 44-48.

Ved indførelsen af bloktilskud til Færøerne pr. 1. jan. 1988 og udvidelsen pr. 1. juli 1993 valgtes at se bort fra automatisk regulering med færøske eller danske prisindeks, men anvende en procent, der svarer til den gennemsnitlige løn- og prisstigning på statens driftsbudget, Rigsombudsmanden på Færøerne (1993) s.101-2.

6. Alternative vægte i det færøske pristal

En almindelig antagelse er, at forbrugerne reagerer ret trægt på prisændringer, således at det ikke er nødvendigt at skifte vægte i prisindeksene særlig tit for at sikre den "rigtige" prisudvikling. Den bagvedliggende teori er dog, at anvendelsen af fastvægtsindeks efterhånden vil have den effekt, at prisudviklingen overvurderes, idet forbruget forskydes fra udgiftstyper, der vokser meget i pris til udgiftstyper, der stiger lidt i pris, hvorved fastvægtsprisindekset overvurderer prisudviklingen. Dette er baggrunden for, at det tilstræbes at skifte vægtgrundlaget i det danske forbrugerprisindeks med omkring 5 års mellemrum.

.....

Litteraturliste

- Danmarks Statistik, 1975. Færøerne. Folke- og boligtællingen 16. november 1970. København
- Danmarks Statistik, 1977. Statistisk Tiårsoversigt 1977. København
- Danmarks Statistik, 1980. Statistikservice: Prisstatistik 1980:1. København
- Danmarks Statistik, 1985. Indeksregninger i Danmarks Statistik. København
- Danmarks Statistik, 1996. Statistikservice: Prisstatistik 1996:1. København
- Færøernes landsstyre og Rigsombudsmanden på Færøerne, 1979. Årbog for Færøerne. København
- Føroya Løgting, 1975. Løgtingslóg um pristal + skjøl 21. mai 1975. Løgtingsmál nr. 56/1974. Tórshavn
- Hagdeildin, 1974. Færøsk detailpristal 1. jan. 1974. Upubl. materiale
- Hagstova Føroya, 1995. Hagtiðindi Nr. 4 Des.94/Jan.95. Tórshavn
- Hagstova Føroya, 1996. Prístalið 1. juli 1975 - 1. jan 1996. Upubl. materiale
- Patursson, Erlendur, 1979. Fiskivinna og Fiskivinnumál 1940-1970 1. bind. Tórshavn
- Rigsombudsmanden på Færøerne, 1993. Beretning. København
- Rigsombudsmanden på Færøerne, 1994. Beretning. København
- Statsministeriet, 1979. Betænkning om ændring af tilskudssystemet for Færøerne. Betænkning nr. 881. København
- Ølgaard, A. red., 1968. Færinger - Frænder. København

Bilag: The Supply and Use Approach in Practice

Bent Thage, Danmarks Statistik

Introduction

In this appendix the main characteristics and advantages of using supply and use tables as an overall accounting framework for depicting the production sphere of the economy is set out and special reference is made to the *Action plan for developing national accounts according to the 1993 SNA* attached as Appendix 1 to this report.

Supply and use tables are described from a methodological point of view in *1993 SNA* chapter 15, para 15.1-15.119. In addition to the basic idea of obtaining balance between the supply and use of products, the sections on trade and transport margins deserve special attention.

Furthermore the advantages of compiling price and volume measures within this framework are described in chapter 16. In particular, the recommended double deflation method is easily implemented within this framework.

What follows is not an attempt to summarize what is already in the *1993 SNA* which should anyway from the outset be studied carefully, although the sections on the construction of symmetric input-output tables need not to be dealt with from the beginning. In this appendix the main emphasis is on practical aspects of the compilation of supply and use tables based on the experiences in countries with a long tradition in using this method.

The practical and methodological advantages of the supply and use approach

The five main advantages of the supply and use approach are:

1. The detailed framework makes it possible to enter into the system whatever basic sources are available, thus taking maximum advantage of the information contents of all existing information.
2. If there is a statistical discrepancy between independently estimated supply and use at the macro level (the goods and services accounts for the total economy), it is almost impossible to know which macro aggregates to adjust, and the arbitrary decisions taken at this stage may significantly influence the resulting growth rates of GDP and other main aggregates. The possibility to study the discrepancies at the detailed product level will make it easier to make informed judgements and in general to apply "common sense".
3. The supply and use tables contain the full framework for establishing the relationship between the various value concepts defined in the *1993 SNA*. This includes the proper treatment of trade and transport margins, and of taxes and subsidies linked to production.

4. The balanced supply and use table is the basis for the calculation of a consistent set of constant price figures, applying the double deflation method.
5. A balanced supply and use table for a "reference year" can serve as the point of departure for the supply and use table for the following years, and a supply and use table for any year can serve as the basis for preliminary annual accounts and for quarterly accounts.

Often the terms supply and use table and the commodity flow method are used in the same meaning. It would, however, be useful to see the commodity flow method as a practical approach to setting up a supply and use table. In this sense, the commodity flow method can be viewed as a technical data balancing system which is designed to take into account the specific data sources and other requirements of the individual country.

Basic architecture of a system based on the application of the commodity flow method

The basic structure of a statistical system capable of producing supply and use tables consists of the following eight building blocks:

1. Definition of the products to be distinguished in the supply and use tables in terms of product nomenclatures. The *1993 SNA* recommends the CPC, but other classification systems, such as the Harmonized System (HS), could also be considered.
2. Maintenance of an updated key between nomenclatures used in domestic production statistics and foreign trade statistics and the product groups employed in the commodity flow system.
3. Product statistics (break down of total output/sales by product) for most of the goods producing industries (agriculture, manufacturing, energy, construction) and preferably also for services.
4. Foreign trade statistics for goods and records for exports and imports for services (the latter usually from the BOP and often at a high level of aggregation).
5. Establishment of keys between output from activities not covered by product statistics and the product groups used in the commodity flow system. This may often be necessary for service activities, and the default option is to define service groups by ISIC classes.
6. Accounts statistics (or administrative records) giving the ratio of intermediate consumption to output for the various industries.
7. Cost structure surveys giving the total intermediate consumption by product, ideally at least as detailed as the product groups defined for the commodity flow system. The minimum requirement is a survey on

intermediate consumption for manufacturing industries for the benchmark year.

8. Sources giving final household consumption, gross fixed capital formation, and changes in inventories by product groups. The minimum for a benchmark year is the results from a household budget survey.

In setting up a supply and use table by means of the commodity flow method items (3) and (4) are indispensable, since the whole idea is to combine domestic production statistics and foreign trade statistics in order to determine the supply of each product available for domestic uses. The other items mentioned should ideally be available with comprehensive coverage each year. In practice some of these points may only be covered partially and/or at intervals of some years. The commodity flow method is also workable under circumstances of more scarce statistical sources by exploiting benchmark information to estimate data for other years.

On the whole the introduction of supply and use tables and the application of the commodity flow method should not be seen as something which is only possible if an abundance of statistical data is available so that each cell in the supply and use tables can be filled in directly from actual statistical sources. On the contrary, the supply and use framework is a method to make the maximum use of whatever information is available, almost no matter how limited it is. A very basic principle is to avoid the loss of any information that is potentially useful in compiling the national accounts. At this point it may therefore be useful to illustrate the force of the commodity flow approach even if applied at a very limited scale when compared to a full-fledged supply and use table:

Example 1. Mainly supply side data available.

In almost any country it is possible to establish the supply for the domestic market (as domestic output + import - exports) at a fairly detailed level, as foreign trade statistics always exist at a level of say about 10,000 goods and industrial output also usually exists at a rather detailed level. For services, it is usually necessary to accept a more aggregated level, perhaps related to the ISIC classification. In spite of whatever shortcomings may exist, the establishment of this fairly detailed supply to the domestic market will enable the national accountants to make some sensible judgements about the uses of the products based simply on their type and other characteristics. A main distinction will be between intermediate consumption and final uses, and, for final uses, the type of the product will often indicate whether it is for consumption or investment purposes. Even a very rough exercise of this kind can contribute to identifying major flaws and inconsistencies in the accounts, even though it will not be able to take full account of finer points about the various value concepts, etc.

Example 2: Macro balancing except for a few major products.

As was pointed out above, the goods and services accounts for the total economy can be seen as a highly aggregated supply and use table, just containing one product group and showing no break down by industry for intermediate consumption. In some countries, the goods and services accounts for the total economy contain a statistical discrepancy, but even if

there is no discrepancy, this cannot be taken as a proof that the figures are correct. A possibility here would be to apply the commodity flow method "top down" by first separating one single, well-defined product for closer inspection to ascertain that whatever detailed information exists about this product is consistent with the aggregated goods and services account. The choice would typically be a product of major importance for the economy (energy products, grain, steel or metals, fish, cement, etc.), for which because of its importance there will usually exist detailed information from many sources. The outcome is a supply and use table for two products for which we can make sensible judgements about the one. This may have repercussions for the residual aggregate product. In the same vein, it could be decided to separate the intermediate consumption for a strategic industry out from the total. This breakdown on the supply and use side could be continued to embrace still more products and industries. The force of this partial approach is that it may reveal counterbalancing statistical discrepancies hidden inside the "black box" of the system.

An important message contained in the above is that only by organizing whatever data are available into a supply and use framework will it be possible to use a combination of the information directly contained in the verbal descriptions of the detailed products and the accounting rules of the system to fill in empty cells for which no primary statistical sources exist. It is, for example, not usual in surveys on fixed capital formation to inquire in great detail about the capital goods bought. The details are then usually obtained from a commodity flow approach, as information on the supply of capital goods normally exists in great detail, even to the extent that machinery is classified according to which industrial processes it is destined for.

The choice of product, industry and final expenditure classifications in the system

The choice of a product and an industry classification is the most important decision to be dealt with prior to setting up a supply and use system. Once these classifications are decided on, they will become the main characteristics of the system, and all data entering into the system have to be adjusted and classified accordingly. There are three main issues to be considered in this connection, namely,

1. The situation as far as statistical sources are concerned. The supply and use tables cannot have a more detailed industrial breakdown than the basic statistics. The product grouping will usually be decided by the level of detail existing in statistics on domestic output as foreign trade statistics will usually show a much greater detail. For services a special approach may be needed, as product statistics do not usually exist for services. The limiting case here is to define service products as identical to output from ISIC defined branches.
2. When deciding on the level of detail both for products and for industries, it is important to keep in mind that to specify for example thousand product groups does not mean that there will be five times more work to

carry out compared to a situation with 200 groups. On the contrary, it is important to be keenly aware that any aggregation means a loss of information, which may complicate the balancing of the system. The same holds true for the number of industries to include in the system. Some limitations which compilers of these systems earlier had to observe because of limited capacity of computers are no longer relevant.

3. When defining the industries and product groups, certain technical properties should be taken into account, such as keeping products separate that have only one use (or one predominant use). For practical reasons and out of consideration for the users it is advisable to choose an industrial classification that is at least at the two digit level compatible with the ISIC classification, and preferably also at more detailed levels, so that it can be made consistent with other classifications used in the publication of official statistics. (The choice of industrial grouping in the new national accounts based on the *1993 SNA*, may also be taken as an opportunity to define the various aggregation levels used by CDS in all its publications).

As the CPC classification is recommended in the *1993 SNA* and, contrary to other product classifications such as the SITC or the HS, also contains non-transportable products, the choice of CPC as product classification may seem rather obvious. However, the CPC only contains about eleven hundred transportable products, whereas the HS at the 6-digit subheading level, from which the CPC is defined, contains more than five thousand goods. So if it is preferred to have a more detailed classification of goods than the CPC, the HS is the alternative, and foreign trade statistics are already classified according to this. In that case, services would still have to be classified according to the CPC or the ISIC (as products). In the choice of product classification and the level of detail, the classifications for which price indices are collected should also be taken into account, as the most detailed price indices have to be associated with the product groups in the constant price calculations based on the balanced supply and use table.

For final expenditures, exports usually appear in only one column and thus represent no classification problem. Fixed capital formation can be classified according to both type of capital good (indispensable) and according to investing industry. For private consumption expenditures and collective consumption expenditures new versions of classifications by purpose exist, namely COICOP for private consumption expenditures, and COFOG for collective consumption expenditures. The category changes in inventories raises special problems as far as estimates by detailed products are concerned. Usually the product specification is estimated based on assumptions about the product composition for either finished products or raw materials in the individual branches for which information about changes in inventories exist.

Setting up the system

Defining the classifications mentioned above also determines the framework of the system. Once the framework is determined, it is possible to begin the process of arranging all existing statistical source data to be entered into the system. The process of filling in the cells of supply and use tables depend on the available source statistics, particularly the availability of detailed data. Data on supply and use of products that are available from foreign trade statistics and industrial production statistics could be entered into the system at the maximum level of detail. Some sources provide data (complete or partial) on both supply and use of products. For example, supply and use of electricity (at least by main uses categories) might be available from producers and/or distributors of electricity. Detailed product classifications may provide possibilities to fill in the cells for the supply and uses of certain products having a close link (or even one-to-one correspondence) between product types and uses (although valuation of demand and supply may differ due to transport margins and products taxes and subsidies). For example, import of airplanes would usually be shown as fixed capital formation.

Obviously, not all cells in the supply and use tables can be completed using the existing source statistics. Particularly when the system is first established, the greatest challenge is the establishment of the initial input structures, and the structure of final expenditure by product. However, before these structures can be established estimates will have to be made for all the important totals and sub-totals of the system, namely, total gross output and total intermediate input for all industries. Furthermore, estimates for all categories of final expenditure are needed. If national accounts statistics are compiled at a detailed level, most of these aggregates should have been available. The initial estimates of supply and use tables do not necessarily need to show a balance between supply and use.

Preferably, at an early stage (that is, as soon as the dimensions of the supply and use framework have been decided) an automatized computing system should be designed that would allow, at the minimum, consistency checks. For this purpose several software applications have been developed, some of which are available on a non-commercial basis, that have successfully been applied in several countries.

Balancing

After all available data and estimates have been entered in the system, inconsistencies will appear that need to be removed; this process is known as balancing. It is necessary to distinguish between the balancing for the *benchmark year* (for which the statistical sources are usually more comprehensive) and for the *current years* outside the benchmark year where less comprehensive statistics are available. Balancing the benchmark year will require more human resources and time than non-benchmark years. The reason for this is that the benchmark year has to be built from scratch whereas for the following years the point of departure will be the balanced system for the preceding year. This is, in particular, the case for the use table whereas the supply table is more likely to be covered by current statistics.

Even though the system takes advantage of the fact that supply and use for each individual product group must balance, this does not necessarily imply that the way to proceed is to balance the product one by one. In fact, to follow such a procedure (which is implicitly assumed in the 1993 *SNA* and other more theoretical descriptions) would make the balancing work overwhelming and impossible to handle in practice. In the context of this appendix it is not possible to go into the actual balancing procedures to be followed, suffice to note that the process must simultaneously take into account many restrictions imposed on the system by other commodity balances and the initial estimates for the aggregates and sub-aggregates of the system. This is exactly what makes the balancing efficient, and, therefore, also underlines the need for a relatively complicated computerized balancing system. For non-benchmark years balancing will usually use more implicit assumptions than for the benchmark year, based on relations established for the base year (such as input/output ratios). This does not, however, mean that these relations are also maintained in the results for the current years, but only that they are taken as the point of departure and subsequently adjusted as needed to obtain balance for the current year.

Often it will also be useful to have established a priori balanced subsystems for important products such as energy products, some agricultural products, minerals etc. For such products it is usually possible to also establish physical balances.

Constant price calculations in the system

As the balanced supply and use tables contain the product composition of all output and use items, it also has the weights to be applied in constant price calculations. In principle, the constant price calculations should therefore apply the most detailed price indices available from the consumption price index (CPI) and the producer price index (PPI), but not rely on the weights used in these price indices. In practice each product balance would be associated with one or more price indices depending on whether there are price indices available for specific sources of supply or specific kinds of uses. Thus, foreign trade would usually be deflated separately, using either proper price or unit values indices, while domestic output could be deflated with prices from the CPI or PPI, and the same would be the case for final uses such as private consumption and fixed capital formation. For the items in the product balance that have not been associated with a separate price index, a residual price index can be calculated in such a way that the product group will also be balanced in constant prices.

Referat af session om nye nationalregnskabsberegninger for Færøerne

Oplæg ved Bent Thage, Danmarks Statistik

Referent: Sven Egmose, Danmarks Statistik

Efter Bent Thages gennemgang af notatet var der en livlig diskussion med kommentarer og opklarende spørgsmål.

Sigurd Poulsen lagde for og sagde, at han havde konstateret, at der i den færøske økonomi var større udsving i de indenlandske erhverv end i eksporterhvervene. Denne observation var umiddelbart meget overraskende. Sigurd spurgte på den baggrund om, hvor mange sektorer Bent ville anbefale i den institutionelle opdeling af økonomien.

Bent havde ikke umiddelbart et bud på antal sektorer men sagde, at man skal beslutte det ud fra de behov, der er. Man kunne udskille en fiskesektor da fisk har så afgørende betydning i den færøske økonomi, men i øvrigt skulle man være opmærksom på, at sektorer ikke er det samme som brancher.

Bjarni Olsen omtalte derpå det private forbrug og foreslog, at man kunne bruge importen til at sige noget om forbruget, selv om man ikke har det samlede nationalregnskabssystem.

Bent tilsluttede sig og tilføjede, at i et nationalregnskabssystem er udgangsskøn for anvendelserne centrale. I de hidtidige færøske nationalregnskaber har forbruget været residualbestemt og det er et kvalitetsproblem.

Udgangsskøn er centrale hvad enten man bruger et varebalancesystem eller man bruger makrometoder. Mest afgørende er de ved makrometoder, fordi man ikke kontrollerer disse udgangsskøn, som man gør i et varebalancesystem. Bent mente, at et varebalancesystem giver størst mulighed for at udnytte den sunde fornuft ved nationalregnskabsberegningen, men på den anden side var det en stor investering at opbygge et fuldt varebalancesystem. Han anbefalede derfor et blandet system, hvor man hovedsageligt bruger traditionelle makrometoder men laver varebalancer for nogle af de vigtigste varer.

Hermann Oskarsson spurgte, hvordan man klarede omregning til værdier i faste priser i et blandet system. Bent svarede, at det blev en mere usikker omregning end i et rent varebalancesystem, som er det system, der giver det bedste grundlag for deflatering.

Ole Berner spurgte om timingen mellem et system for endelige tal og et system for foreløbige tal ikke burde være således, at det endelige system skulle laves først. Bent svarede, at det endelige system jo er forudsætningen for det foreløbige system, men man er nødt til at have nogle planer for et system til foreløbige tal inden man offentliggør endelige tal. Der vil være stort behov for aktuelle tal, når man offentliggør de "historiske" endelige tal.

Sigurd Poulsen sluttede med at kommenterede notatets forslag om, at der blev etableret et formelt samarbejde imellem Hagstovan og Landsbanken om nationalregnskabsarbejdet. Han mente, at det var en god ide og sagde, at han syntes at de to institutioner, når de kom tilbage til Færøerne, skulle sætte sig sammen og etablere dette samarbejde.

Referat af session om deflatering af det færøske nationalregnskab og vægte til det færøske detailpristal

Oplæg ved Vøgg L. Nielsen, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut

Referent: Sven Egmose, Danmarks Statistik

Efter Vøggs gennemgang af notatet var der flere af de færøske deltagere, der i deres kommentarer understregede det meget store behov for et nyt og bedre vægtgrundlag for pristallet. Der var dog enighed om at den traditionelle metode til at fremskaffe et sådant vægtgrundlag, nemlig at afholde en egentlig forbrugsundersøgelse, ikke var realistisk. Omkostningerne ville blive alt for store, fordi stikprøven skulle være stor i forhold til befolkningens størrelse for at give troværdige resultater. Man måtte derfor overveje alle andre metoder til at fremskaffe et nyt vægtgrundlag.

Bjarni Olsen foreslog, at man måske kunne skyde sig ind på visse vare- og tjenestegrupperes vægte i pristallet ved at anvende moms-grundlaget.

Peter Alberg Lamhauge tilsluttede sig dette og slog til lyd for, at man etablerede en "mosaik-løsning", hvor man brugte eksisterende oplysninger til at etablere et nyt vægtgrundlag allerede i begyndelsen af år 2000. Han sagde, at det færøske pristal bruges i mange sammenhænge, og at der derfor er et akut behov for et nyt og bedre vægtgrundlag for pristallet. Han spurgte Vøgg, om det var realistisk med en så kort tidsfrist. Vøgg svarede, at det burde være muligt, men at det i øvrigt var vigtigt, at man undervejs sikrede consensus med arbejdsmarkedets parter og andre vigtige brugere af indekset.

Med hensyn til mulighederne for at omregne nationalregnskabsopgørelserne til værdier i faste priser spurgte Sigurd Poulsen om indikatorer for lønudviklingen ville være en hjælp ved deflateringen. Vøgg svarede, at man normalt ikke anvendte lønninger til deflatering bortset fra deflatering af den offentlige sektor, men at det i øvrigt kunne være nødvendigt at bruge sin fantasi for at finde de bedste deflatorer, der i princippet også ind i mellem kunne stamme fra andre landes statistik.

Bent Thage nævnte, at det kan være et problem for deflateringen, at produktionen ikke er ensartet fordelt over året. Det er et problem på områder, hvor der kan være store prissvingninger som fx for fisk. Man kan i sådanne tilfælde overveje, om man bør basere fastprisberegningen på månedsvise oplysninger om mængder og priser.

Betalingsbalanceopgørelser for Færøerne

Ole Berner, Danmarks Statistik

0. Baggrund

Som led i konsulentprojektet vedrørende udviklingen af den færøske statistik er foretaget en vurdering af mulighederne for at etablere et nyt system til opgørelse af den færøske betalingsbalance.

Dette papir er udarbejdet på grundlag af drøftelser på Færøerne i maj 1999 og overvejelser i tilknytning hertil. Formålet med drøftelserne var dels, at vurdere det nuværende system til opgørelse af den færøske betalingsbalance, dels at vurdere de fremtidige muligheder i lyset af de kommende ændringer af Færøernes status i Nationalbankens betalingsstatistik.

Drøftelserne fandt sted dels på Hagstovan, dels i Føroya Sparikassi. Fra Hagstovan deltog bl.a. Hermann Oskarsson, Olavur Christiansen, fra Landsbanken Sigurd Poulsen og Jonhard Eliassen, fra Føroya Sparikassi Bjarni Olsen og Marner Jacobsen, fra Føroya Banki Janus Petersen, fra Danmarks Nationalbank John Larsen og fra Danmarks Statistik Ole Berner.

1. Nuværende metode til opgørelse af Færøernes betalingsbalance

Det grundliggende problem ved opgørelsen af den færøske betalingsbalance har været, at der ikke findes samlede oplysninger om betalinger mellem Færøerne og resten af verden. Dette er bl.a. en konsekvens af, at Nationalbankens betalingsstatistik omfatter betalinger fra og til "kroneområdet" dvs. mellem Rigsfællesskabet og det øvrige udland. Nationalbankens betalingsstatistik belyser derfor ikke betalinger mellem Færøerne og den øvrige del af Rigsfællesskabet, først og fremmest Danmark, men naturligvis også Grønland, hvilket dog må anses for at være af mindre betydning.

I langt de fleste lande er oplysningerne om betalingsstrømmene til/fra udlandet af afgørende betydning ved opgørelsen af landenes betalingsbalancer. Oplysningerne benyttes fortrinsvis til at fastlægge de betalingsstrømme, der ikke vedrører varebetalinger, dvs. betalinger for tjenester samt indkomster og overførsler, herunder rentebetalinger. Disse betalinger udgør i Danmark ca. halvdelen af de samlede bruttobetalinger til/fra udlandet. Derudover benyttes betalingsstatistikken i Danmark og en række andre lande som udgangspunkt for fastlæggelsen af den samlede saldo på betalingsbalancens løbende poster.

Da der for Færøerne som nævnt ikke indtil nu har eksisteret fuldstændige oplysninger om betalingsstrømmene, har det været nødvendigt at bruge andre metoder til opgørelsen af betalingsbalancen. I lyset af at direkte spørgeskemaundersøgelser ville være alt for omkostningskrævende, har man i stedet udnyttet den definitoriske sammenhæng, der er mellem udviklingen i den samlede nettogæld til udlandet og saldoen på betalingsbalancens løbende poster.

Denne sammenhæng er vist i nedenstående oversigt. Til illustration er vist tal for hele Rigsfællesskabet for året 1997 (foreløbige tal, mia. kr.).

Tabel 1. Betalingsbalancen for Det Danske Rigsfællesskab, 1997.

	Indtægter	Udgifter	Netto- indtægter
1. Varer	318	282	36
+ 2. Tjenester	94	91	2
+ 3. Indkomst	124	146	-23
+ 4. Overførsler	25	33	-8
= 5. Saldo på løbende poster			7
+ 6. Omvurderinger			-22
= 7. Ændringer i nettoformue			-15

Oversigten viser, at saldoen på betalingsbalancens løbende poster enten kan beregnes som summen af nettoindtægterne (sum af pkt. 1-4) eller ved at opgøre ændringerne i nettoformuen (pkt. 7) og korrigere denne for omvurderinger (pkt. 6). Sidstnævnte består hovedsagelig af korrektion for valuta-kursændringer på gæld/tilgodehavender i udenlandsk valuta, korrektion for ændringer i valutakurser samt afskrivninger af gæld/tilgodehavender.

Internationalt set viser erfaringerne, at der ofte er ganske betydelige forskelle mellem opgørelserne fra de to sider. Problemstillingen betegnes ofte som "nord-syd" problemet, hvor nord-beregningen er saldoen beregnet oppefra (dvs. sum af pkt. 1-4), mens syd-beregningen er saldoen beregnet nedefra. Ud fra den generelle vurdering af datagrundlaget for de to alternative beregningsmetoder, er det international praksis at placere langt hovedparten af differencen syd for saldoen, og således tillægge nord-beregningen langt større troværdighed. Dette skyldes ikke mindst at det er forbundet med meget store principielle problemer at indhente oplysninger om gæld og tilgodehavender vurderet efter de korrekte principper samt at sikre, at de efterfølgende omvurderinger er i overensstemmelse hermed.

Som tidligere nævnt er den eneste realistiske mulighed for opgørelsen af den færøske betalingsbalance imidlertid en beregning syd-fra. Dette sker med udgangspunkt i en detaljeret opgørelse af færøske residents gæld og tilgodehavender i resten af verden (heru. Danmark). Beregningerne foretages årligt, og gæld og tilgodehavender opgøres ultimo året. De årlige ændringer i nettogælden beregnes herefter, og der foretages beregninger af effekten af omvurderinger, hvorefter den samlede årlige saldo på betalingsbalancens løbende poster beregnes.

Den samlede saldo fordeles herefter på flere underposter. I tabellen nedenfor er vist resultaterne af opgørelsen af den færøske betalingsbalance med en fordeling på tre underposter. Underposten "Løbende poster, registreret" udgøres af varehandelen, overførslerne fra den danske stat og nogle mindre overførselsposter. Denne underpost bygger på faktiske oplysninger. De to andre underposter er "Estimerede rentebetalingen" og "Residual", hvor

sidstnævnte er beregnet som forskellen mellem de to første underposter og den samlede saldo.

Færøske betalingsbalance. Nettoindtægter i pct. af BNP

	Løbende poster, registreret	Estimerede rente-betalinger	Residual	Løbende poster i alt
1990	23,3	-15,1	-14,1	-6,0
1991	30,0	-13,8	-9,2	7,1
1992	28,9	-15,0	-14,6	-0,7
1993	34,7	-14,5	-5,7	14,5
1994	32,5	-9,3	0,6	23,8
1995	26,5	-6,3	-3,9	16,3
1996	25,1	-5,5	1,5	21,2
1997	23,2	-4,3	-3,9	15,0

Selvom Hagstovan yder en stor og professionel indsats for at sikre, at opgørelsen bliver så korrekt som mulig, er der i hvert fald tre grunde, der giver anledning til betænkeligheder:

1. Som anført peger de internationale erfaringer på, at opgørelser af betalingsbalancen via statusopgørelser er behæftet med betydelig usikkerhed.
2. Ophævelsen af valutarestriktionerne i begyndelsen af 1990'erne har medført en vækst i de finansielle relationer med omverdenen. Selvom opgørelsesmetoden inden da muligvis har givet mere retvisende resultater end de internationale erfaringer tilsiger, er usikkerheden uden tvivl steget i de senere år.
3. De fremkomne resultater er usædvanlige. Den samlede saldo bevæger sig fra i starten af 1990'erne at svinge omkring 0 % af BNP til i perioden fra 1994 og frem at svinge omkring en nettoindtægt på 20 % af BNP. Et så markant skift er usædvanligt, også selvom udviklingen på Færøerne i denne periode har været usædvanlig. Det er endvidere betænkeligt at den ikke databaserede residualpost netop i samme periode bevæger sig fra at udgøre en nettoudgift på 10-15 % af BNP til omkring 0 % af BNP. Endvidere må det konstateres, at en betragtelig del af de markante år til år udsving genfindes i residualposten.

De usædvanlige resultater har medført, at Hagstovan har gennemført intensive undersøgelser af kildedata, samt tillige prøvet at indhente oplysninger om betalinger fra større virksomheder. Samlet vurderes det, at undersøgelserne bekræfter de usædvanlige tal. Ved vurderingen af resultaterne bør det også tages i betragtning at Færøerne er en meget åben økonomi, hvor bruttobetalingerne til/fra udlandet skønnes at være 50-100 % større end i Danmark, målt i forhold til BNP.

Uanset betænkelighederne må det dog som nævnt konstateres, at der ikke for øjeblikket eksisterer realistiske alternative muligheder for opgørelsen af den færøske betalingsbalance. Kommende omlægninger af Nationalbankens betalingsstatistik vil imidlertid sandsynligvis medføre en ændring på dette område, idet det formentlig vil blive muligt at tilvejebringe oplysninger om

de samlede betalinger mellem Færøerne og omverdenen. Herom i det følgende.

2. Omlægningen af Nationalbankens betalingsstatistik

I 1998 blev indberetningssystemet til Nationalbankens betalingsstatistik omlagt. Omlægningen indebærer at alle betalinger til/fra udlandet indberettes elektronisk til Nationalbanken. Set fra et statistisk perspektiv er der navnlig to ændringer, som medfører væsentlige forbedringer:

- Der er foretaget væsentlige revisioner af klassifikationen af betalingsformål. Specielt er der indført en noget mere detaljeret klassifikation af tjenestebetalinger, hvor der er taget hensyn til internationale anbefalinger i videst mulig omfang.
- I det hidtidige system skulle betalinger under 2 mill. kr. ikke klassificeres efter land, men kun efter valuta. I det nye system er denne grænse nedsat til 60.000 kr.

Den sidste del af omlægningen af betalingsstatistikken, som vedrører Færøernes og Grønlands valutariske status, forventes først gennemført medio år 2000. Denne ændring indebærer at Færøerne og Grønland i statistisk henseende betragtes som valutaudlændinge.

Bevæggrundene til denne ændring er flere, herunder ikke mindst krav fra EU om at betalingsbalanceopgørelserne kun skal dække Danmark. Hertil kommer ønsket om at kunne forbedre nationalregnskabsopgørelserne for Danmark, idet den nuværende korrektion for Færøerne og Grønland er meget summarisk.

Ændringen vil medføre at alle betalinger mellem Færøerne og Danmark skal indberettes til Nationalbanken af de danske valutahandlere og indgå i betalingsstatistikken. Til gengæld vil betalingerne mellem Færøerne og resten af verden være uden interesse ved opgørelsen af den danske betalingsstatistik.

Den kommende ændring har betydet at de færøske valutahandlere ikke har skullet introducere det nye indberetningssystem, men er fortsat med det gamle.

3. Mulighederne for at etablere en betalingsstatistik for Færøerne

Ændringerne af Nationalbankens betalingsstatistik vil med stor sandsynlighed gøre det muligt at etablere en betalingsstatistik for Færøerne. For at få et overblik over mulighederne herfor er det formålstjenligt at skelne mellem fire typer af færøske udlandsbetalinger:

1. Betalinger mellem Færøerne og Danmark
2. Betalinger via færøske valutahandlere mellem Færøerne og Grønland
3. Betalinger via færøske valutahandlere mellem Færøerne og det øvrige udland

4. Betalinger mellem Færøerne og det øvrige udland (inkl. Grønland) via konti i udlandet (heru. i Danmark)

Ad 1. Betalinger mellem Færøerne og Danmark. Disse oplysninger indsamles af Nationalbanken, og vil kunne stilles til rådighed for de færøske statistikmyndigheder. Disse oplysninger vil normalt indeholde informationer om betalingsformål, og kan derfor indgå direkte i en betalingsstatistik.

Det er imidlertid et alvorligt statistisk problem, at en betydelig andel af antallet af betalinger mellem Færøerne og Danmark foretages via PBS, idet betalinger via PBS ikke tilknyttes betalingsformål. Dette indebærer at det ikke er muligt at afgøre om en betaling foretaget via PBS har effekt på saldoen, dvs. en betaling af type 1-4 i tabel 1, eller om det blot er en kapitaltransaktion uden effekt på saldoen. Forholdet medfører desuden at heller ikke den samlede værdi af PBS-betalinger kan tillægges nogen betydning ud over at være et maksimum for påvirkningen af saldoen.

Hvor stort problemet er vides endnu ikke. Godt nok udgør PBS-betalinger en væsentlig andel af de samlede betalinger, men det er på den anden side givet, at PBS-betalinger hovedsagelig vedrører mindre betalinger. PBS-betalingerne andel af *værdien* af de samlede betalinger er derfor givetvis mindre, men ukendt, og det er denne andel, der i sidste instans er afgørende for problemets størrelse. Hvis denne andel er moderat, vil det være forsvarligt at opgøre betalingsstatistikken på basis af et estimat for, hvor stor en andel af PBS-betalingerne der har saldo-virkning.

Ad. 2. Betalinger via færøske valutahandlere mellem Færøerne og Grønland. I betragtning af at omfanget af disse betalinger må antages at være særdeles beskedent, vil det formentlig være tilstrækkeligt med et fornuftigt estimat. Det kan dog overvejes at anmode valutahandlerne om at indberette disse betalinger.

Ad. 3. Betalinger via færøske valutahandlere mellem Færøerne og det øvrige udland. Disse oplysninger indberettes for nærværende af de færøske valutahandlere til Nationalbanken, men ved ændringen af Færøernes valutariske status i statistisk henseende er oplysningerne ikke relevante ved opgørelsen af betalingsstatistikken for Danmark. I stedet foreslås at oplysningerne fortsat indberettes, dog blot til en færøsk myndighed. Nationalbanken er parat til at give de nødvendige bemyndigelser hertil.

De færøske myndigheder bør i så fald overveje, om det er formålstjenligt at tilpasse/ændre indberetningerne.

Ad. 4. Betalinger mellem Færøerne og det øvrige udland (inkl. Grønland) via konti i udlandet (heru. i Danmark). Denne type af betalinger er det nødvendigt at indhente særskilte oplysninger om. Informationer om færøske residents indestående på konti i udlandet indgår allerede i de statusopgørelser, der danner basis for den nuværende metode til opgørelse af betalingsbalancen.

Den bedste metode til opgørelse af disse betalinger er at pålægge indehaverne at indberette betalinger til/fra valutaudlændinge via disse konti. Denne metode bruges i Danmark. Metoden har som forudsætning at valutahandlerne oplyser om overførsler til konti i udlandet eller at det på anden måde bliver muligt at identificere nye konti.

Som næstbedste metode kan bruges de ændringer i indestående på konti i udlandet som indgår i de nuværende statusopgørelser. Dette giver dog kun mulighed for en opgørelse på netto-basis.

Alt i alt indebærer ændringen af Færøernes valutariske status, at der fra midten af år 2000 formentlig vil være gode muligheder for at etablere en samlet statistik over betalingerne mellem Færøerne og omverden. Det største usikkerhedsmoment er knyttet til værdien af de betalinger, der foretages via PBS-systemet.

4. Mulighederne for etablering af et alternativt system til opgørelsen af den færøske betalingsbalance.

Forudsættes det at der er etableret en løbende betalingsstatistik, haves et godt udgangspunkt for opgørelsen af betalingsbalancen.

Betalingsstatistikken i sig selv kan betragtes som en opgørelse af betalingsbalancen efter et kasseprincip, dvs. i overensstemmelse med betalingstidspunkterne. I henhold til de internationale retningslinier bør betalingsbalancen imidlertid opgøres efter transaktionstidspunktet. For varer er det det tidspunkt hvor varen skifter ejer, mens det for tjenester er det tidspunkt tjenesten ydes. For indkomster og overførsler er det forfaldstidspunktet der bør benyttes, hvilket dog med god tilnærmelse er identisk med betalings-tidspunktet.

Et stort skridt i retning af opgørelse efter transaktionstidspunkt kan opnås ved at erstatte betalingsstatistikens oplysninger om varebetalinger med oplysninger fra udenrigshandelsstatistikken. I udenrigshandelsstatistikken opgøres im- og eksport i overensstemmelse med det tidspunkt varerne krydser grænsen hvilket som hovedregel er tæt på ejerskiftetidspunktet.

I hvor stor udstrækning, det vil være hensigtsmæssigt at bruge de øvrige oplysninger i betalingsstatistikken direkte i betalingsbalanceopgørelserne, må bero på konkrete vurderinger, herunder ikke mindst omkostningerne ved at tilvejebringe alternative informationer.

Opgørelser af betalingsbalancen baseret på betalingsstatistik må som tidligere nævnt antages at give mere pålidelige resultater end den nuværende metode. Endvidere vil metoden indebære at der løbende kan udarbejdes betalingsbalanceopgørelser på kvartals- eller månedsbasis. Dette vil betyde en betragtelig forøgelse af betalingsbalanceopgørelsernes aktualitet.

Der kan være gode argumenter for at fortsætte den hidtidige opgørelse af gæld og tilgodehavender over for udlandet. For det første bliver det muligt

at sammenligne saldoen på de løbende poster opgjort efter de to forskellige metoder. For det andet bliver det muligt at sammenligne ændringerne i gæld og tilgodehavender (efter korrektion for omvurderinger) med de oplysninger om finansielle strømme, der indgår i betalingsstatistikken. Endelig indgår opgørelserne af gæld og tilgodehavender over for udlandet i en samlet opgørelse af sektorernes gæld og tilgodehavende. Denne statistik har naturligvis betydelig selvstændig interesse.

Referat af session om betalingsopgørelser for Færøerne

Oplæg ved Ole Berner, Danmarks Statistik

Referent: Vøgg L. Nielsen, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut

I indlægget redegjorde Ole Berner for de to principielt forskellige måder at opgøre et lands årlige betalingsbalance på. Det fremgik, at de to metoder supplerer hinanden, og at såfremt ressourcerne er tilstede, vil det være værdifuldt at foretage begge opgørelser. Under alle omstændigheder vil en årlig statistik baseret på betalingsstrømme være værdifuld.

Den ny situation, der opstår i 1. halvår 2000, er, at Nationalbankens valuta-statistik vedrørende Færøerne og Grønland omlægges, hvilket vil forbedre mulighederne for selvstændige opgørelser af betalingsbalancer fra transaktionssiden for disse områder.

Endvidere fremgik, at såfremt man på Færøerne og i Grønland er interesseret i at overtage Nationalbankens indsamlingshjemmel med henblik på betalingsbalanceopgørelser, vil det være nødvendigt, at alt er tilrettelagt, når Nationalbankens ændringer træder i kraft, hvilket forventes at ske medio 2000. Det er ikke realistisk at forestille sig, at indberetterne ophører med indberetninger til Nationalbanken, og så senere kan overtales til at starte en ny serie indberetninger til de lokale myndigheder.

Det fremgik endelig, at der var konstateret et væsentligt usikkerhedsmoment vedrørende PBS-betalinger. Tilsyneladende kunne der være et stort antal af sådanne betalinger, hvis karakter ikke ville fremgå af valuta-indberetningerne i deres nuværende form. Det blev besluttet, at Den færøske Landsbank skulle undersøge problemets omfang i samarbejde med Føroya Banki, Føroya Sparikasse og Hagstovan.

Deltagerliste

Institution	Navn
ALS	Finn Danberg Jan Jakobsen
Danmarks Nationalbank	Frank Øland Hansen
Danmarks Statistik	Anja Stiil Bent Thage Bjarne Moesgaard Bjarne N. Simonsen Carsten Petersen Dina Gelfer-Jørgensen Finn Spieker Karsten Stetkær Kirsten Wismer Lars Thygesen Ole Berner Ole Schnor Per Nicolaisen Poul Jensen Simona Nielsen Sven Egmose Søren Brodersen Torben Søborg
Elektron	Olaf Olsen
Figgjarmálstyrid	Mortan Simonsen Peter Alberg Lamhauge
Føroya Banki	Johan Djurhuus
Føroya Gjaldstova	Jakúp Augustinussen Thomas Dam
Føroya Sparikassi	Arni Brekku
Grønlands Statistik	Henning Tjørnelund
Hagstova Føroya	Axel H. Nolsøe Bergur P. Dam Birgir Christiansen Bjarni Olsen Hans Pauli Strøm Hermann Oskarsson Magni Laksáfoss Mai Laksáfoss Simonsen Súni Slættanes
Landsbanki Føroya	Hans Ellefsen Jonhard Eliassen Kaj Johannesen Sigurd Poulsen
Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut	Arne Larsen Vøgg Løwe Nielsen

